STEIN PÅ STEIN

ARBEIDSBOK

Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

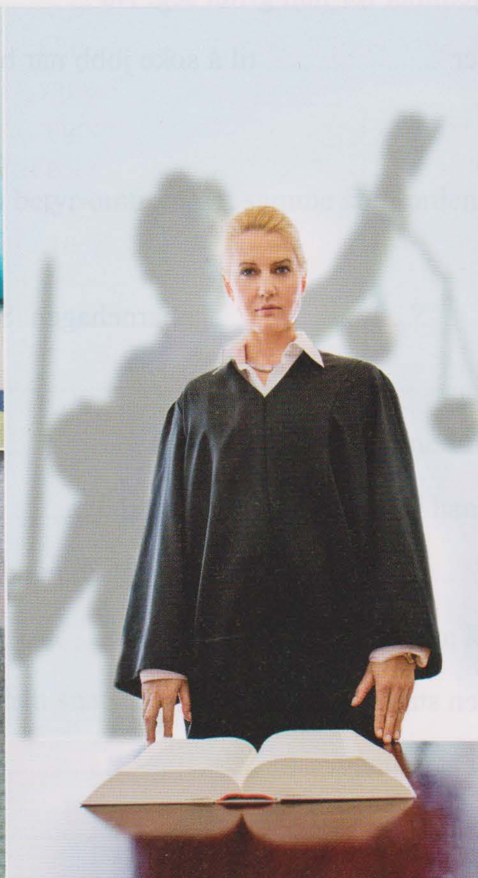
CAPPELEN DAMM

KAPITTEL 1 Erfaringer og planer

1 Gruppearbeid

- Hva gjør personene på bildene? Hva slags yrke har de?
- Har dere hatt liknende jobber? Er det noen av jobbene dere har lyst til å ha? Hvorfor (ikke)?

Sonia

2 Vokabular

Fyll ut med ord fra teksten. Prøv først uten å se i tekstboka.

Sonia er .... Hun har to .... og vil være .... og ta .... av barna. Det er .... for henne. Hun jobbet litt .... hjemmet før hun giftet seg. Nå .... hun å jobbe hjemme. Men hun kommer .... til å søke jobb når barna blir ....

3 Verb

Sett inn riktig verb.

Dattera til Sonia skal .... i barnehagen. Sonia vil være hjemme og .... seg av barna. Før hun .... seg og .... til Norge, ... hun i en barnehage. Nå .... hun å .... hjemme. Men når barna .... større, ... hun nok til å .... jobb utenfor hjemmet.

4 Setninger

Gjenta samme setning, men start med ordene under.

Sonia er hjemmeværende.

For tida..

Dattera hennes skal begynne i barnehagen.

Snart..

Sonia jobbet i barnehage.

Før hun giftet seg,..

Hun kommer til å søke jobb.

Når barna blir større,..

Hun kan få jobb i en barnehage.

Hvis hun vil,..

5 Preposisjoner

Sonia jobber ikke .... hjemmet nå. Dattera hennes skal snart begynne .... barnehagen.

Hun vil være hjemme og ta seg .... barna. Det er viktig .... henne.

Hun har jobbet .... en barnehage tidligere. Hun vil være hjemme .... noen år ....

Etterpå kommer hun nok .... å søke jobb.

Jan

6 Vokabular

Finn ord og uttrykk i teksten som betyr omtrent det samme som ordene til venstre.

nå	Hva gjør Jan ....?
uten jobb	Nå er han ....
ser fram til	Han .... å begynne i ny jobb.
hvilken type	.... utdanning har han?
«gi sparken til»	Han mistet jobben da firmaet måtte .... mange.
etter det	.... har han gått på mange kurs.
akseptert	Han håper at han snart får .... utdanningen sin.
Man trenger	.... ingeniører i Norge.
går sent	Det .... å få godkjent utdanningen.
tilfreds	Han er foreløpig .... med den nye jobben.

7 Vokabular

Sett inn ord fra teksten med *motsatt* betydning.

forrige	Jeg kommer i .... måned.
lite	Jeg skal flytte inn i et .... hus.
grue meg	Jeg .... til å flytte.
etter at	Jeg bodde i utlandet .... jeg giftet meg.
mer	Jeg hadde .... å gjøre.
dessverre	Jeg har .... fått ny jobb.

kort	Det tok .... tid å finne jobb.
lei meg	Jeg er .... for den nye jobben.
ufri	Det er en ganske .... jobb.

8 Setninger

Bruk ord og uttrykk fra teksten slik at setningene til høyre betyr omtrent det samme som setningene til venstre.

Hva gjør du?	............?
Jeg har ikke jobb.	Jeg ....
Mange måtte slutte i jobben.	Sjefen ....
Jeg kjører bil.	Jeg jobber ....
Ser du fram til ferien?	.... til ferien?
De kommer til å godkjenne utdanningen.	Jeg ....
Norge trenger sykepleiere.	Det .... i Norge.
Jeg bestemmer mye selv i jobben.	Jobben er ....

Ella

9 Spørreord

Sett inn et spørreord som passer.

.... jobber du nå?

.... gjør du?

.... jobber du sammen med?

.... vil du ikke jobbe nå?

.... slags jobb har du hatt?

.... blir du ferdig med norskkurset?

10 Spørsmål

Lag spørsmål til teksten om Ella.

............?	Hun går på norskkurs og jobber i butikk.
............?	Tre kvelder i uka.
............?	Matematikk og kjemi.

kort	Det tok .... tid å finne jobb.	
lei meg	Jeg er .... for den nye jobben.	
ufri	Det er en ganske .... jobb.	

8 Setninger

Bruk ord og uttrykk fra teksten slik at setningene til høyre betyr omtrent det samme som setningene til venstre.

Hva gjør du?	....?
Jeg har ikke jobb.	Jeg ....
Mange måtte slutte i jobben.	Sjefen ....
Jeg kjører bil.	Jeg jobber ....
Ser du fram til ferien?	.... til ferien?
De kommer til å godkjenne utdanningen.	Jeg ....
Norge trenger sykepleiere.	Det .... i Norge.
Jeg bestemmer mye selv i jobben.	Jobben er ....

Ella

9 Spørreord

Sett inn et spørreord som passer.

.... jobber du nå?	.... vil du ikke jobbe nå?
.... gjør du?	.... slags jobb har du hatt?
.... jobber du sammen med?	.... blir du ferdig med norskkurset?

10 Spørsmål

Lag spørsmål til teksten om Ella.

....?	Hun går på norskkurs og jobber i butikk.
....?	Tre kvelder i uka.
....?	Matematikk og kjemi.

....? Oljeteknologi.

....? En jobb i oljeindustrien.

....? Hun kan få jobb i mange land og få god lønn.

11 Spør og fortell

Sett sammen ordene til setninger.

nå – du – driver – Hva – med

....?

du – skal – gjøre – norskkurset – etter – Hva

....?

ikke – Hvorfor – du – jobber – som – nå – ingeniør

....?

har – du – hatt – Hva – jobber – slags – i landet – her

....?

lyst – du – Har – i – å – til – jobbe – barnehage

....?

Hva – du – gjorde – før – kom – hit – du

....?

Når – ferdig – jeg – er – med – norskkurset, – jobb – jeg – skal – søke

....

i oljeindustrien – Jeg – tenkt – å søke – har – jobb

....

lyst – til – å tjene – mange – penger – har – Jeg

....

12 Å lære et nytt språk

Hvordan synes dere det går med norsken? Sett kryss og diskuter etterpå.
Hva er vanskeligst for deg? Hva går ganske bra?

	Umulig	Litt vanskelig	Ikke så vanskelig	Lett
å handle i butikkene	☐	☐	☐	☐
å forstå tv	☐	☐	☐	☐
å lese aviser	☐	☐	☐	☐
å prate med folk	☐	☐	☐	☐
å lese i tekstboka	☐	☐	☐	☐
å gjøre oppgaver i arbeidsboka	☐	☐	☐	☐
å snakke sammen i grupper	☐	☐	☐	☐
å skrive en tekst	☐	☐	☐	☐
å fortelle om mine erfaringer	☐	☐	☐	☐
å fortelle om mine ønsker	☐	☐	☐	☐

Amir

13 Vokabular

Sett inn ordene som mangler her. Prøv først uten å se i tekstboka.

Anne-Britt kan .... Amir. Han har endelig .... jobb .... lege.

Han jobber på et .... Han begynte i den nye jobben ....

to uker .... Anne-Britt synes det var .... tide.

Amir var .... utdannet lege før han kom til Norge. Han har ikke .... på alle

kurs og eksamener han har .... Anne-Britt er glad for at det har .... seg for

Amir nå.

14 Spørsmål

Lag fem spørsmål til teksten om Amir og spør hverandre.

Pronomen

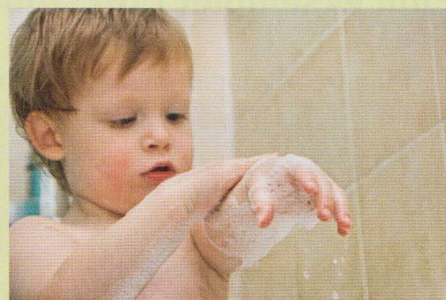
Objektsform	Refleksive pronomen
Kan du hjelpe **meg**?	Jeg vasker **meg**.
Skal jeg hjelpe **deg**?	Du vasker **deg**.
Kan du hjelpe **ham**?	Han vasker **seg**.
Ser du **henne**?	Hun vasker **seg**.
Du må besøke **oss**.	Vi vasker **oss**.
De snakket om **dere**.	Dere vasker **dere**.
Har du sett **dem**?	De vasker **seg**.

I 3. person entall og flertall (*hun, han, de*) heter refleksivt pronomen **seg** og skiller seg fra objektsformen. Refleksivt pronomen viser til samme person som subjektet:

Han vasker **seg**. (*seg selv*)
Han vasker **ham**. (*en annen*)

Mange faste uttrykk består av verb + refleksivt pronomen:

Jeg **liker meg** her.
Dere må **skynde dere**.
Har de **giftet seg**?

Han vasker seg.

Han vasker ham.

15 Sett inn pronomen

a

Hvor er Anne? — Jeg har ikke sett .... i dag.

Hvor er Anne og Ola? — Jeg har ikke sett .... i dag.

Per trenger hjelp. — Anne skal hjelpe ....

Per og jeg trenger hjelp. — Ola kan hjelpe ....

b

Vi trenger hjelp. — Hvem kan hjelpe .... ?

Jeg trenger hjelp. — Kan dere hjelpe .... ?

Trenger du hjelp? — Jeg kan hjelpe ....

Trenger dere hjelp? — Jeg kan hjelpe ....

16 Finn eksempler i tekstboka

- Finn tre setninger med ulike pronomen i subjektsform.
- Finn tre setninger med ulike pronomen i objektsform.
- Finn tre setninger med ulike refleksive pronomen.

17 Refleksive uttrykk

Fyll ut med riktig pronomen.

a

Liker du *deg* her?

Liker Paul .... her?

Liker du og Paul .... her?

Anne liker .... her.

Paul og Anne liker .... her.

Jeg liker .... godt her.

b

Vi liker .... her.

Dere må skynde .... hjem.

Vi skal gifte .... snart.

Han tar .... av barna.

Jeg må konsentrere .... om dette.

Hun vil utdanne .... til lege.

18 Refleksive uttrykk

a Sett inn uttrykkene til venstre i riktig form.

gifte seg

Har du ....?

Vi skal .... til sommeren.

Jeg har ikke lyst til å .... ennå.

glede seg

Jeg .... til å begynne å jobbe.

De .... til å få barn.

.... du .... til ferien?

konsentrere seg

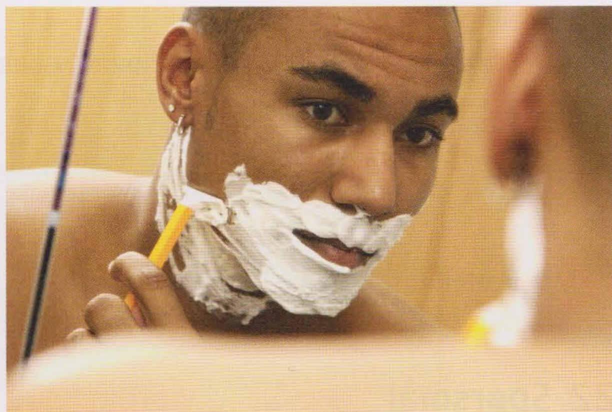
Han klarer ikke å ....

Vi må .... om oppgaven.

Vær stille! Jeg prøver å ....

b Se på bildene. Hva gjør de?
Kjenner dere flere uttrykk med refleksive pronomen?

Linn

19 Vokabular

Sett inn et av disse ordene i riktig form.

utfordring/en	plan/en	kurs/et	idé/en	kant/en	erfaring/en	regel/en

Linn har lang .... fra arbeid i restaurantbransjen.

Nå har hun lyst på nye ....

Hun har .... om å skape sin egen kafé.

Hun har mange gode .... som hun ønsker å prøve ut.

Hun har tenkt å servere suppe fra alle verdens ....

Men først må hun ta noen .... for å lære hvilke ....
som gjelder når man vil starte for seg selv.

20 Småord

Linn har lyst .... nye utfordringer. Hun vil heller jobbe .... seg .... enn for andre.

Hun vil prøve .... nytt. Hun har lyst .... å starte sin egen kafé.

Hun må gå .... kurs .... å lære hvordan man kan starte .... seg selv.

Hun synes det ser vanskelig .... Men hun håper at hun vil klare ....

21 Fortell om Linn

a Fyll ut.

Linn har lyst ....

Hun har tenkt..

Hun vil ....

b Fortell om Linn på din egen måte.

22 Spørsmål

Lag spørsmål til teksten om Linn, og spør hverandre.

HVORDAN SIER VI DET?

Slik kan vi uttrykke planer og ønsker for framtida:

Hva har du tenkt å gjøre?
Jeg har tenkt å lære norsk først.
Jeg kommer til å være hjemme i et par år.
Jeg skal begynne i ny jobb i neste uke.
Jeg har lyst til å jobbe med barn.

Jeg vil gjerne arbeide i barnehage.
Jeg vil helst ha deltidsarbeid.
Jeg foretrekker å jobbe deltid.
Jeg håper å få en jobb som sjåfør.
Jeg drømmer om å bli ingeniør.

23 Uttrykk for planer

Fyll ut med: *(til) (å) begynne å jobbe snart*

Jeg har tenkt ....

Jeg kommer..

Jeg har lyst..

Jeg vil gjerne ....

Jeg håper ....

Jeg skal ....

Jeg vil helst ....

24 Samtaler

a Lag en samtale mellom noen av personene i tekstboka der de forteller om sine ønsker og planer.
b Sitt sammen i små grupper og spør og fortell hverandre om egne ønsker og planer.

Uttrykk for fortid, nåtid og framtid

Nåtid
Presens uttrykker vanligvis nåtid:
Jeg **jobber** i en butikk. Jeg **bor** i Halden nå.

Presens perfektum kan uttrykke nåtid når vi snakker om en situasjon som begynte i fortida og fremdeles varer:
Jeg **har gått** på norskkurs i fem måneder nå. Jeg **har bodd** her i et år.

Fortid
Preteritum uttrykker vanligvis fortid. Vi snakker om noe som er avsluttet på en bestemt tid i fortida:
Jeg **jobbet** på et sykehus i fjor. Jeg **bodde** i Halden da jeg var liten.

Presens perfektum kan uttrykke fortid når hendelsen ikke er knyttet til en bestemt tid i fortida, og når den har betydning for nåtida:
Jeg **har jobbet** på sykehus. *(Det er en del av min erfaring.)*
Jeg **har bodd** i Halden. *(Jeg kjenner byen.)*

Framtid
Presens futurum bruker vi for å uttrykke en plan for framtida:
Jeg **skal begynne** å jobbe snart. Jeg **skal flytte** til Halden til neste år.

25 Se i tekstboka

Finn eksempler i tekstboka på bruk av de ulike verbformene.

26 Verb

Sett inn verbet i riktig form.

jobbe – jobber – har jobbet

Roger .... hjemme for tida.

Han .... hjemme i noen måneder nå.

Han vil gjerne .... på et sykehus senere.

være – er – har vært

Olga .... arbeidsledig i et halvt år nå.

Hun liker ikke å .... arbeidsledig.

Hun .... interessert i å få jobb.

lære – lærer – har lært

Nå går jeg på norskkurs. Der .... jeg norsk.

Jeg .... mye i de siste ukene.

Jeg vil gjerne .... mange nye ord hver dag.

ha – har – har hatt

Hva slags jobb .... du lyst på?

Jeg har lyst til å .... deltidsjobb.

Denne jobben .... jeg .... i et halvt år nå.

bo – bor – har bodd

Foreldrene mine .... i Spania i mange år nå.

De .... like ved sjøen.

De liker å .... der fordi det er varmt.

27 Verb

Sett inn ordene til venstre. Verbet skal være i presens perfektum eller preteritum.

hun – være	Før hun flyttet hit, ... ingeniør.
jeg – jobbe	I fjor .... i fiskeindustrien.
jeg – jobbe	.... mange forskjellige steder.
hun – få	Nå .... jobb på sykehuset.
han – studere	.... kjemi i to år nå.
de – bo	Før de giftet seg, ... i Bodø.
de – bo	Nå .... i Bergen i noen år.
du – bo	Hvor lenge .... her nå?
du – bo	Hvor .... før du kom hit?
vi – lære	.... mange nye ord på dette kurset.

28 Verb

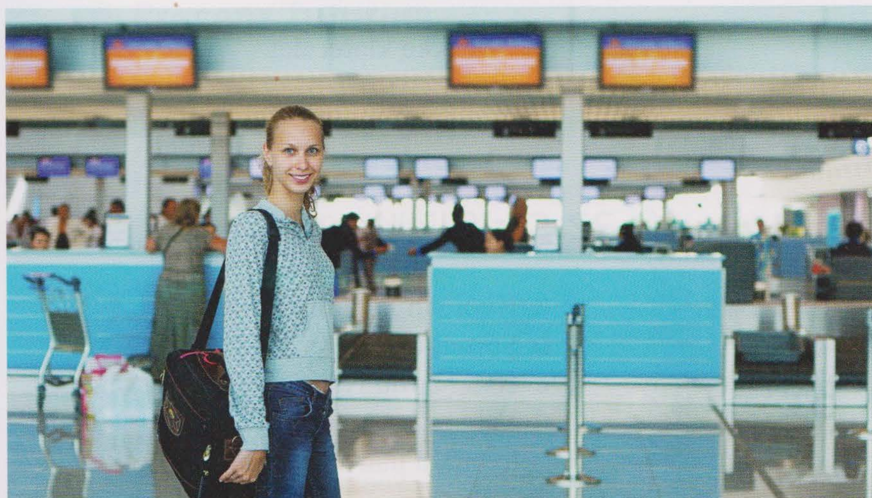
Sett inn preteritum eller presens perfektum av verbene til venstre.

få	Nå .... Amir .... jobb som lege.
begynne	Han .... å jobbe for to uker siden.
komme	Han var utdannet lege før han .... til Norge.
ta	Han .... mange kurs og eksamener her i landet.
jobbe	Han .... som pleieassistent mens han
studere	.... norsk.
like, lære	Han .... seg godt i jobben, og han .... mye.
få	Men nå er han glad for at han .... jobb som lege.

29 Presens futurum

Lag setninger med *jeg* + verbet i presens futurum.

passe på barna	Nå *skal jeg passe på barna.*
flytte til Bergen	Etter ferien ....
ha ferie i mai	....
søke jobb i en butikk	Til høsten ....
selge bilen	Nå ....
kjøpe leilighet	Senere ....
besøke familien	Når jeg har tjent nok penger, ...
jobbe heltid	Etter at jeg har tatt norskprøven, ...

Hvor skal hun?
Hva skal hun gjøre?

Framtid

Skal + infinitiv kan vi bruke når vi har *bestemt* eller *planlagt* noe:
Vi **skal dra** til byen i morgen.

Kommer til å kan vi bruke når vi forteller om noe som vi regner med vil skje. Det dreier seg ofte om hendelser som *ikke* er bestemt av noen:
Det **kommer til å** gå bra. De **kommer til å** like seg der. Du **kommer til å** klare det.

Presens kan vi bruke ved verb som forteller om forandring eller bevegelse:
Bussen **kommer** om en time. Det **blir** varmere i morgen.

30 Framtid

a Sett inn verbet til venstre.

flytte	Til sommeren .... vi .... til byen.
savne	Jeg .... dere.
bli, dra	Det .... stille her når du ....
få	Du .... nye venner.
glemme	.... du .... meg?
komme	Jeg .... på besøk til deg i jula.
bli	Da .... jeg glad!

b Fyll ut med et verb som uttrykker framtid.

Jeg .... førerprøven i neste uke.

Det .... vanskelig.

Det .... lang tid.

Jeg .... skuffet hvis jeg ikke klarer det.

Jeg håper det .... bra.

31 Ord og uttrykk i kapittel 1

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske.
Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

32 Skriftlige oppgaver

a Hvordan lærer du norsk?
b Fortell om jobber du har hatt.
c Hva har du lyst til å gjøre i framtida?
d Velg en av personene i kapittelet, og fortell hvordan han eller hun har det om ti år.

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

33 Ordstilling

Gjenta setningen til venstre når du hører tallet. Begynn med ordene som er oppgitt.

1	Jeg jobber i butikk.	Nå *jobber jeg i butikk.*
2	Jeg jobber deltid.	For tida ...
3	Jeg jobbet på en fabrikk.	Før ...
4	Jeg var mekaniker.	Før jeg kom hit, ...
5	Jeg jobbet på en skole.	Før jeg giftet meg, ...
6	Jeg vil gjerne jobbe mer.	Når barna blir større, ...
7	Hun går på norskkurs.	Tre kvelder i uka ...
8	Han klarte eksamen.	I juni ...
9	Jeg fikk sommerjobb.	I går ...
10	Han hadde deltidsjobb.	Mens han gikk på norskkurs, ...
11	Han fikk godkjent utdanningen.	Etter et år ...
12	Jeg må finne ny jobb.	Etter ferien ...

34 Presens perfektum

Svar med presens perfektum av samme verb.

Skal du søke ny jobb?	Jeg *har søkt ny jobb.*
Skal du ta eksamen?	Jeg ...
Skal du gifte deg?	Jeg ...
Skal du flytte?	Jeg ...
Skal du kjøpe bil?	Jeg ...
Skal du begynne på kurs?	Jeg ...
Skal du studere fysikk?	Jeg ...
Skal du vaske bilen?	Jeg ...
Skal du kjøpe mat?	Jeg ...
Skal du lage middag?	Jeg ...

35 Presens futurum

Svar med presens futurum slik som i eksempelet.

Har han flyttet?	Nei, *han skal flytte i neste uke.*
Har han betalt?	Nei, ...
Har han tatt førerkort?	Nei, ...
Har han begynt på kurs?	Nei, ...
Har hun tatt ferie?	Nei, ...
Har hun sendt søknad?	Nei, ...
Har hun besøkt dem?	Nei, ...
Har de flyttet?	Nei, ...
Har de solgt bilen?	Nei, ...
Har de tatt eksamen?	Nei, ...

OPPGAVE 36-43: SETT KRYSS

1 4 **36** ☐ Kari er arbeidsledig. ☐ Kari har fått ny jobb.

1 5 **37** Nå jobber Jens ☐ om ettermiddagen ☐ om natta

1 6 **38** Liv vil helst jobbe ☐ på kontor ☐ i barnehage

1 7 **39** Han jobber ☐ på en skole ☐ på et bibliotek

1 8 **40** Kvinnen er ☐ hjemmeværende ☐ butikkmedarbeider

1 9 **41** Hun vil begynne å utdanne seg til ingeniør. ☐ Ja ☐ Nei

1 10 **42** Han vil gjerne jobbe i utlandet. ☐ Ja ☐ Nei

1 11 **43** Han har jobbet i ☐ fire uker ☐ to uker

OPPGAVE 44-49: SKRIV ET KORT SVAR

1 12 **44** Hva vil hun helst bli? ....

1 13 **45** Hvor lenge har hun jobbet på sykehuset? ....

1 14 **46** Hvordan kommer kvinnen til jobben? ....

Hvordan kommer mannen til jobben? ....

1 15 **47** Hva slags jobb hadde han før? ....

1 16 **48** Hva slags jobber har hun hatt? ....

Når skal hun tilbake til jobben? ....

1 17 **49** Hva synes han er vanskeligst med norsken? ....

Hva synes han går ganske bra? ....

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 1 har du arbeidet med å
- spørre og fortelle om utdanning og arbeid
- fortelle om erfaringer fra arbeidslivet
- uttrykke planer og ønsker for framtida
- snakke om godkjenning av utenlandsk utdanning

Grammatikk i kapittel 1
- fortid og framtid av verb
- pronomen
- refleksive uttrykk

Nå kan du teste deg selv!

1 Ord og uttrykk

Finn ord som betyr omtrent det samme som ordene i rammen. Sett strek.

arbeider	liker best	vil gjerne	se fram til	tidligere	uten arbeid	ulik	gjøre

før forskjellig arbeidsledig jobber drive med

har lyst til å foretrekker glede seg til

2 Uttrykk

Sett inn *han* sammen med et av uttrykkene under i riktig form.

å glede seg til	å være glad for	å ha lyst til	å like

Anton har vært arbeidsledig. Det .... ikke.

Nå har han fått ny jobb. Det ....

Han skal begynne å jobbe på tirsdag. Det ....

Han skal begynne å jobbe i en restaurant. Det .... alltid

....

3 Planer

Sett inn et av ordene: *tenkt – gjerne – planer – lyst – skal*

Jeg har .... om å studere pedagogikk.

Jeg har .... til å få jobb på en skole.

Jeg vil .... jobbe med barn.

Jeg har .... å lære mer om datamaskiner.

Jeg .... begynne på kurs i neste uke.

4 Verb

Sett inn verbet i riktig form.

jobbe

Jeg .... på sykehuset i et halvt år nå.

Jeg liker å .... her.

Jeg .... vanligvis 5 timer hver dag.

I fjor .... jeg på et lager.

lære

I morgen .... vi .... å fortelle om planene våre.

I går .... vi om regler i arbeidslivet.

Jeg vil gjerne .... mer om arbeidslivet.

Jeg har også planer om å .... mer om IKT.

like seg

Paul .... ikke på den jobben han hadde før.

Hvordan .... han .... nå?

Jeg tror han kommer til å .... godt der.

gifte seg

Når skal du ....?

Jeg ....!

Jeg .... for to måneder siden.

5 Fortell

Fortsett setningene.

Før jeg kom til Norge, ...

Nå ....

Snart ....

Hvis jeg får jobb, ...

Jeg har lyst til å ....

KAPITTEL 2 Samliv og ekteskap

Hos frisøren

1 Lag spørsmål

....? Hos frisøren.

....? Hun skal klippe seg.

....? Barnebarnet til Mona.

....? 32 år.

....? Han studerer.

....? På lørdag.

2a Hva heter det?

2b Hva passer her?

Skriv inn ord fra **2a**.

De vakre ordene hans var som musikk i .... mine.

Han kom inn fra skituren, frisk og glad og med røde ....

Hun hadde langt .... som rakk henne ned til ....

Han var forkjølt og tett i ....

Dessuten hadde han vondt i .... og kunne nesten ikke svelge.

Jeg fikk et rusk i .... og måtte blunke hardt flere ganger.

«Ikke klipp det for kort i ....», sa gutten til frisøren.

Hun hevet .... og så forbauset på meg.

Mange indiske kvinner har en rød prikk i ....

3 *For - siden* eller *om*?

I dag er det onsdag.	Han kom **for** to dager **siden**.	*(Han kom på mandag.)*
	Han kommer **om** to dager.	*(Han kommer på fredag.)*

Svar med *for fem uker siden* eller *om fem uker*:

Når reiste de?
Når drar han?
Når klippet hun håret?
Når giftet han seg?
Når besøker du oss?
Når blir du ferdig?
Når kom du hit?
Når begynner du å jobbe?
Når sluttet han å jobbe?

De reiste for fem uker siden.
Han drar om fem uker.
Hun klippet håret for fem uker siden.
Han giftet seg for fem uker siden.
Jeg besøker dere om fem uker.
Jeg blir ferdig om fem uker.
Jeg kom hit for fem uker siden.
Jeg begynner å jobbe om fem uker.
Han sluttet å jobbe for fem uker siden.

Bestefar forteller

4 Hva ser dere?

Bruk ord og uttrykk fra teksten på side 22–23 i tekstboka og fortell hverandre hva dere ser på tegningen. Hvilken tidsperiode illustrerer tegningen?

5 Spørsmål

Lag fem spørsmål fra teksten og spør hverandre.

6 Familierelasjoner

Hvem er hvem? Sett strek.

pappas far	min svoger
mammas bestemor	min svigerinne
pappas søster	min oldemor
mammas bror	min nevø
mannen til søstera mi	min fetter
sønnen til tanta mi	min bestefar
dattera til broren min	min onkel
kona til broren min	mitt barnebarn
dattera til sønnen min	min niese
sønnen til søstera mi	min tante

7 Verb

Jon-Inge forteller om en vanlig dag på jobben:
«Jeg drar på jobb klokka sju. Jeg går til bussholdeplassen og tar buss nummer 21 til sentrum. På bussen snakker jeg ikke med noen. Jeg leser litt nettaviser og ser ut av vinduet. På jobben er det mye å gjøre. Jeg starter dagen med å lese e-poster. Jeg svarer på så mange som mulig og legger resten i en 'venteboks'. Dem tar jeg senere på dagen, etter at dagens møter er ferdige.»

Gårsdagen var også en vanlig dag for Jon-Inge. Hva gjorde han?

Han dro på jobben klokka sju. Han ...

8 Verb

a Hvordan vil du bøye disse verbene?

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
å flytte	....	....	....
....	jobber	....	....
....	....	besøkte	....

....	....	....	har vokst opp
....	bor	....	....
....	....	bygde	....
....	....	dro	....
å treffe	....	....	....
....	får	....	....
....	....	hjalp	....

b Hvilke verb fra **8a** passer inn her?

De .... opp i Bergen, men nå .... de i Ålesund.

Unnskyld, har du tid til å .... meg med å .... denne sofaen? Den er så tung.

I går .... jeg Maria og Svein på gata. De .... nettopp .... barn og skal .... hus utenfor byen. Jeg gleder meg til å .... dem.

Han .... ikke lenger. Han er pensjonist nå.

9 Verb

Sett inn verb og subjekt på riktig sted. Husk riktig form av verbet.

bo – Søren	*Søren bor* i Hammerfest.
komme – han	.... egentlig fra et lite sted på Vestlandet,
flytte – han	men .... til Hammerfest for tre år siden.
like – han	Nå .... seg godt der.
komme – han	Da .... til byen,
ha – han	.... ikke noe sted å bo.
bo – han	Det første året .... på en hybel,
få – han	men så .... sin egen leilighet.
bli – Søren	I fjor .... kjent med ei alle tiders jente.
skulle – de	Snart .... gifte seg,
glede – Søren	og .... seg veldig til det.
lese – han	Nå .... alle lokalavisene for å finne en større leilighet.

Jørgen + Stine er sant

10 Familierelasjoner

Se på uttrykkene under og forklar hverandre hva de betyr.

svigersønn – barnebarn – samboer – kusine – halvsøsken – oldemor – kusine

11 Vokabular

Se på ordene i rammen og sett dem inn i teksten i riktig form, slik at det blir god mening. Dere kan gjerne arbeide sammen og lese dialogen høyt.

gifte seg   skille seg   gift   skilt   samboer/en
ekteskap/et   ektepar/et   ektefelle/n

A: Har du hørt at Ivar og Solveig skal ....?

B: Nei, hva sier du? Jeg trodde de var et perfekt ....

A: Ja, det trodde jeg også. .... deres virket så lykkelig.

B: Hvor lenge har de vært ....?

A: I ti år nå. De .... det året jeg flyttet hit til byen.

B: Ja, og før det var de .... i tre år.

A: Hvorfor går så mange fra hverandre? Flere av mine venner er .... i dag.

B: Jeg tror mange .... fordi de blir lei av .... sin.

A: Nei, det høres litt for enkelt ut. Det må være andre grunner.

Norske barn legger seg klokka sju

12 Ord fra teksten

Sett inn riktig ord.

Verb	**Substantiv**
....	en oppdragelse
....	et kyss
å føle	....
....	en mening

....	en bestemmelse
å diskutere	....
å behandle	....
å utdanne	....
å avgjøre	....
....	en reaksjon

13 Hva betyr det?

Se på setningene under og forklar hverandre hva de betyr.

De lar ikke barna være i fred. Fedrene er mer involvert i barneoppdragelsen.
De tilpasser seg en felles kultur. Barna blir tatt vare på. Hun har truffet spikeren på hodet.

HVORDAN SIER VI DET?

I kapittel 2 er det mange uttrykk som beskriver følelser eller hvordan en person er.

å beskrive hvordan en person er

lykkelig	ulykkelig	glad	såret	forskrekket	rasende
kjedelig	hyggelig	stille	overrasket	for ung	gammel nok

å uttrykke glede

Så fint! Nå ble jeg glad. Dette synes jeg er bra. Kjempefint.

å uttrykke medfølelse

Stakkars deg! Det var leit å høre. Det var trist. Jeg forstår deg godt.

å uttrykke irritasjon eller skuffelse

Jeg er virkelig skuffet over deg! Det går ikke an! Jeg er irritert over …
Du er så dum! Nei, hør nå her!

14 Samtaler

Lag samtaler mellom A og B ut fra situasjon 1 og 2 under. I rammen over står noen uttrykk dere kan bruke, men finn gjerne på andre.

Situasjon 1

A er mor/far til datter B, som er 15 år gammel. Dattera kommer hjem med en stor tatovering på halsen. Hvordan reagerer A? Hva sier A og B til hverandre? Lag en dialog.

Situasjon 2

A er 75 år har vært gift i 50 år. B er 25 år og skal (kanskje) gifte seg. Han vil gjerne ha noen gode råd og ønsker å vite mer om A, som har vært gift så lenge. Han spør A om ekteskapet, ektefellen, hvordan de traff hverandre, om de har barn, om ekteskapet har vært lykkelig eller ulykkelig. A svarer.

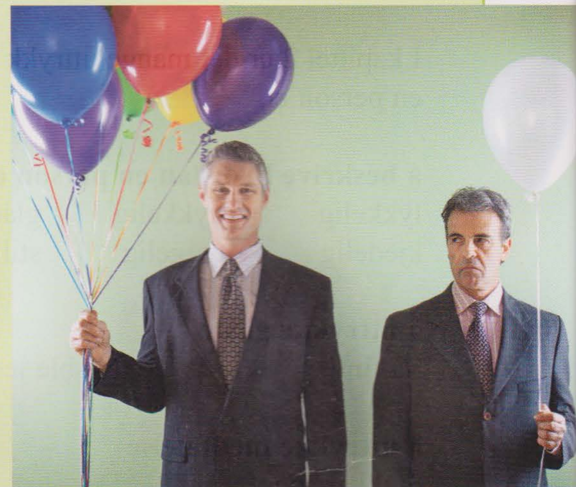
B har vært kjæreste med ei jente i to år. Nå er jenta gravid, men B er usikker på om han vil flytte sammen med henne. Han vet ikke om han er forelsket nok. A spør B om jenta, om hvordan de traff hverandre, om forholdet, om hvilke drømmer B har. A kommer også med gode råd. B protesterer eller er enig i rådene.

Possessiver (eiendomsord)

Hennes, **hans** og **deres** heter alltid det samme, uavhengig av kjønn og tall:

«*eier*»:	hun	han	dere	de
	hennes	**hans**	**deres**	**deres**

Jeg hilser på broren **hennes**, søstera **hennes**, barnet **hennes** og foreldrene **hennes**.

Han vil ha ballongene hans.

Min, **din** og **vår** bøyes i forhold til substantivet:

«*eier*»:	jeg	du	vi
Hankjønn:	broren **min**	broren **din**	broren **vår**
Hunkjønn:	søstera **mi**	søstera **di**	søstera **vår**
Intetkjønn:	barnet **mitt**	barnet **ditt**	barnet **vårt**
Flertall:	foreldrene **mine**	foreldrene **dine**	foreldrene **våre**

Du kan si: søstera **mi** eller søsteren **min**, søstera **di** eller søsteren **din**.
Du kan si: **søsteren min** eller **min søster**, **faren vår** eller **vår far**.

Refleksiv form: *sin*

I 3. person (hun/han/de) bruker vi **sin** når subjektet «eier» objektet.
Vi bøyer **sin** i forhold til substantivet.

Hun forteller om naboen **sin**, venninna **si**, livet **sitt** og drømmene **sine**.
Han viser meg hagen **sin**, katta **si**, plommetreet **sitt** og alle blomstene **sine**.
De skryter av bilen **sin**, hytta **si**, huset **sitt** og møblene **sine**.

Sin kan ikke stå *i* subjektet:

subjekt: Kari og mannen *hennes* bor i Bodø.

subjekt: Kari bor i Bodø sammen med mannen *sin*.

15 Possessiver

Skriv teksten en gang til, men bruk *din* i stedet for *hans*.

«I går var jeg hjemme hos foreldrene hans. Jeg hilste også på de to brødrene hans og søstera hans. Det var virkelig hyggelig å se hjemmet hans og snakke med familien hans.»

16 *Deres* og *vår*

a Sett inn *deres* og *vår* i riktig form.

– Hvor gamle er barna ....?

– Sønnen .... er fire år, og dattera .... er to.

– Er det huset ....?

– Nei, huset .... ligger i Markveien.

b Spør en annen. Sett inn substantiv som passer.

Har du snakket med .... min?

Kan jeg få låne .... di?

Er dette .... dine?

Har du sett .... mitt?

17 Fortell om dem

Stein:
Jeg finner ikke mobilen min!
Mobilen min er blitt borte!
Jeg skal møte vennene mine.
Først må jeg hente dattera mi.
Dattera mi går i andre klasse.

Irene:
Foreldrene mine er blitt gamle.
I går kom mora mi på sykehus.
Jeg har besøkt mora mi i dag.
Jeg dro sammen med faren min.
Nå skal jeg treffe søstrene mine.

Lise og Tor:
Vi er så fornøyde med huset vårt.
Vi kjøpte huset vårt for to år siden.
Huset vårt er ganske gammelt.
Barna våre liker hagen.
Vi spiller fotball med barna våre.

Fortell om Stein:
Han finner ikke mobilen sin.
Mobilen hans er blitt borte.
Han skal møte vennene sine.
Først må han hente dattera si.
Dattera hans går i andre klasse.

Fortell om Irene:
Foreldrene hennes er blitt gamle.
I går kom mora hennes på sykehus.
Hun har besøkt mora si i dag.
Hun dro sammen med faren sin.
Nå skal hun treffe søstrene sine.

Fortell om Lise og Tor:
De er så fornøyde med huset sitt.
De kjøpte huset sitt for to år siden.
Huset deres er ganske gammelt.
Barna deres liker hagen.
De spiller fotball med barna sine.

18 *Hans, si, sin* eller *sine*?

Robert har ei søster og en bror. Begge foreldrene *hans* lever.

Robert skal besøke søstera .... i ferien. Søstera .... bor i Frankrike. Robert og søstera .... er veldig gode venner og trives sammen. Broren .... bor i Trondheim. Der bor også foreldrene .... Flere ganger i året drar Robert til Trondheim for å besøke foreldrene .... Han drar ofte på skitur sammen med broren ...., men foreldrene .... er blitt for gamle til å bli med.

19 Finn eksempler i tekstboka

a Se på teksten «Hos frisøren» på side 20–21 i tekstboka.
Finn possessivene i teksten.

b Se litt nærmere på de setningene som har possessiver.
Fortell hverandre hva frisøren spør om, og hva Mona svarer.

Eksempel:
Frisøren sier at det er <u>*hennes*</u> *tur. Hun spør hvordan Mona vil ha håret* <u>*sitt*</u>.
Hun sier at hun vil ha det slik som søstera ... .

20 Hva sier de?

Gunnhild og Reidar Stordal forteller:
«Vi er et ektepar som har vært gift i 20 år. Vi bor i et hus på landet sammen med barna våre, en gutt og ei jente. Huset vårt har en stor, deilig hage med mange blomster og trær. Vi liker oss i hagen vår, og barna våre er flinke til å hjelpe til. Sønnen vår er 18 år og har nettopp fått førerkort. Han får låne bilen vår noen ganger. Vi er litt bekymret for dattera vår. Hun er 16 år og vil slutte på skolen. Hun liker seg best i hagen vår, der hun kan stelle med blomster og trær. Kanskje dattera vår bør bli gartner?»
Fortell om Gunnhild og Reidar Stordal:
De er et ektepar som har vært gift i 20 år. De bor i et hus på landet sammen med ...

21 Ord og uttrykk i kapittel 2

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske.
Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

22 Skriftlige oppgaver

a Skriv om familien din eller om en «typisk» familie i et land du kjenner godt. Hvor stor er familien? Hvor mange generasjoner bor sammen? Hvem passer barna? Jobber begge foreldrene? Når flytter barna ut?

b Hva mener du er viktig i barneoppdragelsen? Fortell gjerne om dine egne erfaringer. Du kan også sammenlikne barneoppdragelsen i ulike land, slik personene gjør i avisartikkelen «Norskebarn legger seg klokka sju» på side 28 i tekstboka.

c Barn og mobil
Skriv ditt eget svar til «Bekymret bestefar» på side 25 i tekstboka.

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

18 23 Verb i preteritum

Svar med: *Nei, men jeg ... i går.*

Eksempel:

Jobber du i dag?	*Nei, men jeg jobbet i går.*
Hjelper du henne i dag?	Nei, men jeg ...
Går du dit i dag?	Nei, men ...
Prater du med ham i dag?	Nei, men ...
Spør du dem i dag?	Nei, men ...
Treffer du henne i dag?	Nei, men ...
Får du hjelp i dag?	Nei, men ...
Kommer han til deg i dag?	Nei, men ...
Føler du deg syk i dag?	Nei, men ...

19 24 Possessiver

Svar med riktig pronomen (*den, det, de*) og riktig form av *vår*.

Hvem eier denne bilen?	*Den er ikke vår.*
Hvem eier dette bildet?	Det ...
Hvem eier denne kofferten?	...
Hvem eier disse bøkene?	...
Hvem eier dette skapet?	...
Hvem eier disse skoene?	...

1 20 25 Possessiver

Svar med riktig pronomen og riktig form av *min*.

Er bilen hans?	*Nei, den er min.*
Er klærne hans?	Nei, de ...
Er huset hans?	...
Er boka hans?	...
Er telefonen hans?	...

1 21 26 Hvem snakker de om?

Person A

Person B

Person C

Person D

Person E

Person F

Dialog 1: Hun snakker om person ....

Dialog 2: Hun snakker om person ....

Dialog 3: Hun snakker om person ....

Dialog 4: Hun snakker om person ....

Dialog 5: Hun snakker om person ....

OPPGAVE 27-32:

Hør på samtalene og svar på spørsmålene.

1-22 **27** Hvorfor får ikke Rita time hos frisøren på torsdag?
Når får hun time?

1-23 **28** Hvorfor er det vanskelig for Hege å hente ungene i barnehagen?
Hvorfor er det vanskelig for Per-Christian å hente dem?

1-24 **29** Marit er i familie med Anders. På hvilken måte?
Hva har Kjetil gjort?

1-25 **30** Hvor skal Tonje, og hva skal hun gjøre der?
Hvorfor er bestemor skeptisk til Tonjes kjole?

1-26 **31** Hvordan synes han det er å studere historie?
Hvorfor tok han ikke eksamen sist høst?

1-27 **32** Hva skjedde med Inger Lises ektemann?
Hvor mange barn har Inger Lise og eksmannen?

OPPGAVE 33-36:

Hør på meldingen og sett kryss for riktig svar.

1-28 **33** For 999 kan du kjøpe
- ☐ en iPhone med abonnement og deksel i gull eller sølv
- ☐ en iPhone med abonnement, men uten deksel
- ☐ en iPhone uten abonnement, men med deksel

1-29 **34** På sykehuset ligger nå ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 av personene som var involvert i ulykken.

1-30 **35** Telefonnummeret til sykehjemmet på kveldstid er
☐ 94 20 21 17 ☐ 94 20 71 70 ☐ 94 20 42 70

1 31

36 Politiet tror

- ☐ at 15-åringen har solgt narkotika til to barn på Facebook
- ☐ at 15-åringen har solgt narkotika på Facebook til flere enn to barn
- ☐ *ikke* at 15-åringen har solgt narkotika til barn på Facebook

OPPGAVE 37-39: HVA FORTELLER DE?

Tre personer forteller litt om seg selv. Hør på hva de sier, og svar på spørsmålene. Skriv svarene på eget ark.

1 32

37 Person 1

a Hvor gammel er Sarah?
b Hvor er hun født?
c Hvilket fag synes hun er lettest på skolen?
d Hva vil faren at hun skal gjøre etter videregående skole?
e Hva vil hun selv gjøre?
f Hvilken jobb kan hun tenke seg senere en gang?

1 33

38 Person 2

a Hvor mange barn har Lasse?
b Hvorfor er han redd for at barna skal kjede seg når de er hos ham?
c Hva gjør han sammen med barna i helgene?
d Hva slags jobb har han?

1 34

39 Person 3

a Hvor gammel er Anna Larsen?
b Hvor stor familie har hun?
c Hva har hun arbeidet med tidligere?
d Hva slags jobb har hun nå?
e Hvorfor lærer hun seg engelsk?

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 2 har du arbeidet med

- ord og uttrykk knyttet til familieliv, ekteskap og følelser
- tekster som forteller om familieliv før og nå
- måter å uttrykke seg på når du snakker om barndom, forelskelse og voksenliv

Grammatikk i kapittel 2

- possessiver (eiendomsord)

Nå kan du teste deg selv!

1 Ord og uttrykk

Hva betyr det? Skriv uttrykkene i rammen inn på riktig plass.

være bortskjemt	være forskrekket	være høflig	være nervøs	være ryddig
være rasende	være opptatt av	være fornøyd	være gravid	

ha det ordentlig rundt seg ....

være vant til å få alt man ber om ....

være engasjert i ....

være hensynsfull og dannet ....

vente barn ....

være sjokkert ....

være glad og tilfreds ....

være engstelig ....

være veldig sint ....

2 Familierelasjoner

Forklar hva ordene betyr.

ektefelle: ....

barnebarn: ....

samboer: ....

morfar: ....

3 Possessiver

Svar med riktig pronomen (*den, det, de*) og riktig form av *vår*. Se på eksempelet.

Er boka deres?	*Ja, den er vår.*
Er huset deres?	*Ja, det* ....
Er leiligheten deres?	Ja, ...
Er møblene deres?	Ja, ...
Er bordet deres?	Ja, ...
Er bilen deres?	Ja, ...
Er barnevogna deres?	Ja, ...
Er skiene deres?	Ja, ...
Er skapet deres?	Ja, ...

4 Possessiver

Ragnhild forteller:
«Da jeg vokste opp, var det stor forskjell på gutter og jenter. Jeg måtte alltid hjelpe foreldrene mine. De spurte aldri broren min. Broren min var ute sammen med vennene sine. Jeg måtte hjelpe mora mi med middagen, og jeg måtte stryke skjortene til faren min. Faren min gjorde ingenting hjemme. Han satt i stua og leste avisen. I dag er det annerledes. Jeg får hjelp både av sønnen min og dattera mi, og sønnen min er veldig flink til å lage mat.»

Fortell om Ragnhild:
Da Ragnhild vokste opp, var det stor forskjell på gutter og jenter.
Hun måtte alltid hjelpe ...

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

KAPITTEL 3 Bolig, økonomi og miljø

Det har vi ikke råd til!

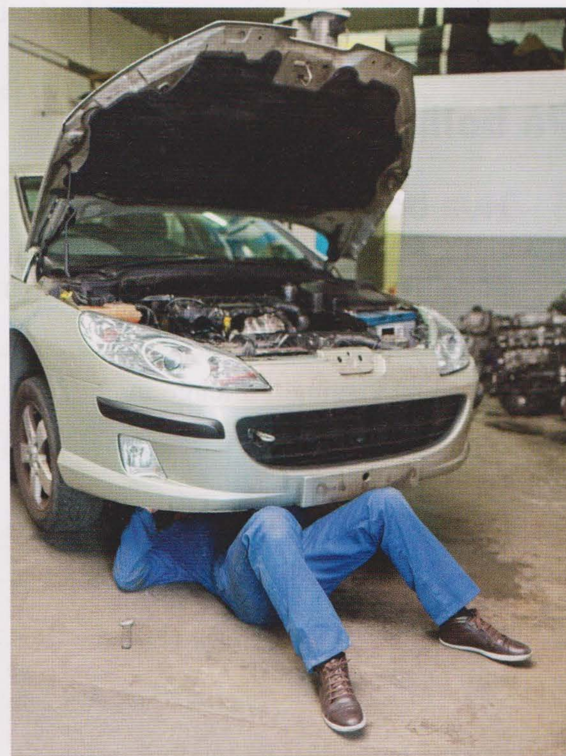
1 Riktig eller galt?

	Riktig	Galt
Kåre leser i avisen.	☐	☐
Han vil kjøpe ny bil.	☐	☐
Grete er enig med ham.	☐	☐
De har ikke betalt strømregningen.	☐	☐
Kåre vil bare abonnere på én avis.	☐	☐
Han og Grete har snakket med banken om et ekstra lån.	☐	☐
Han mener at de kan leve billigere enn de gjør i dag.	☐	☐
De har nettopp pusset opp badet sitt.	☐	☐
Grete er redd for at de må betale mer i renter.	☐	☐

2 Dialog

Lag en dialog mellom Grete og Kåre.

Kåre: Ny bil.
Grete: Er du gal?
Kåre: Må planlegge.
Grete: Sett alle regningene?
Kåre: Ikke abonnere på to aviser.
Grete: Må følge med. Viktig for ungene.
Kåre: Nyheter på nettet. Snakket med banken.
Grete: Hvor skal vi spare?
Kåre: Dyrt med gammel bil.
Grete: Trenger vi bil?
Kåre: Det er det dummeste!
Grete: Redd for nye lån.
Kåre: Ikke se så mørkt på alt.
Grete: Er bare realistisk.

3 Sett inn riktig ord

A og B kjenner Grete og Kåre. Les dialogen høyt for hverandre.

A: Har du snakket .... Kåre og Grete?

B: Ja. de vil pusse .... badet, sier de.

A: Hvorfor det? Badet deres ser da fint ....

B: Grete er ikke enig. Men har de råd .... det, tror du?

A: Kanskje de har mye penger .... kontoen?

B: Eller kanskje de må ta .... et nytt lån?

A: Hvem vet? Har du lyst .... å hjelpe dem?

B: Ja. Jeg er jo håndverker, og de har sikkert bruk .... litt hjelp.

4 Rollespill

Tre eller fire personer sitter sammen og skal være en familie med voksne og barn. Fordel rollene. Mor har vunnet 2 000 000 kroner, og nå diskuterer dere hva dere vil bruke pengene på. Dere har forskjellige ønsker og argumenterer for ønskene på best mulig måte. Her er noen uttrykk dere kan bruke:

Det mest fornuftige er … Etter min mening bør vi … Det lønner seg å …
Jeg synes at … Jeg har så lyst til … Jeg har alltid drømt om …

På boligjakt

5 Hva betyr det?

Fortell hverandre hva uttrykkene nedenfor betyr.

å gå på visning å legge inn bud å ta opp lån i banken å ha fast inntekt å ha egenkapital

6 Annonser

a
Les annonsen og fortell hverandre hva som er til salgs.

Etterpå lager dere en telefonsamtale der A er interessert i noen av tingene og ringer til B.

Ryddesalg

Hybelkomf., hagemøbl. 6 tekopper, pent brukt telt og ryggsekk, 40" 3D LED Smart TV, DVD-spiller, div. verktøy, to lenestoler, akvarium 375 l. m/tilbehør, herreklær str. 50/52
Tlf. 51 65 02 13

A presenterer seg og forteller hvorfor han/hun ringer. A er også interessert i å få vite mer om tingene og om pris. B forklarer og gir så mye informasjon som mulig.

b

Hva har skjedd her, tror dere?

Ubrukt brudekjole

modell «Askepott» selges. Str. 38/40. Tlf. 440 27 740

c

Du skal flytte til utlandet og må selge noen av møblene dine. Du vil blant annet selge en sofagruppe som består av en tre-seter, en to-seter og en lenestol. Sofagruppen er i blått skinn. Du mener at denne gruppen er svært pen og vil ha med dette i annonsen. Du vil også selge et hvitt kjøkkenbord og to kjøkkenstoler. Bordet er 1,50 m langt og 80 cm bredt.

Skriv en annonse på eget ark.

7 Ord med flere betydninger

Noen ord har flere betydninger. Hva betyr ordene i setningene under?

Jeg vil gi deg et godt **råd**.
Leiligheten er ganske **dyr**.
Leiligheten er **åpen** og praktisk.
Han kjøpte en sofa i brunt **skinn**.
Han la inn et **bud** på leiligheten.
Rentene er for høye. Nå bytter jeg **bank**.
Han har **lyst** på ny bil.

Dette har jeg ikke **råd** til.
Han så et **dyr** i skogen.
Bare kom inn! Døra er **åpen**.
Sol, sol, **skinn** på meg!
Hun sendte **bud** på ham.
Han fikk **bank** av de store guttene.
Så **lyst** det er ute i dag.

Lev billig og ta vare på miljøet!

8 Hva er det motsatte?

Dette speilet er *billig*, men det andre er ganske ....

Betalte du litt *under* eller litt .... prisantydningen?

På søndag kom det *lite* folk, men i går kom det .... folk.

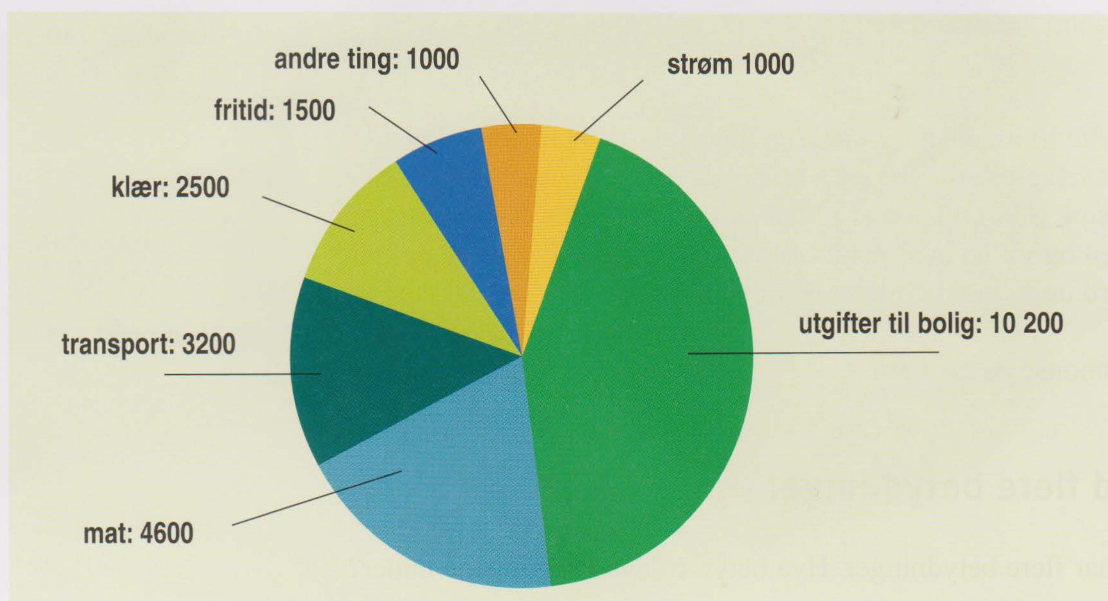
Er vaskemaskinen *tom*? Nei, den er helt ....

Det motsatte av å *slå på* lyset er å .... lyset.

Det motsatte av å *sette* laderen *inn* i kontakten er å .... laderen

.... av kontakten.

9 Simons utgifter per måned

a

Simon tjener 24 000 kroner netto i måneden – etter at skatten er betalt. Se på diagrammet og fortell hva Simon bruker lønna si på.

b

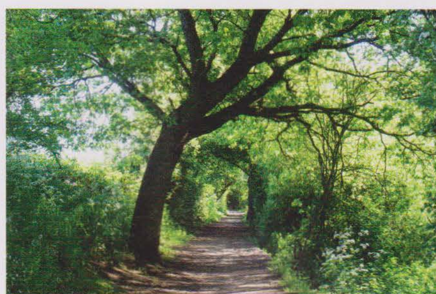
Simon vil gjerne spare 2000 kroner i måneden. Hvordan kan han greie det? Én i gruppen kan være Simon. De andre kommer med gode råd. Simon er kanskje ikke enig i alle forslagene.

10 Ta vare på miljøet!

Hva ser dere på bildene? Hvilke av bildene kan fortelle oss noe (positivt eller negativt) om miljøet?

HVORDAN SIER VI DET?

Når vi ønsker å legge fram flere argumenter om en sak, kan vi binde sammen setningene med uttrykk som:

For det første ..., For det andre ..., Dessuten ..., I tillegg ...,
Jeg kan også nevne at ..., Et annet poeng er ..., Vi kan også ...,

11 Bind sammen setningene

Ny bil?
Grete vil ikke kjøpe ny bil, og hun har mange argumenter. Skriv ned argumentene, og bruk uttrykk fra rammen for å binde sammen setningene.

Hvordan kan vi ta vare på miljøet?
I miljøbrosjyren på side 38 i tekstboka er det en del forslag til hvordan vi kan ta vare på miljøet. Skriv ned noen av forslagene, og bruk uttrykk fra rammen for å binde sammen setningene.

For det første kan vi slå av lysene når vi ...

Adjektiv: bøyning i kjønn og tall

	Hun-/hankjønn	Intetkjønn	Flertall
1	en stor nyhet	et stort ønske	store ønsker
2	ei snill søster	et snilt barn	snille barn
3	en ny bolig	et nytt tak	nye boliger
4	ei alvorlig jente	et alvorlig problem	alvorlige problemer
	en praktisk leilighet	et praktisk råd	praktiske leiligheter
5	en gammel stol	et gammelt bord	gamle stoler
	en åpen bil	et åpent rom	åpne biler

1 De fleste adjektiv får **-t** når de beskriver ord i intetkjønn og **-e** når de beskriver et ord i flertall.

2 Når adjektivet ender på to like konsonanter, blir vanligvis den ene borte i intetkjønn:
en **tykk** genser, et **tykt** skjerf

3 Adjektiv som ender på trykktung vokal, får dobbelt **-t** i intetkjønn:
en fri mann, et fri**tt** land

4 Noen adjektiv får ikke **-t** i intetkjønn. Det gjelder dem som ender på *-ig*, *-isk* og konsonant + *t*: en **svart** bil, et **svart** skjerf

5 I flertall trekker vi sammen adjektiv som ender på *-el*, *-en* og *-er*:
en **sulten** gutt, to **sultne** jenter.

Liten har spesiell bøyning:
en **liten** gutt ei **lita** jente et **lite** problem **små** problemer

12 Hva heter det i flertall?

Budet er høyt. *Budene er høye.*

Badet er nytt. ....

Bordet er stygt. ....

Boligen er gammel. ....

Boka er dyr. ....

Legen er ung. ....

Byen er liten. ....

13 Sett inn adjektivet i riktig form

gammel

Leiligheten var ganske ....,

men møblene var ikke så ....

Han hadde en .... bil som måtte på verksted.

Er skapet ute i gangen ....?

liten

Jeg har bare et .... spørsmål.

De fleste byene her i landet er ....

Hun kommer fra en .... by i Nord-Norge.

Huset er .... med ei .... stue og to .... soverom.

Forskjellen i pris mellom de to leilighetene var ganske ....

14 Sett inn adjektiv som passer

Dette er stua til Simons bestemor. I stua er det en .... sofa og ei .... klokke. Foran sofaen er det et .... bord. På bordet ligger det en .... duk, og det står en .... lysestake på bordet. Det henger flere .... bilder og et .... speil på veggen. I vinduet er det .... gardiner. Under bordet ligger det et .... teppe.

Adjektiv: bøyning i bestemt form

Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	Flertall
den **store** nyheten den **gamle** boligen den **åpne** bilen	den **store** veska den **gamle** boka den **åpne** døra	det **store** ønsket det **gamle** speilet det **åpne** rommet	de **store** ønskene de **gamle** boligene de **åpne** dørene

Adjektivet står i bestemt form når det kommer foran et substantiv i bestemt form.
Bestemt form av adjektivet er den samme som i flertall (den **gamle** boligen – to **gamle** boliger) og ender på **-e**.
Foran adjektivet har vi ofte adjektivets bestemte artikkel (*den*, *det* eller *de*).

Adjektivet **liten** har en spesiell bøyning:
den **lille** kofferten den **lille** veska det **lille** speilet de **små** møblene

15 Hva er det motsatte?

Skal du selge den nye sofaen? Nei, jeg skal selge *den gamle*.

Kjøpte du det billige bordet? Nei, jeg kjøpte ....

Skal du bruke de store tallerkenene? Nei, jeg skal bruke ....

Liker du det tykke teppet? Nei, jeg liker ....

Vil du sitte i den høye stolen? Nei, jeg vil sitte i den ....

Liker du den harde sofaen? Nei, jeg foretrekker ....

Skal vi henge opp det store bildet? Nei, vi henger opp ....

16 Adjektiv

Sett inn adjektivet i riktig form, eventuelt med artikkel.

ny

Eksempel:
Han vil ha *en leilighet.* Han vil ha e*n ny leilighet.*

Leiligheten ligger i Olavs vei 8. *Den nye leiligheten* ligger i Olavs vei 8.

Han kjøper mange *møbler.* ....

De gleder seg til å flytte inn i *huset.* ....

Hun drømmer om *et hus* på landet. ....

høy

Han synes det er for mange *trær* i hagen. ....

Alle reagerte på *boligprisene.* ....

Han kunne se *fjellet* fra kjøkkenvinduet. ....

Han hørte *stemmer* fra stua. ....

Jeg ble sjokkert over *budene* på leiligheten. ....

liten

Kan du ikke sitte her *en stund*? ....

De tegnet *figurer* på arket. ....

Et øyeblikk, så kommer jeg! ....

Hun leste *annonsen* en gang til. ....

Hvem eier *skoene* som står i gangen? ....

17 Sett inn riktig form av *åpen*

a

Døra var ...., og hun så inn i den store, ... leiligheten.

Vinduet i stua var ...., og gjennom det .... vinduet kunne hun se ut i hagen.

b
Hun kjørte over en stor, ... plass og stoppet foran den første .... butikken hun kunne se. Der kjøpte hun brød og kaffe.

Etterpå dro hun på verksted med bilen. Det var sent på ettermiddagen, og nesten ingen verksteder var .... Heldigvis fant hun et .... verksted nederst i gata.

18 Ord og uttrykk i kapittel 3

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

19 Skriftlige oppgaver

a Å flytte til en ny bolig

Enten:
Fortell om en gang du flyttet. Hadde du mye med deg? Måtte du pakke ned alle tingene dine? Brukte du flyttebil? Fikk du hjelp? Skjedde det noe spesielt?

Eller:
Tenk deg at du skal flytte. Hvordan vil du organisere det? Hva vil du ta med deg? Hva tror du vil være spesielt vanskelig?

b Boligsituasjonen i dag
Skriv dine kommentarer og meninger om boligsituasjonen i dag.
Er du enig i noen av meningene under?

Meninger på nettet:

Sing Hjelp! Jeg trenger et sted å bo. Hvorfor bygger vi ikke tettere og høyere i byene? Hus med eplehager er fint på landet, men de hører ikke hjemme i byene.

Lillemor For noe tull! Vi trenger luft og åpne plasser i byene også. Problemet er at det er for mange som føler at de må bo i en by – og helst midt i sentrum!

Kaja Vi må bygge flere små boliger som folk med dårlig råd kan flytte inn i. Så kan de bytte til noe større når økonomien blir bedre.

Tor Nei til et fritt boligmarked! Politikerne må regulere prisene.

Ari Tor, du drømmer! Skal noen bestemme hva jeg kan selge leiligheten min for? Nei, ellers takk!

c Hvor vil du helst bo i framtida? I en by eller på landet?

d Er vi miljøbevisste?

For mye søppel i gatene!

Vi kaster og kjøper nytt – men trenger vi alt det vi kjøper?

Fly mindre – ta en sykkelferie i år.

Ikke stå for lenge i dusjen. Tenk energi!

- Skriv en kommentar til en eller flere av ytringene over.
- Hva gjør *du* for å ta vare på miljøet?

I disse skriftlige oppgavene passer det godt å bruke uttrykkene fra «Hvordan sier vi det?» på side 45 her i arbeidsboka. Nedenfor er det et eksempel på tekst til oppgave c, der en del av disse uttrykkene er brukt:

«I dag er jeg 22 år og bor i byen. Her skjer det mye, og jeg trives godt. **Likevel** ønsker jeg å flytte på landet når jeg blir eldre. **For det første** er boligprisene lavere på landet. Nå bor jeg i en liten leilighet på 35 kvm. Hvis jeg får familie, vil vi trenge mer plass. **For det andre** er luftkvaliteten bedre på landet enn i byen. Jeg vil ikke at barna mine skal vokse opp i ei gate med mye trafikk. **I tillegg** er det lettere å bli kjent med folk på et lite sted.

Jeg kan også nevne at jeg er glad i å gå på tur, og det kan man gjøre på landet. Jeg liker å plukke bær og sopp om høsten. **Dessuten** vil jeg begynne å sykle. I byen tør jeg ikke sykle, for her er det altfor mye trafikk. Det er altså mange gode grunner til å flytte på landet, selv om det er fint å bo i byen så lenge jeg er ung og singel.»

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

1.35 20 Gjør om til flertall

Var bilen dyr?	*Alle bilene var dyre.*
Var huset gammelt?	*Alle husene ...*
Var speilet nytt?	...
Var mannen irritert?	...
Var jenta sur?	...
Var barnet sykt?	...
Var boka spennende?	...
Var rommet lite?	...

1 36

21 Adjektiv i bestemt form

Lag spørsmål. Hør på eksempelet.

Kan jeg få pennen min?	(rød – grønn)	*Den røde eller den grønne?*
Kan jeg få skjerfet mitt?	(lang – kort)	...?
Kan jeg få glasset mitt?	(høy – lav)	...?
Kan jeg få genseren min?	(ren – skitten)	...?
Kan jeg få boka mi?	(tykk – tynn)	...?
Kan jeg få bladet mitt?	(gammel – ny)	...?
Kan jeg få veska mi?	(liten – stor)	...?

OPPGAVE 22-27: SETT KRYSS

1 37 **22** Hun kom til jobben med ☐ bil ☐ buss ☐ drosje

1 38 **23** De flyttet inn i leiligheten i ☐ januar ☐ april ☐ juli

1 39 **24** Husleia er på ☐ 4400 kroner ☐ 4200 kroner ☐ 4000 kroner

1 40 **25** Hun liker best ☐ de blå gardinene ☐ de grønne gardinene ☐ de hvite gardinene

1 41 **26** Han er ☐ på visning ☐ på besøk hjemme hos noen ☐ på restaurant

1 42 **27** Kevin skal kjøpe seg bolig.
Han må ha en egenkapital på ☐ 10 % ☐ 25 % ☐ 34 %

OPPGAVE 28-31: SKRIV ET KORT SVAR

1 43

28 Hva har skjedd?

Hva har skjedd? ....

Hvordan skjedde det? ....

1 44

29 Hva har skjedd?

Hva har hun gjort? ....

Hva har han gjort? ....

1 45

30 Hva har skjedd?

Hva har han gjort? ....

Hvordan reagerer hun? ....

1 46

31 Hva har skjedd?

Hva har skjedd? ....

Hvor mye er hjørnesofaen nedsatt? ....

1 47

32 Lytteøvelse

Trygve og Kari snakker sammen. Trygve forteller at han og kona hans, Ragnhild, har flyttet. De har kjøpt seg leilighet i et borettslag. I et *borettslag blir beboerne innkalt til møter der man diskuterer forskjellige* ting, for eksempel om man skal forandre på noen av reglene i borettslaget, om man skal pusse opp, osv. Hør på samtalen mellom Trygve og Kari og sett kryss for riktig eller galt.

		Riktig	Galt
1	Trygve er trist fordi kona vil gå fra ham.	☐	☐
2	De så på over 30 leiligheter før de kjøpte en.	☐	☐
3	Leiligheten de kjøpte, har kjøkken, stue, ett soverom og balkong.	☐	☐
4	Leiligheten var dyr, men ikke for dyr, syntes de.	☐	☐
5	Ragnhild og Trygve er studenter.	☐	☐
6	Husleia var på litt over 3000 kroner i måneden.	☐	☐
7	De måtte pusse opp leiligheten før de kunne flytte inn.	☐	☐
8	På møtet fikk de vite at det elektriske anlegget må skiftes ut.	☐	☐
9	Det elektriske anlegget har ikke vært reparert på over 30 år.	☐	☐
10	Trygve og Ragnhild synes det er greit at husleia går opp.	☐	☐
11	Nå vil husleia gå opp med 2000 kroner i måneden.	☐	☐
12	Nå studerer Trygve om dagen og jobber om kvelden.	☐	☐
13	Han og Ragnhild har kjøpt seg katt.	☐	☐
14	Kari inviterer Trygve og Ragnhild på middag.	☐	☐

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 3 har du arbeidet med
- ord og uttrykk knyttet til bolig, økonomi og miljøspørsmål
- tekster som forteller om å gå på visning, sette opp et budsjett og hvordan man kan ta vare på miljøet
- ulike tekstsjangere, slik som annonser og brosjyrer
- måter å argumentere på

Grammatikk i kapittel 3
- adjektiv i ubestemt og bestemt form

Nå kan du teste deg selv!

1 Vokabular

Hvilke ord kan du sette i stedet for ordene til venstre? Bruk ordene i rammen.

bekymret	ta vare på	orker	er på jakt
egentlig	trenger	har lyst til	har ikke bruk for

greier	Jeg er veldig sliten. Jeg .... ikke å arbeide mer.
ønsker	Jeg .... å gå hjem nå.
behøver	Jeg er ferdig, så jeg .... ikke å arbeide mer nå.
leter	De .... etter en ny sofa.
bevare	Vi må .... de gamle husene.
trenger ikke	Du .... bil til jobben!
engstelig	Jeg er litt .... for deg!
virkelig	Det er ikke dette du .... mener.

2 Ord

Sett inn riktig ord i uttrykkene.

Blir du .... meg på kino?

Hun vil legge .... et bud.

Dette huset ser bra ....

Skal jeg ta .... noe til deg fra butikken?

De er lei .... å ha dårlig råd.

De har ikke råd .... å reise på ferie i år.

3 Hva betyr det?

et verksted ....

en bussholdeplass ....

en ekspert ....

å *abonnere* på en avis ....

å kildesortere ....

4 Adjektiv

Hva er det motsatte?

Jeg har et *nytt* hus, men han har et .... hus.

Jeg har en *varm* leilighet, men han har en .... leilighet.

Jeg har et *dyrt* maleri, men han har et .... maleri på veggen.

Jeg har *god* økonomi, men han har .... økonomi.

Jeg har ei *stor* stue, men han har ei .... stue.

Og likevel er han glad og fornøyd!

5 Adjektiv

stor

Alf Møller bor i et veldig stort hus. I det .... huset har han bare .... møbler. I den .... stua står det et .... piano og mange .... skulpturer. Under det .... og dyre spisebordet ligger det et gammelt, ... teppe. Det har Alf Møller kjøpt på en reise i Asia.

liten

Monika Jensen bor i en veldig .... leilighet i en .... by på Vestlandet.

Hun bor alene i den .... leiligheten, sammen med to .... kanarifugler. I den .... byen finnes det et .... bakeri, og dit går Monika Jensen hver dag. Hun elsker alle de .... kakene i bakeriet, og hun kjøper flere hver dag, både til seg selv og til kanarifuglene.

KAPITTEL 4 Mat og helse

Matpakke eller varm lunsj?

1 Hva gjør de?

Hva ser dere på bildet? Hvor er personene? Hva gjør de? Hvor gammelt er bildet, tror dere?

2 Vokabular

Hvilke uttrykk fra teksten kan du bruke i stedet for ordene i kursiv?

Nå må du bli ferdig! Du har dusjet *veldig lenge* nå.

Nå må du bli ferdig! Du har dusjet .... nå.

Hun synes det er *kjedelig* å gjøre det samme hver dag.

Hun blir .... å gjøre det samme hver dag.

Vil du ikke reise på hytta i ferien? Har du et *annet forslag*?

Vil du ikke reise på hytta i ferien? Har du et ....?

Det er for kaldt å gå ut uten votter. *Selv* du må forstå det.

Det er for kaldt å gå ut uten votter. .... du må forstå det.

Jeg *liker ikke* black metal-musikk.

Black metal-musikk er .... meg.

Han greier *ikke å konsentrere seg* i dag.

Han er veldig .... i dag.

Mamma sier at jeg må legge *fra meg* boka og sove nå.

Mamma sier at jeg må legge .... boka og sove nå.

3 En oppskrift

Kyllingsalat med kesamdressing

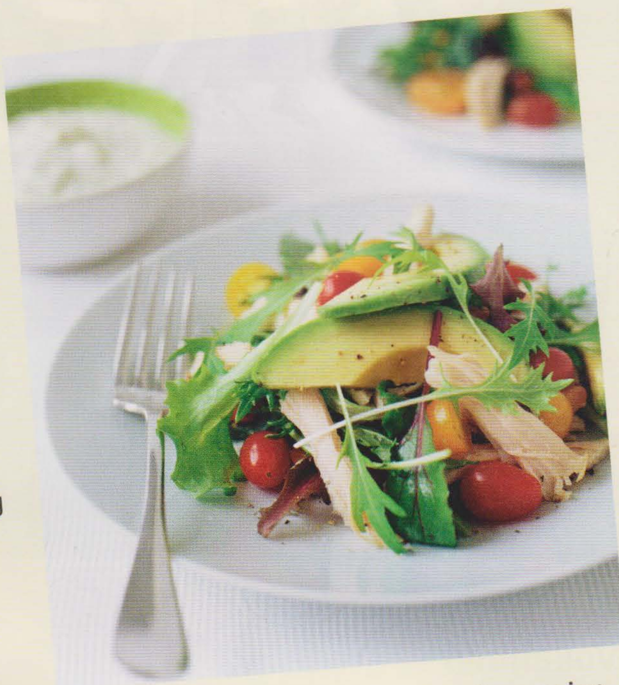
Kylling er godt til lunsj. Sammen med litt kesamdressing smaker det ekstra godt.

Ingredienser (4 personer)

300 g salat (bruk gjerne forskjellige salattyper)
2 kyllingfileter
2 avokadoer
2 vårløk
100 g sukkererter
200 g tomater
50 g valnøtter

Dressing:

3 dl kesam
½ dl frisk basilikum, hakket
2 ts sitronsaft
2 ts flytende honning
¼ ts salt
¼ ts pepper

Stek kyllingfiletene i en stekepanne, ca. 5–6 minutter på hver side. Vask og tørk salaten. Skrell og del avokadoen i biter. Del tomater, sukkererter og vårløk.
Legg alt i en bolle eller på et fat sammen med kyllingfileten.

Lag dressingen: Ha kesam i en bolle, rør inn sitronsaft og honning.
Hakk basilikum. Tilsett basilikum, salt og pepper.

God appetitt!

Se på oppskriften sammen.

- Hvilke ingredienser ser dere på bildet?
- Hva er *g*? Hvor mange *g* er det i en kilo?
- Hva er *dl*? Hva er *ts*? Hva betyr *ca.*?
- Hva betyr *flytende* honning?
- Hva betyr det å *skrelle* en avokado?
- Hva er forskjellen på å *dele* tomater og å *hakke* basilikum?

4 Tall

Les tallene høyt for hverandre.

$^1/_2$	$^1/_3$	$^1/_4$	$^3/_4$	$1\ ^1/_2$	$6\ ^2/_3$
5,8	27,5	247	4688	101 405	78 %

Kom deg opp av sofaen!

5 Samtale

Hva tror dere er viktig for å holde seg frisk? Se på lista og kryss av hver for dere. Etterpå sammenlikner dere svarene.

	Positiv virkning	Ingen virkning	Negativ virkning
å spise mye kjøtt	☐	☐	☐
å jogge to timer i uka	☐	☐	☐
å drikke litt vin hver dag	☐	☐	☐
å spise fisk	☐	☐	☐
å gå tur 3–4 timer i uka	☐	☐	☐
å spise ris	☐	☐	☐
å ha en jobb man trives med	☐	☐	☐
å ha gode venner	☐	☐	☐
å ha familie	☐	☐	☐
å kose seg	☐	☐	☐
å røyke en sigar etter middag	☐	☐	☐
Andre ting?	☐	☐	☐

6 Refleksivt pronomen

a Sett inn riktig form av refleksive pronomen. (Se også side 13 i arbeidsboka.)

Du beveger .... for lite.

Man kan legge på .... av usunn mat.

Han gleder .... til det nye tv-programmet.

Dere må reise .... for gamle på bussen.

De er hjemme og tar .... av barna.

b Sett inn hele uttrykket i riktig form: *(å) holde seg i form*

Barna må ....

Hvordan klarer du ....?

Dere må ....

Også gamle mennesker må ....

c Sett inn hele uttrykket i riktig form: *(å) slanke seg*

Er det vanskelig ....?

Jeg håper jeg klarer ....

Har Anne og Siv ....?

Har du prøvd ....?

Legen sa at vi måtte ....

Imperativ

Infinitiv: Du må **komme** nå. **Imperativ**: **Kom** nå!

Imperativ er lik infinitiv minus **-e**.
Imperativ bruker vi som verb alene når vi vil få noen til å gjøre noe:
Kom hit! **Smak** på denne fisken! **Prøv** denne!

Smak på denne grøten!

7 Sett inn imperativ

Kom deg opp av sofaen! Du må komme deg opp av sofaen.

.... Du må steke kyllingen.

.... Du må vaske salaten.

.... Du må skrelle avokadoen.

.... Du må dele tomatene i biter.

.... Du må legge salaten på et fat.

Fokus på minoritetshelse

8 Ulike matsorter

Sett inn navn på ulike matsorter. Under står noen navn dere kan bruke.
Vet dere om flere?

Frukt: ....

Grønnsaker: ....

Belgfrukter: ....

Kjøtt: ....

Fisk: ....

tomat, lam, aubergine, laks, erter, appelsin, okse, sei, bønner, brokkoli, kalv, blomkål, makrell, banan, issalat, svin, peanøtter, melon, ørret, purre, kylling, mandarin, flyndre, kiwi, sild

9 Nasjonalitetsord

a *Tyrkia – tyrker – tyrkisk*

Dette er et .... teppe. Det er laget i Izmir, en by i ....

Jeg var i Izmir i fjor. Da snakket jeg med mange .... og spiste nydelig .... mat.

b *Frankrike – franskmann – fransk*

Skal du til .... i sommer? Da må du til Paris, hovedstaden i ...., og se på Eiffeltårnet. Alle .... er stolte av Eiffeltårnet. Det er tegnet av en .... ingeniør, Gustave Eiffel.

c *Kina – kineser – kinesisk*

Vet du hvem Mo Yan er? Han er en .... forfatter som fikk Nobelprisen i litteratur i 2012. Mange .... elsker bøkene hans.

Mo Yan kommer fra Gaomi i ...., og han skriver om det .... samfunnet, både slik det er i dag, og slik det var tidligere.

10 Uttrykk

I avisteksten «Fokus på minoritetshelse» på side 45 i tekstboka finner vi uttrykk som *ifølge – når det gjelder – i motsetning til – dermed*

Sett inn riktig uttrykk i setningene:

Du er rik, men .... deg har jeg veldig dårlig råd.

.... værmeldingen skal det bli kaldt og snø i morgen.

Jeg er syk, og .... kan jeg ikke bli med deg på tur i morgen.

.... å drikke sunt, er ingenting bedre enn vann.

HVORDAN SIER VI DET?

Du har en god dag. Du kan si:

Jeg har det ok.
bra / bare bra.
fint/utmerket.

Jeg er i godt humør.
glad/tilfreds/fornøyd/lykkelig.

Du har en dårlig dag. Du kan si:

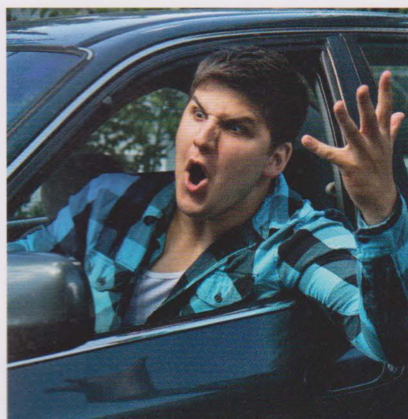
Jeg har det ikke så bra.
ganske dårlig.
elendig.

Jeg er i dårlig humør.
sur/irritert /sint/rasende.

11 Hvordan har de det?

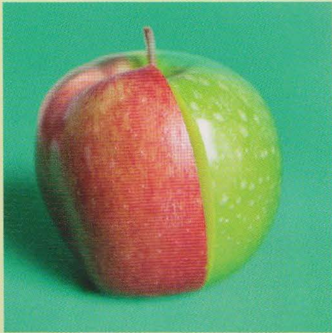

Velg ett bilde hver og fortell hverandre hvordan dere tror personene på bildet har det, og hvorfor de har en god eller dårlig dag.

Komparativ og superlativ

Positiv	Komparativ	Superlativ
glad	gladere	gladest
stor	større	størst
mange	flere	flest
berømt	mer berømt	mest berømt

Hva er sunnest, røde eller grønne epler?

Vi bruker komparativ og superlativ når vi sammenlikner.
Etter komparativ har vi nesten alltid **enn** (eller vi kan tenke oss at **enn** blir satt inn):

A er flinkere **enn** B. Vi må bli flinkere til å spise sunn mat (***enn** vi er i dag*).

Vi bruker superlativ i spørsmål av typen:

Hva er **billigst**, å reise med fly eller tog?

Superlativ bruker vi om den høyeste graden – enten vi sammenlikner to eller flere ting.

Vi kan ikke sette inn *enn* etter superlativ:

Denne boka er **morsomst**. *(Den er morsommere enn den andre / de andre.)*

Vi kan også bruke superlativ i bestemt form: det **største** huset

12 Bøy disse ordene

	Komparativ	Superlativ
god	....	....
gammel	....	....
liten	....	....
ung	....	....
tung	....	....
mange	....	....

13 Finn eksempler i tekstboka

Komparativ bruker vi når vi sammenlikner. Se på avisteksten «Fokus på minoritetshelse» på side 45 i tekstboka og finn setninger med ord i komparativ. Hvilke grupper blir sammenliknet i disse setningene?

14 Sett inn komparativ

stor

Risikoen er .... hos kvinner enn hos menn.

Sukkerforbruket er .... i dag enn for 50 år siden.

Disse buksene er for små. Jeg må ha noen ....

liten

De har .... sol i nord enn i sør.

Er han .... enn søstera si?

Da hun ble alene, flyttet hun inn i en .... leilighet.

ung

Hun ser .... ut enn hun er.

Da jeg var ...., kunne jeg danse hele natta.

Jo .... de er, jo lettere har de for å lære.

15 En høstdag

Velg blant adjektivene i rammen og fyll ut med riktig form, slik at det blir god mening i teksten. Du kan godt bruke samme ord flere ganger.

tykk	glad	positiv	kald	sint	varm	grå	trøtt
fornøyd	misfornøyd	sur	pen	god	hyggelig	liten	

Aksel ser ut av vinduet. Det er kaldt og .... ute, mye .... enn dagen før, synes han. Han kler på seg .... og .... klær og går mot bussen. Himmelen er .... og overskyet, og på bussholdeplassen står folk og fryser. Noen ser .... og .... ut, men ei .... jente står og smiler ut i lufta. Hun ser veldig .... ut. Aksel blir i godt humør når han ser på henne. Sommeren er .... enn høsten, tenker han. Folk er mye .... om sommeren enn om høsten.

16 Komparativ og superlativ

Bilde C, kr 2000

Bilde A, kr 500 000

Bilde B, kr 25 000

Spør hverandre om bildene. Bruk komparativ og superlativ. Eksempel:
- *Hvilket bilde er mest interessant?*
- *Jeg vet ikke helt, men jeg synes A er mer interessant enn B.*

17 Komparativ eller superlativ?

Sett inn riktig form av ordene til venstre og les dialogen for hverandre.

	A: Er du flink i geografi?
flink	B: .... enn deg i alle fall!
stor	A: La meg høre. Hvilken by er ...., Mumbai eller Jakarta?
mange	B: Mener du hvilken by som har .... innbyggere?
mange	A: Ja, selvfølgelig. Har Mumbai .... innbyggere enn Jakarta?
stor	B: Ja, det tror jeg. Mumbai er .... av de to.
gammel	A: Riktig. Men hvilket språk er ...., sanskrit eller baskisk?
gammel	B: Er dette geografi? Vel, jeg tror baskisk er .... enn sanskrit.
gammel	A: Feil. Baskisk er .... i Europa, men ikke i verden.

kald B: Nå er det min tur. Hvor er det .... om vinteren, på Røst, som ligger ute i havet i Nord-Norge, eller på Røros i Sør-Norge?

kald A: Det må være .... i nord enn i sør.

kald B: Feil. Det er mye .... på Røros. Har du ikke lest om Golfstrømmen?

18 Hva er det motsatte?

– Er januar den *kaldeste* måneden i Australia?

– Nei, jeg mener at januar er den .... måneden.

– Kjøper du ikke det *dyreste* teppet?

– Nei, hvorfor det? Jeg vil kjøpe det .... teppet.

– Likte han det *største* bildet?

– Nei, han fortalte at han likte det .... bildet.

– Bor de i det *nyeste* huset?

– Å nei. De bor i det .... huset i gata.

– Dette er den *dårligste* filmen jeg har sett!

– Hva? Det er den .... filmen jeg har sett på mange år.

19 Ord og uttrykk i kapittel 4

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

20 Skriftlige oppgaver

a Om matvaner
I teksten står det litt om matvaner i Norge og hva vi bør spise. Skriv litt om dine matvaner. Synes du det er stor forskjell på matvanene i Norge og i andre land? Har du forandret matvanene i løpet av de siste årene? Hva spiser du? Hva liker du spesielt godt å spise eller å lage?

b Min oppskrift
Skriv oppskriften på en matrett du liker godt. Fortell også hvordan du lager retten.

c Om helsa
Hvordan får man god helse? Hva er en sunn livsstil? Hvordan tar du vare på helsa di?

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

1 48

21 Tall

Les tallene høyt.

a 1014	c 2,5	e 846,4	g $^1/_3$	i $^3/_4$
b 277	d 35,7	f $^1/_2$	h $^2/_3$	j $^5/_6$

1 49

22 Adjektiv

a Svar med adjektiv i komparativ form.

Denne jakka er ikke varm nok!	*Jeg skal finne en varmere.*
Denne stolen er ikke høy nok!	...
Dette bordet er ikke langt nok!	...
Denne kniven er ikke god nok!	...
Denne koppen er ikke stor nok!	...
Denne genseren er ikke liten nok.	...
Dette eplet er ikke søtt nok!	...

b Lag svar med adjektiv i superlativ form.

Er kaffen billig?	Det er *den billigste kaffen i hele byen!*
Er potetene dyre?	Det er de ...!
Er eplene søte?	Det er ...!
Er sjokoladen god?	Det er ...!
Er huset gammelt?	Det er ...!
Er butikken stor?	Det er ...!

OPPGAVE 23-32: HVOR SKAL DE?

Hør på dialogene og velg fra ordene i rammen.

i bryllup — i svømmehallen — på apoteket — til tannlegen — til flyplassen
på hytta — på kino — på seiltur — på konsert — på jobb — på skolen
på biblioteket — til legen — på treningssenter — på sykehjemmet

1 50

23 Hun skal ....

1 51

24 Han skal ....

1 52 **25** De skal ....

1 53 **26** De skal ....

1 54 **27** De skal ....

1 55 **28** De skal ....

1 56 **29** De skal ....

1 57 **30** De skal ....

1 58 **31** De skal ....

1 59 **32** De skal ....

OPPGAVE 33-37: SAMTALER OM MAT

Hør på dialogene og svar på spørsmålene.

1 60 **33** Hva bestiller de? ....

Hvor mye skal de betale? ....

1 61 **34** Hva har han bestilt? ....

Hvor mye skal han betale? ....

1 62 **35** Hva bestiller hun til hver person på møtet? ....

Hvor mye skal hun betale? ....

1 63 **36** Hvorfor er hun misfornøyd? ....

Hva koster retten hennes? ....

1 64 **37** Hvorfor er han skeptisk til å gå på sushirestaurant? ....

Hva er en veganer? ....

OPPGAVE 38-41: HVA SNAKKER DE OM?

Hør på dialogene og sett kryss for riktig svar.

1 65 **38** Han får ikke sove, først og fremst fordi han har ☐ feber ☐ hoste ☐ sår hals

1 66 **39** I forrige uke ☐ ble hun sint ☐ ble hun syk ☐ spiste hun for mye

1 67 **40** Svigerinnen ☐ er syk ☐ er lat ☐ har for mye å gjøre

1 68 **41** Dattera
- ☐ liker seg på landbruksskolen
- ☐ liker seg ikke på landbruksskolen
- ☐ spiser for mye egg på landbruksskolen

1 69

42 På kafé

Hør på samtalen og svar på spørsmålene.

1 Hva bestiller han?

....

2 Hva bestiller hun?

....

3 Hva koster hovedretten hans?

....

4 Hva koster hovedretten hennes?

....

5 Var det noe som var dyrere på menyen?

....

6 Hvorfor drikker han ikke pils til maten?

....

7 Hvilken tid av året er det?

....

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 4 har du arbeidet med
- ord og uttrykk knyttet til mat og helse
- tekster som forteller om matretter, sunne og usunne matvaner, forskjellige helseplager og sykdommer
- ulike tekstsjangere, som matoppskrift og avisreportasje
- uttrykk som forteller hvordan man føler seg på en god og dårlig dag

Grammatikk i kapittel 4
- adjektiv i komparativ og superlativ
- imperativ form av verbet

Nå kan du teste deg selv!

1 Hva betyr det?

Sett strek mellom ord og riktig forklaring.

søvnig	annen mulighet
alternativ	blande inn i
tilsette	bli tykkere
intervjue	fare
mosjonere	slippe unna
unngå	konsum
risiko	stille spørsmål til
legge på seg	trene
forbruk	trøtt

2 Imperativ

Sett inn en imperativ som passer.

.... hit et øyeblikk!	Ja, jeg kommer straks.
.... forsiktig! Det er glatt på veien.	Er det du eller jeg som kjører?
.... på meg! Du går så fort.	Vi har dårlig tid. Filmen begynner snart.
.... opp maten din!	Men mamma, jeg er ikke sulten.
.... på denne osten.	Å fy, den lukter helt forferdelig.

3 Adjektiv

Sett inn adjektivene i riktig form.

Kari og Ola skal på restaurant:

fin

Ola: Hvilken av skjortene er ...., synes du?

Kari: Den lyseblå skjorta er .... Den må du ta på deg.

Ola: Er den .... enn den hvite?

Kari: Ja. Det er faktisk den .... skjorta du har, etter min mening.

varm

Kari: Blir denne kjolen for ...., tror du?

Ola: Nei, det er veldig kaldt ute. Du kan sikkert ta på deg en som er enda ....

Kari: Det kan jeg ikke. Det er den .... kjolen jeg har.

På restauranten:

dyr

Kari: Dette er et .... sted, tror jeg.

Ola: Ja, se på menyen. Alle rettene er .... her.

Kari: Det er mye .... å spise ute enn å lage mat hjemme.

Ola: Men nå skal vi kose oss med .... vin og .... mat.

Kari: Enig. Jeg vil bestille den .... retten på menyen.

god

Kari: Var desserten din ....?

Ola: Ja. Denne kaka var virkelig ....

Kari: Var den .... enn den jeg pleier å lage?

Ola: Selvfølgelig ikke, kjære. Du lager den .... kaka i verden.

SPILL 1

Dere trenger en terning og en brikke/knapp hver.

1 En spiller kaster terningen og flytter brikken riktig antall plasser.
2 Les teksten i ruta og fortell noe om emnet.
3 Ikke godtatt svar: Rykk fire plasser tilbake.
4 Godtatt svar: Neste spiller kaster terningen.
? betyr at en annen spiller bestemmer hva du skal snakke om.

START

En jobb jeg har lyst på

En bedrift jeg gjerne vil starte

Meg om fem år

Viktig i jobben

Hos frisøren

Min mening om ekteskap

Viktig i barneopp-dragelsen

?

Farsrolle

Morsrolle

Når skal små barn legge seg?

Slik bør et bryllup være

Familiens plass i livet

Mitt forhold til telefonen

Slik kan man finne bolig

Slik vil jeg bo

Pizza grandiosa
Ferdigmat
Mai måned
En god dessert
Et typisk norsk navn
Det beste kjøttet
Da jeg var liten
Slik mosjon vil jeg drive med
?
Vinter
Når jeg blir gammel
Den beste retten fra hjemlandet
En reise
En sunn rett
Ei bok jeg liker
Frukt jeg gjerne spiser
Noe jeg ikke liker
Rykk fire plasser tilbake
Mitt forhold til klær
MÅL
Slik får man billig mat
Min beste lunsj
Hvordan ta vare på miljøet
?

KAPITTEL 5 Innvandring og utvandring

Er du ny her?

1 Substantiv og verb

a Under finner du substantiv fra teksten. Sett inn riktig artikkel.
Hva heter verbene som svarer til substantivene?

Substantiv	**Verb**
.... jobb	....
.... intervju	....
.... utdanning	.... seg
.... erfaring	....
.... arbeid	....

b Substantiv eller verb? Velg fra listen over og sett inn ordene i riktig form.

Hun går på skole og .... seg til farmasøyt, men hun vet ikke om hun vil finne en relevant .... etterpå.

Jeg har .... at mange unge har urealistiske drømmer. De ønsker seg et .... som ikke er kjedelig eller ensformig, men mange av dem har verken .... eller ....

Han hadde .... på fabrikken i femten år da den gikk konkurs. Nå står både han og kollegaene uten ....

I går .... jeg en ung, hyggelig mann. Han svarte godt for seg under hele ...., og jeg tror jeg vil gi ham den ledige .... på kontoret vårt.

2 Ord med ulik betydning

Hva betyr setningene under?

Er denne plassen **ledig**?
Slå deg ned!
Det har du **rett** i.
Det **lurer** jeg på.

Hun gikk **ledig** i flere år.
Vær forsiktig. Du kan **slå** deg.
Gå **rett** fram, og ta første vei til venstre.
Tror du jeg er dum? Du **lurer** ikke meg.

3 Ordenstall

Svar med riktig ordenstall + «etasje». Arbeid sammen to og to.

Hvilken etasje bor hun i?	(4)	I fjerde etasje.
Hvor ligger kontoret?	(6)	I sjette etasje.
Hvor sitter de?	(11)	I ellevte etasje.
Hvor finner jeg restauranten?	(14)	I fjortende etasje.
Hvor er dere nå?	(12)	I tolvte etasje.
Hvor ligger kantina?	(7)	I sjuende etasje.
Hvor langt går heisen?	(21)	Til tjueførste etasje.
Hvor står koffertene våre?	(16)	I sekstende etasje.

Befolkningen i Norge

4 Lag spørsmål

Lag spørsmål til svarene under.

a ....? I minst to tusen år.

b ....? At samene skulle lære seg norsk.

c ....? 2,8 %.

d ....? Fra 219 ulike land.

5 Steder

Lag adjektiv slik som i eksempelet.

nord De bor i *den nordlige delen* av landet.

sør Hun kommer fra .... delen av landet.

vest Det er varmere i .... områdene.

øst De slo seg ned i .... området.

nord Hvordan er klimaet i .... områdene?

6 Ord fra teksten

Sett inn ord fra teksten, slik at setning **a** og **b** blir så lik som mulig.

a Nå ser jeg ham ikke, men før i tida snakket vi mye sammen.

b Nå ser jeg ham ikke, men .... snakket vi mye sammen.

a Hun jobber mye, for hun har bestemt seg for å bli ferdig neste vår.

b .... hennes er å bli ferdig neste vår. Derfor jobber hun mye.

a Tidene har forandret seg siden jeg var liten.

b *Tidene har* .... *siden jeg var liten.*

a De tjener 415 000 i året.

b De tjener .... 400 000 i året.

Nyere innvandring

7 Ord med samme betydning

Sett inn riktig bokstav.

innvandring	d	a	tilstrekkelig
nok		b	ha behov for
øke		c	hardt
spesielt		d	immigrasjon
vanskelig		e	skaffe seg
få (*verb*)		f	akseptere
trenge		g	særlig
godta		h	bli større

8 Sett inn riktig ord i riktig form

a *utlending – utlandet – utenlandsk*

Det var en del .... håndverkere som jobbet i Norge på 1600-tallet.

Det kom noen .... hit for å jobbe. Til og med kongen var

...., og han hentet mange av sine folk fra ....

Det var mange .... administratorer her i landet.

b *flykte – flyktning – flukt*

Han .... fra vold og krig i hjemlandet. Han var på .... i et halvt år, og i denne perioden ble han kjent med mange andre .... De hadde .... fra sine hjemsteder av ulike grunner, men alle håpet at .... snart skulle være over. Noen av .... var syke og trengte medisinsk behandling.

9 Pararbeid - tall

A ser på tabellen i tekstboka side 52. B ser ikke i tekstboka, men spør A om hvor mange innbyggere i Norge som kommer fra

Europa, unntatt Norden .... Afrika ....

Nord-Amerika .... Asia med Tyrkia ....

Oseania .... Sør- og Mellom-Amerika ....

A leser opp tallene, og B skriver.

10 Avhengig av utenlandsk arbeidskraft

Hvilke ord og uttrykk i teksten på side 52 i tekstboka kan du bruke i stedet for ordene til venstre?

***Hamnøy avis* søker medarbeidere**

blir større	Kravet om bedre og mer informasjon .... for hvert år,
trenger	og *Hamnøy avis* .... flinke journalister.
kvalifisert	Avisen leter derfor etter .... journalister.
kapasitet	Journalistene vil være en viktig ....,
sikker	og avisen kan love dem en .... arbeidsplass.

Utvandringen fra Norge

11 Preposisjoner

A: Hvorfor utvandret så mange på slutten .... 1880-tallet?

B: Det var mangel .... arbeid i mange land.

A: Men hvorfor dro så mange akkurat .... USA?

B: Fordi det var gode muligheter .... å tjene godt der.

A: Hvor mange prosent .... befolkningen dro av sted?

B: I løpet .... ti år dro 8 %, har jeg lest.

A: Noen dro .... politiske grunner, tror jeg.

B: Ja, men de fleste hadde økonomiske grunner .... å dra.

A: Hvordan var livet deres .... begynnelsen?

B: Til å begynne .... hadde mange det vanskelig.

A: Jeg tror nordmennene ofte slo seg ned .... samme sted.

B: Ja, og de giftet seg ofte .... andre nordmenn.

12 Possessiver

Sett inn riktig ord. (Se også side 32 i arbeidsboka.)

I 1271 dro den italienske gutten Marco Polo på en lang reise fra Italia til Kina. Han dro sammen med faren .... og onkelen .... Faren .... het Niccolo og hadde vært i Kina en gang før. Han gledet seg til å reise sammen med sønnen ....

Marco Polo og familien .... reiste gjennom dype daler og over høye fjell. Marco hadde med seg ei dagbok på turen. I boka .... skrev han ned alt han så og opplevde. Han snakket med folk, studerte språket .... og skikkene ....

Da han kom tilbake til Italia, fortalte han om opplevelsene .... I begynnelsen var det få som trodde på historiene ....

Substantiv

	Entall		Flertall	
	Ubestemt form	**Bestemt form**	**Ubestemt form**	**Bestemt form**
	en sønn	sønn**en**	sønn**er**	sønn**ene**
1	ei datter	datter**a/en**	**døtre**	døtrene
2	en politiker	politikeren	politiker**e**	politiker**ne**
3	et fjell	fjellet	**fjell**	fjellene

Bestemt form entall:
Hankjønnsord ender på **-(e)n** og intetkjønnsord på **-(e)t**.
1: Hunkjønn: Man kan velge mellom **-a** og **-en**. I muntlig språk brukes **a**-endelsen mange steder i landet.

Flertall:
Hovedmønster: **-(e)r** og **-(e)ne** i flertall.
1: Noen vanlige ord har en spesiell bøyning i flertall. Se side 164–165 i tekstboka.
2: Personer på **-er** får **-e** og **-ne** i flertall.
3: Intetkjønnsord med én stavelse har ingen endelse i ubestemt form flertall.

Ubestemt form	**Bestemt form**
mange/noen politikere	mange/noen **av** politikerne
en del politikere	10 % **av** politikerne

13 *Innvandrer*

Sett inn ordet i riktig form.

Naboen min er ....

Noen av vennene mine er også ....

Mange .... har lært seg norsk ganske bra.

En av kollegaene på jobben er ....

10 % av .... her i kommunen arbeider på sykehuset.

Det arbeider også noen .... på fiskefabrikken.

Mange av .... vil gjerne bli i kommunen.

14 *Europeer*

Sett inn ordet i riktig form.

Han satt på bussen med mange andre ....

De fleste av .... var tyske.

Sidemannen hans var også .... Han kom fra Tsjekkia.

På bussen var det også en del nordmenn, og guiden snakket norsk.

Nesten ingen av de andre .... forsto hva guiden sa.

15 Ord om folk

Sett inn ord som passer, i riktig form.

asylsøker	nordmann	europeer	innbygger	innvandrer	befolkning
familiemedlem	flyktning	same	arbeidssøker	folketall	

Nå er det over 5 millioner .... her i landet.

.... øker litt hvert år.

Den folkegruppen som har bodd her lengst, er antakelig ....

Over 50 millioner .... emigrerte mellom 1846 og 1910.

Fra Norge utvandret en relativt stor del av ....

Mange av .... dro til USA og dannet norske miljøer der.

I våre dager kommer det en del .... til Norge. Noen er

.... og har flyktet fra krig og nød. Andre er

.... som ønsker seg en jobb.

Noen er også .... til innvandrere som har fått oppholdstillatelse

tidligere. Nesten halvparten av .... har norsk statsborgerskap.

Substantiv

Bestemt og ubestemt form

Vi bruker ofte ubestemt form av substantivet når vi forteller noe nytt,
og bestemt form når den vi snakker til, vet hva vi snakker om:

Jeg har leid **en film**. *(Jeg forteller en nyhet.)*
Jeg har leid **filmen**. *(Den jeg snakker til, vet hvilken film jeg mener.)*

Vi har også **ubestemt form** etter genitiv og possessiver og etter *mange* og *noen*.
Vi har **bestemt form** foran eiendomsbestemmelser og vanligvis etter *denne, dette, disse*:

Pers **bil**	**bilen** til Per
vår **bil**	**bilen** vår
noen **biler**	denne **bilen**
mange **biler**	disse **bilene**

16 Fortelling

Sett inn substantivene i riktig form (1: ei kone, 2: en ring, 3: en hane, 4: ei høne).

Det var en gang (1) .... som hadde (2) ....

som var veldig flott og verdifull. En dag da (1) .... hadde

arbeidet i kjøkkenhagen, oppdaget hun at (2) .... var borte.

Hun lette og lette, men ingen steder kunne hun finne (2) ....

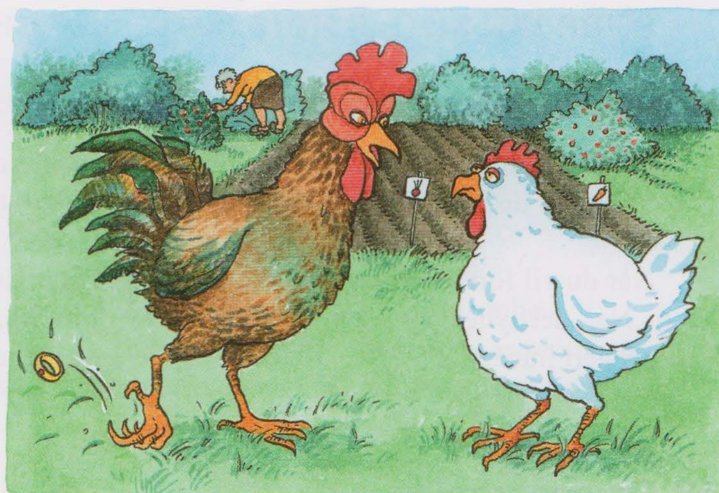
(1) .... hadde (3) .... og noen

(4) .... En dag mens de gikk og hakket i gresset rundt på gården,

fikk (3) .... øye på noe fint og blankt i gresset. Den tenkte at det nok

var noe ekstra godt å spise og dyttet bort (4) .... Så hakket den løs på (2) .... og oppdaget at den slett ikke var spiselig. Irritert sparket (3) .... gress over (2) ....

– Den ser god ut, sa den til (4) ...., men den er helt verdiløs!

17 Substantiv

Sett inn substantivene i riktig form.

avis/en	Har du sett .... min?
	Det ligger noen .... på bordet.
	Jeg har ikke lest denne ....
program/met	Dette .... ser spennende ut.
	Det er et .... om dyrelivet i Tanzania.
	Det er mange .... om naturen for tida.
nyhet/en	Får du mange .... hjemmefra?
	Jeg leser avisenes .... på pc-en min.
	.... på nettet er så korte, synes jeg.
film/en	Er det noen gode .... i kveld?
	Det er to .... om kjærlighet.
	Det er alltid så mange .... om kjærlighet!

HVORDAN SIER VI DET?

Argumenter **for** og **imot**:

Når du vil fortelle at du har de samme meningene som andre har, kan du si:
Det har du rett i. Nettopp. Akkurat. Enig! Det stemmer at ....

Når du vil fortelle at du har andre meninger, kan du si:
Nei, det synes jeg ikke. Det er mulig, men .... Nei, slett ikke.
Tvert imot. Vel, jeg mener at ...

18 Gruppearbeid

Velg ett av emnene under. Halve gruppen finner argumenter *for*, halve gruppen finner argumenter *mot*. (Dere behøver ikke å være enige i argumentene). Lag diskusjon mellom de to delene av gruppen etterpå, der dere bruker argumentene som dere er kommet fram til. Bruk gjerne uttrykk fra rammen over for å markere at dere har de samme meningene eller ulike meninger.

1 Norskundervisning bør være obligatorisk for alle innvandrere i Norge.
2 Innvandrere må dokumentere norskkunnskaper før de får norsk statsborgerskap.
3 Det bør være lettere for utlendinger, også for dem som kommer fra land utenfor EØS, å få opphold i Norge.

Helsetninger: ordstilling

0	1	2	3	4	5	6	7
	Broren min	vil		gjerne	ha	en jobb	i Norge,
og	nå	har	han		vært		på intervju.
	Hvis han får jobben,	skal	vi		feire		på restaurant.
Men	når	får	han			svar?	
		Bør	han	ikke	ringe	dem	snart?
Men	broren min	vil		heller	vente		en stund til.

0 Ord som **og**, **men** og **eller** kaller vi konjunksjoner. De binder sammen setninger og virker ikke inn på ordstillingen i setningen.
1 Denne plassen kan inneholde subjektet i setningen, et spørreord, adverbial eller en leddsetning. Etter leddsetningen må vi sette komma.
2 Her står verbet (i presens eller preteritum).
3 Her plasserer vi subjektet hvis det ikke står på plass 1.
4 Her finner vi setningsadverbialer, som **ikke**, **alltid**, **aldri**, **ofte** og **gjerne**.
5 Det ubøyde verbet, det vil si verb i infinitiv og perfektum partisipp, står her.
6 Her står objekt og predikativ.
7 Til slutt i setningen står adverbialer som forteller om sted og tid og andre ting.

19 Pararbeid

a Gjenta setningen, men begynn med ordene i kursiv.

Hun begynte å jobbe *på mandag*.
De flyttet til Stavanger *i 2010*.
Han vil ringe *hvis han får tid*.
De har ikke vært på jobb *i det siste*.
Du kan fylle ut papirene *i morgen tidlig*.
Jeg vil gjerne ha et svar *i løpet av denne uka*.
Jeg skal bare sove og lese *i helga*.
Alt var så mye bedre *i gamle dager*.

På mandag begynte hun å jobbe.
I 2010 flyttet de til Stavanger.
Hvis han får tid, vil han ringe.
I det siste har de ikke vært på jobb.
I morgen tidlig kan du fylle ut papirene.
I løpet av denne uka vil jeg gjerne ha et svar.
I helga skal jeg bare sove og lese.
I gamle dager var alt så mye bedre.

b Gjenta setningen, men sett inn ***aldri***.

Spør du om lov?
Blir de skuffet over deg?
Hvorfor blir du med dem ut?
Det er for sent å snu, vet du.
Dette må du fortelle dem.
Hvorfor sier du det du egentlig mener?
På grunn av dette vil jeg snakke med deg.
Så sint har jeg vært på deg før.

Spør du aldri om lov?
Blir de aldri skuffet over deg?
Hvorfor blir du aldri med dem ut?
Det er aldri for sent å snu, vet du.
Dette må du aldri fortelle dem.
Hvorfor sier du aldri det du egentlig mener?
På grunn av dette vil jeg aldri snakke med deg.
Så sint har jeg aldri vært på deg før.

20 Ordstilling

Skriv setningene, men begynn med ordene i kursiv.

Han søkte på ti jobber *i fjor*.

I fjor søkte han på ti jobber ....

Til slutt fikk han *heldigvis* et positivt svar.

Heldigvis fikk han et positivt svar til slutt ....

I neste uke begynner *han* i den nye jobben.

Han begynner i den nye jobben i neste uke ....

De skaffet seg oppholdstillatelse *før de kom til Norge*.

Før de kom til Norge, skaffet de seg oppholdtillatelse ....

Norge har behov for arbeidsinnvandring, *ifølge politikerne*.

Ifølge politikerne har Norge behov for arbeidsinnvandring ....

I 1920 kom *de fleste innvandrerne* fra nabolandene.

De fleste innvandrerene kom fra nabolandene i 1920 ....

Folk fra EØS-land kan fylle ut *registreringsskjemaet* hos politiet.

Registreringsskjemaet kan folk fra EØS-land fylle ut hos politiet ....

21 Ordstilling

Sett inn ordene i riktig rekkefølge.

de – vil – ikke – flytte

De må se etter foreldrene sine, og derfor ....

Hvorfor ....?

De trives på landet, og ....

Så lenge barna er små, ...

.... sammen med deg?

Nei, dessverre .... sammen med meg.

Det-setninger

Vi bruker ofte **det** som subjekt. Vi bruker **det** når vi ikke har noe annet subjekt:
Det regner.

Vi må sette inn **det** når det logiske subjektet står i ubestemt form, og verbet er **være** eller **bli**:
Det er mange gamle her i landet. Det blir flere og flere pensjonister.

Det er vanlig å begynne med **det** også i andre setninger med logisk subjekt i ubestemt form:
Det har kommet mange innvandrere hit. *(Mange innvandrere har kommet hit.)*

– og når det logiske subjektet er en infinitiv eller en leddsetning:
Det er ikke lett å få oppholdstillatelse. *(Å få oppholdstillatelse er ikke lett.)*
Det er viktig at papirene er i orden. *(At papirene er i orden, er viktig.)*

22 *Det - er*

Sett inn ordene på riktig sted.

.... mange gamle her i landet. Også i andre land ....

mange gamle, og .... ikke alltid så lett for barna å ta seg av dem. Hvordan

.... i ditt hjemland? .... barna eller ....

andre som tar seg av de gamle? Når .... vanlig å pensjonere seg?

.... mange som jobber til de blir 68, ja, kanskje 70 år, men

.... også mange som ønsker å gå av med pensjon mye tidligere.

23 *Det* som subjekt

Begynn setningen med *det* som subjekt.

Et hus ligger i en hage.	Det ligger et hus i en hage.
Et epletre står i hagen.	Det står et epletre i hagen.
Noen barn løper rundt treet.	Det løper noen barn rundt treet.
Mange epler ligger på bakken.	Det ligger mange epler på bakken.
En kvinne kommer ut i hagen.	Det kommer en kvinne ut i hagen.
Å høre hva hun roper, er vanskelig.	Det er vanskelig å høre hva hun roper.
At hun er sint, er lett å se.	Det er lett å se at hun er sint.
En bil stanser utenfor porten.	Det stanser en bil utenfor porten.
Et ungt par sitter i bilen.	Det sitter et ungt par i bilen.
At kvinnen blir glad over å se dem, er tydelig.	Det er tydelig at kvinnen blir glad over å se dem.
Å passe andres barn kan være slitsomt.	Det kan være slitsomt å passe andres barn.

24 Begynn med *det*

A og B kjenner hverandre godt. Nå har de flyttet til et nytt sted og snakker om hvordan de har det. Begynn setningene med *det*, og les dialogen for hverandre.

A: Å bli kjent med folk her er vanskelig.

A: *Det er* ....

B: At vi ikke gir opp, er viktig.

B: ....

A: At vi kjenner hverandre, er fint.

A: ....

B: Ja, det er jeg enig i. Å komme hit alene er ikke lett.

B: Ja, det er jeg enig i. ....

A: Å reise hjemmefra var også vanskelig.

A: ....

B: At vi har fått oss jobb her, betyr mye.

B: ....

25 Ord og uttrykk i kapittel 5

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske.
Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

26 Skriftlige oppgaver

a Fortell hvor du har bodd før.
b Fortell om noe som er annerledes her enn andre steder du har bodd.
c Hva slags folkegrupper er bosatt i landet du kommer fra?
Er det mange som flytter til eller fra landet?

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

2₁ 27 Ordstilling

Begynn med ordene som står i kursiv.

De reiste hjemmefra *for et år siden.*	*For et år siden reiste de hjemmefra.*
Det kom mange hit *i fjor.*	*I fjor* …
De har sett etter jobb *i hele år.*	…
Han skal begynne å jobbe *i mars.*	…
Jeg blir ferdig *i løpet av neste uke.*	…
Han var heldigvis inne *da de ringte.*	…
Han har ikke følt seg frisk *i det siste.*	…
Det er jo så kaldt ute *i dag.*	…
De får nok ikke svar *selv om de ringer.*	…

2₂ 28 Hva sier han?

Du er litt forbauset og lager spørsmål til alt det Berek forteller.
Hør på eksempelet.

Berek sier:	Du lager spørsmål om det Berek forteller:
«Jeg savner familien min.»	*Savner han familien sin?*
«Jeg liker meg ikke her.»	… ?
«Alt er så dyrt her.»	… ?
«Jeg krangler med naboen.»	… ?
«Naboen er alltid sur.»	… ?
«Familien ringer ofte til meg.»	… ?
«I sommer drar jeg hjem igjen.»	… ?
«Neste høst begynner jeg å studere.»	… ?

2₃ 29 Substantiv i bestemt og ubestemt form

Gjør om setningene. Hør på eksempelet.

Her er kofferten min.	*Er det din koffert?*
Her er genseren min.	Er det … ?
Her er skoene mine.	Er det … ?
Her er slipset mitt.	Er det … ?
Her er buksene mine.	Er det … ?
Her er passet mitt.	Er det … ?

2₄ 30 Utvandringen til Amerika

Hør på opplesningen og sett kryss.

a Om utvandrerne

Etter 1860 utvandret det flest ☐ barnefamilier ☐ ugifte uten barn

b Om reisen til Amerika

En person ☐ ble født ☐ døde om bord på skipet «Restaurationen».

c Om de første utvandrerne

Kvekerne ☐ var medlemmer av statskirken ☐ var ikke medlemmer av statskirken

d Om antall utvandrere

På 1870-tallet reiste ☐ 5 000 ☐ 30 000 nordmenn til Amerika.

e Om hva reisen kostet

Passasjerene måtte betale ☐ det de tjente i løpet av flere uker for reisen.
☐ det de tjente i løpet av et år

OPPGAVE 31-35: SKAL DU FLYTTE?

Hør på reklamen og sett kryss for riktig svar.

2₅ **31** Reklamen er fra

- ☐ et rengjøringsbyrå
- ☐ Posten
- ☐ et flyttebyrå
- ☐ et firma for emballasjeprodukter
- ☐ et flyttelager

2₆ **32** Reklamen er fra

- ☐ et rengjøringsbyrå
- ☐ Posten
- ☐ et flyttebyrå
- ☐ et firma for emballasjeprodukter
- ☐ et flyttelager

2₇ **33** Reklamen er fra

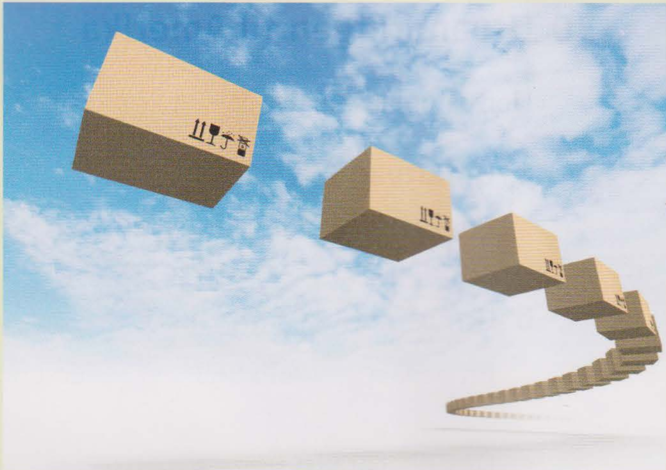
- ☐ et rengjøringsbyrå
- ☐ Posten
- ☐ et flyttebyrå
- ☐ et firma for emballasjeprodukter
- ☐ et flyttelager

2₈ **34** Reklamen er fra

- ☐ et rengjøringsbyrå
- ☐ Posten
- ☐ et flyttebyrå
- ☐ et firma for emballasjeprodukter
- ☐ et flyttelager

2₉ **35** Reklamen er fra

- ☐ et rengjøringsbyrå
- ☐ Posten
- ☐ et flyttebyrå
- ☐ et firma for emballasjeprodukter
- ☐ et flyttelager

36 Lytteprøve

2₁₀

	Susanna	Sam	Fatima
kommer fra			
utdanning			
tid i Norge			
jobb nå			
sivil status			

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 5 har du arbeidet med
- ord og uttrykk knyttet til innvandring og utvandring
- tekster som beskriver årsaker til migrasjon
- informasjon om oppholds- og arbeidstillatelse
- ulike tekstsjangere, som tabell, kart og utdrag fra fagbok og litteratur
- hvordan man kan vise at man argumenterer *for* og *imot* det andre sier

Grammatikk i kapittel 5
- ubestemt og bestemt form av substantivet
- helsetninger og setninger med *det*

Nå kan du teste deg selv!

1 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende ord, slik som i eksempelet.

Det har kommet mange *innvandrere. Innvandringen* har økt.

Hun kommer fra *utlandet*. Faren hennes er ....

Det er *tillatt* for dem å *arbeide* her. De har fått ....

Vi må *beskytte* barna våre. Barna trenger vår ....

De ble *forfulgt* i landet sitt. Mange flyktet fra denne ....

De *flyktet* til et fredelig land. Her fikk de status som ....

Hun *søkte* om *asyl*. Hun ble registrert som ....

2 Sett inn substantivene i riktig form

sønn

Jeg snakket lenge med .... hans.

Naboens .... heter Tom-Erik.

To av .... reiste tidlig til USA.

Er det min .... du skriver til nå?

bok

Jeg har ikke lest noen av ....,

men denne .... ser spennende ut.

Khalid Hussains første .... ble veldig populær.

Hvor mange .... må vi kjøpe til dette kurset?

3 Ordstilling

Sett inn: *de – dro – ikke – på – ferie*

....?

Hvorfor ....?

De hadde så mye å gjøre, og derfor ....

Sjefen sa at de kunne få fri, men ....

For to år siden ....,

og .... i år heller.

4 Ordstilling

Begynn setningen med ordene i kursiv.

De trenger ikke søke *hvis de kommer fra et land i EØS.*

....

De må *likevel* fylle ut et registreringsbevis.

....

I mange hundre år har *det* kommet innvandrere til landet.

....

Det bor innvandrere fra over 200 land her *nå*.

....

I framtida trenger *vi* større arbeidsinnvandring.

....

Det bor mange gamle *her i landet.*

....

Det er *imidlertid* for få unge til å gjøre alle jobbene.

....

KAPITTEL 6 Kultur og tradisjoner

Hva er kultur?

1 Kultur

Hva tenker du på når du hører ordet «kultur»? Skriv ned fem ord eller setninger og sammenlikn med andre i gruppen. Har dere mange like eller svært forskjellige assosiasjoner?

2 Typisk norsk?

- Hva ser dere på bildene? Er dette typisk norsk?
- Hva mener du er typisk for andre land du kjenner?

3 Vokabular

Sett inn ord slik at det blir god sammenheng i teksten.

landskap – true – toleranse – egentlig – typisk – lukt – følelse

Hva betyr .... kultur, og hvorfor er vi redd for alt som kan

.... kulturen vår? Mange har en .... av hva som

er .... for kulturen deres. For noen kan det være en spesiell

.... eller et vakkert ...., mens andre snakker om

begreper som fellesskap og ....

4 Ordstilling

Sett inn ordene på riktig sted og i riktig form.

nordmenn – gjøre	Hva *gjør nordmenn* i dag?
livet – forandre seg	Hvordan .... fra 1950 og til i dag?
nordmenn – se	I dag .... på tv og drikker caffelatte på kaffebar.
de – snakke	Der .... om jobb og sport.
nordmenn – bruke	Dessuten .... mye penger på hus og hjem,
de – ville – gjerne	og .... ha det komfortabelt.
klærne deres – være	Også .... komfortable.
de fleste – gå	Til hverdags .... i jeans og genser,
de – være	enten .... unge eller gamle.
det – være	På 1950-tallet .... annerledes.
de – ha – ikke	Den gangen .... tv.
mange – ha – ikke	.... eget bad med varmt vann.
mange unge menn – gå	Når det gjaldt klær, ... med hatt den gangen.

Ulike tradisjoner

5 Verb og substantiv

a Sett inn ordene som mangler.

Verb	Substantiv
å feire	....
....	et symbol
å danse	....
....	en sang

b Velg blant ordene i **a** og sett dem inn i riktig form.

A: Jeg sitter og leser om hvilken betydning dyr har hatt i ulike kulturer. Her står det at løven .... makt og styrke, men hva er reven .... på?

B: Det vet jeg ikke, men har du hørt den fine .... om reven på YouTube?

A: Mener du «The Fox»? Er det ikke to norske brødre som .... den?

B: Jo, og det er en skikkelig bra ....

I går .... vi 40-årsdagen til kjæresten min, og da spilte jeg «The Fox» flere ganger. Alle gjestene .... og ....

A: Det ble sikkert en kjempemorsom .... av dagen hennes.

6 Adjektiv eller adverb?

De så en **god** film. Det ble et **godt** år. De er **gode** venner.
(Adjektivet beskriver substantivet.)
Det lukter **godt**. Hun danser **godt**.
(Adverbet beskriver verbet.)

Sett inn riktig ord i riktig form.

pen – pent

Synes du Andrea Bocelli synger ....?

Denne sangen er iallfall veldig ....

Jeg synes alle disse sangene er ....

fin – fint

Så .... du har pyntet til jul!

Vi fikk mange .... presanger til jul.

Dette er virkelig et .... juletre.

god – godt

– Hvordan var festen?

– Utmerket! Stemningen var ...., vinen smakte .... og det var også en del .... taler til jubilanten.

Noen kjente nordmenn

7 Lag spørsmål

Lag to eller tre spørsmål om hver av personene og spør hverandre.

8 Kjente personer i andre land

Velg en person du har lyst til å fortelle om. Finn opplysninger på nettet eller bruk biblioteket.

9 Denne filmen bør du se!

Det er skrevet mange bøker om Roald Amundsen, og nå skal det lages film, både her i Norge og i USA, om hans ekspedisjon til Sydpolen. Fortell hverandre om en film dere har sett. Bruk gjerne noen av uttrykkene fra rammen under.

HVORDAN SIER VI DET?

Hvordan sier vi det når vi skal fortelle om en film eller ei bok og uttrykke hvor godt vi liker den:

Jeg synes at den var
spennende interessant lærerik fantastisk magisk elendig
sentimental sjokkerende kjedelig søvndyssende

Handlingen var enkel komplisert troverdig

Jeg likte best …
Det som var mest interessant, var …
Jeg liker komedier bedre enn …
Den er verdt å se/lese fordi …

10 Verb

Hvilke verb / uttrykk med verb passer her? Sett verbene inn i riktig form.

bevise	danne	inspirere	kjempe	kåre	påvirke	være opptatt av

De *er opptatt av* demokrati og likestilling.

I dag .... mange for et bedre samfunn.

Etter valget skal de .... ny regjering.

Alle kan være med på å .... samfunnet.

Det er ikke så lett å .... hvem som har rett.

Han holdt en fin tale som .... mange unge mennesker.

Filmen ble .... til årets beste film.

11 Den fineste dagen

Sett inn superlativ form av adjektivet som står til venstre.
(Du kan lese mer om adjektivbøyning på side 61.)

fin Dette har vært den *fineste* dagen i år, mente mange av dem som løp Oslo Maraton i helga.

stor Oslo Maraton er det .... maratonløpet i Norge.

lang	3500 løp den .... distansen på 42 195 meter.	
kort	9800 løp den .... distansen på 3000 meter.	
ung	Den .... deltakeren var under ett år gammel og satt i barnevogn.	
gammel	Den .... deltakeren var 81 år.	
god	I 1980-årene var Grete Waitz en av verdens .... løpere.	

Typisk norsk?

12 Leseforståelse

Les informasjonen fra kommunen og svar på spørsmålene sammen.

Kulturtilbud i kommunen

Kultur- og informasjonsdag
Snart arrangeres kommunens informasjonsdag i sentrum. Målet er å gi våre nye innflyttere et første møte med kommunens kultur- og idrettsliv. I år får vi høre hva *Kultur og idrett* jobber med. I tillegg blir det omvisning på Rådhuset og på kinoen.
Er du interessert i å delta?
Ta kontakt med Rolf Hansen på telefon 90 66 55 28.

Motocross
Er du glad i å kjøre motorsykkel? Bli med på motocross rundt Storhammeren. Vi har en motorsportsklubb og møtes hver onsdag klokka 18.30. For å bli med på trening og konkurranse må du gå på et kurs. Det består av 8 timer teori og 8 timer kjøreteknikk.

Bowlingprogram
Velkommen til Bowlinghallen. I år er hallen åpen hver tirsdag og lørdag, ikke tirsdag og fredag, som i fjor. Det er fire baner til disposisjon.
Halv pris for barn og unge under 18 år.

Ut og spise?
Nå er Mat- og kaffehuset endelig ferdig restaurert, og vi åpner igjen 1. april. Her får du blant annet Norges beste pizza, og ellers er vi kjent for våre gode sushiretter. Vi har restaurant i første etasje og leier ut selskapslokaler i andre. Om sommeren er det hyggelig uteservering i hagen.

Romantikk eller krim?
Det er nå satt opp to nye filmer på kinoen. I sal 1 spiller vi en nervepirrende thriller, *Natten*, om Ben som blir oppring av en mystisk mann. Den ukjente mannen truer med å drepe Ben dersom han legger på. Det blir et langt, slitsomt døgn for Ben.
I sal 2 kan du se den romantisk komedien *Annie og John*. De to er totalt ulike, men forelsker seg likevel. Etter 10 år er de så uenige at de tenker på skilsmisse. Men så kommer lille Martha på besøk.

Spørsmål til samtalen

- Hvem arrangerer kommunen en kultur- og informasjonsdag for?
- Hva skal skje denne dagen i år?
- Hva er motocross?
- Hvem må gå på teori- og praksiskurs?
- Når kan man besøke bowlinghallen?
- Hvor mange grupper kan spille samtidig der?
- Hvorfor har Mat- og kaffehuset vært stengt?
- Hvem kan bruke lokalene i andre etasje?
- Hva er det Ben *ikke* kan eller bør gjøre?
- Hva skjer med Annie og John til slutt, tror dere?
- Hvilke av kulturtilbudene er de beste?
- Er det andre ting dere vil gjøre når dere har fri?

Det var en gang - om folketro og eventyr

13 Hvordan er trollet?

Trollene er *kjempestore, sterke, stygge, sinte, gamle, rike* og *dumme*.
Skriv adjektivene i entall.

Trollet er *kjempestort*, ...

....

14 Adjektiv

Sett inn adjektivene i riktig form.

rik

Mange troll er ....

Landet har en .... eventyr-tradisjon.

Landet er .... på kulturskatter.

Han har veldig .... slektninger.

Jeg skulle ønske jeg var ....!

gammel

Hvor .... er du?

Hvor .... er de?

Denne byen er ganske ....

Slottet er også nokså ....

Jeg liker å høre på .... historier.

internasjonal

De sang mange .... sanger.

Dette er et .... problem.

Er dette eventyret ....?

Denne boka er en .... bestselger.

15 Adjektiv

Sett inn ordene til venstre i riktig form og les dialogen for hverandre.

A: (fin) Se på det .... huset!

B: (fin) Det må være det .... huset i denne gata.

A: (fin) Vinduene er også ....

B: (fin) Enig. Det er mye .... med gamle enn med nye vinduer.

A: (liten) Det står en mann med en .... hund i døra.

B: (liten) Oj. Det er den .... hunden jeg har sett.

A: (liten) Liker du ikke .... hunder?

B: (liten) Jo, men de bør ikke være så .... som denne.

A: (liten) Vet du navnet på den aller .... hunderasen?

B: (liten) Chihuahua er en veldig .... hund, har jeg hørt.

A: (liten) Ja, jeg tror det er verdens .... hunderase.

Askeladden som kappåt med trollet

16 Riktig eller galt?

	Riktig	Galt
Bonden hadde lite penger.	☐	☐
Sønnene var flinke til å hjelpe ham.	☐	☐
De eide en stor skog.	☐	☐
De hadde ikke lånt penger av noen.	☐	☐
Den eldste sønnen ble redd da trollet kom.	☐	☐
Den mellomste sønnen ble ikke så redd.	☐	☐
Askeladden var vant til å gå i skogen alene.	☐	☐
Han tok med seg ost i skinnsekken.	☐	☐
Trollet trodde at osten var en stein.	☐	☐
Trollet ville hjelpe ham å hogge.	☐	☐
De gikk hjem til gutten.	☐	☐
Gutten gikk etter vann til grøten.	☐	☐
Trollet greide å spise mye mer enn gutten.	☐	☐
Gutten drepte trollet med en kniv.	☐	☐
Gutten hadde mye gull med seg da han gikk hjem.	☐	☐

17 Vokabular

Hvilke ord fra teksten kan du bruke her?

De hogger trær med ei .... De bærer vannet i to ....

Han legger maten i en .... De koker grøt i ei ....

De henter vann fra en .... Han spiser grøten med ei ....

18 Stedsadverb

På stedet

De er **nede**, **oppe**, **inne**, **ute** eller **hjemme**.

Bevegelse til stedet

De løper **ned**, **opp**, **inn**, **ut** eller **hjem**.

I mange uttrykk:
Han **skrev ned** eventyrene. Han **fant ut** at det ikke var sant. De **spiste opp** grøten.

ut – ute

De bodde .... i naturen.

Han dro langt .... på havet.

Hun sto .... på trappa.

De gikk nesten aldri ....

Dyrene bor .... hele vinteren.

De fant ikke .... hva eventyret het.

opp – oppe

Hun klatret .... på en stor stein.

De sto tidlig .... hver morgen.

Nå må du komme deg ...., klokka er over ti.

Slapp av, jeg er allerede ....

Er badet .... eller nede?

Nå må du holde ....! Jeg vil ikke høre på deg lenger!

inn – inne

Kommer du snart ....? Det er så kaldt ute.

Han dro .... til sentrum.

Det var mindre vind .... ved land enn ute på havet.

Jeg kan ikke svare nå. Jeg må sette meg .... i spørsmålene først.

hjem – hjemme – hjemmefra

For å komme tidsnok på jobb, drar jeg ....klokka sju.

Dessverre, hun er ikke ....

Jeg ringte .... til henne for ti minutter siden.

Nå vil jeg dra .... og se på tv.

19 Leseforståelse

«Sannheten og Løgnen» er et eventyr fra Etiopia. Les eventyret og svar på spørsmålene.

SANNHETEN OG LØGNEN

En gang for lenge siden var Sannheten og Løgnen på en reise sammen med Ilden og Vannet. På veien møtte de en dyreflokk som de alle hadde lyst på. De diskuterte dette og fant ut at det mest rettferdige var å dele flokken i fire deler og ta en del hver. På den måten fikk alle like mye.

Men Løgnen var grådig og ville gjerne ha mer. Derfor gikk han bort til Vannet og hvisket: «Jeg må advare deg. Ilden har tenkt å ta dyrene dine. Han vil brenne opp gresset og trærne langs elva der du bor, og jage bort dyreflokken. Jeg synes du skal slokke Ilden med en gang, slik at vi kan dele flokken hans.»

Vannet var dum nok til å høre på Løgnen. Han kastet seg over Ilden og slokket ham.

Så gikk Løgnen til Sannheten. «Se hva Vannet har gjort. Han har drept Ilden og tatt dyrene hans. Vi bør ikke være sammen med slike som ham. Vi bør ta alle dyrene og løpe opp på fjellet.»

Sannheten trodde på Løgnen og var enig, og sammen jaget de hele flokken opp på fjellet. «Vent på meg», ropte Vannet og løp etter, men han kunne ikke løpe oppover bakken og måtte bli igjen nede på sletta.

Da de nådde toppen av fjellet, snudde Løgnen seg mot Sannheten og ropte: «Nå lurte jeg deg, din tosk. Gi meg dyrene dine og bli tjeneren min, ellers knuser jeg deg!» «Du har nok lurt meg», sa Sannheten, «men tjeneren din blir jeg aldri.»

Så begynte de å slåss, og de sloss i mange dager. Ingen ville gi seg, og til slutt ble de enige om å rope på Vinden og be ham utpeke en vinner.

Vinden kom med stor fart opp fjellsidene og hørte på det de hadde å si. «I denne kampen er det ingen vinner eller taper», sa Vinden. «Dere to skal alltid kjempe mot hverandre. En gang vil Sannheten vinne, en annen gang Løgnen, og da må Sannheten reise seg og kjempe videre. Sannheten skal slåss mot Løgnen til verdens ende, og han må alltid passe seg, slik at han ikke blir knust en gang for alle.»

Og den dag i dag er Sannheten og Løgnen i slåsskamp med hverandre.

Spørsmål

a Hva gjorde Sannheten, Løgnen, Ilden og Vannet med dyreflokken?
b Var alle enig i dette?
c Hvorfor slokket Vannet Ilden?
d Hvor løp Sannheten og Løgnen med dyrene?
e Hvorfor kom ikke Vannet etter?
f Hvorfor begynte Løgnen og Sannheten å slåss?
g Hva skulle Vinden gjøre?
h Hva kan man lære av dette eventyret?

Verb: passiv med *bli*

	Aktiv	Passiv
Presens	De reparerer bilen.	Bilen **blir reparert.**
Preteritum	De reparerte bilen.	Bilen **ble reparert.**

Vi bruker ofte passiv form av verbet når vi ikke er opptatt av hvem som utfører handlingen, men av hva som skjer med noe eller noen.

20 Finn eksempler i tekstboka

Se på teksten «Ulike tradisjoner» på side 62–63 i tekstboka og finn verbene i passiv form. Hvor mange finner dere?

21 Passiv

Sett inn verbet i presens passiv med *å bli*.

vaske	Trappa *blir vasket* to ganger i uka.
vekke	Alle .... klokka halv sju.
samle	Oppgavene .... inn hver uke.
levere	Posten .... hver dag.
lese	Eventyrene .... også i dag.
reparere	Jeg håper heisen .... ganske snart.
sende	Programmet .... i reprise om ei uke.

22 Presens passiv

Skriv om setningene. Se på eksempelet.

De planlegger festen i god tid.	*Festen blir planlagt i god tid.*
De inviterer alle naboene.	....
De vasker leiligheten.	....
De koker potetene.	....
De steker fisken.	....
De dekker bordet med lys og blomster.	....

23 Preteritum passiv

Skriv om setningene. Se på eksempelet.

De planla festen i god tid.	*Festen ble planlagt i god tid.*
De inviterte alle naboene.	....
De vasket leiligheten.	....
De kokte potetene.	....
De stekte fisken.	....
De dekket bordet med lys og blomster.	....

24 *Det ble gjort i går*

Arbeid sammen to og to. A spør og B svarer.

A	B
Skal de male veggen?	Den ble malt i går.
Skal de vaske huset?	Det ble vasket i går.
Skal de pusse opp leiligheten?	Den ble pusset opp i går.
Skal de rydde rommet?	Det ble ryddet i går.
Skal de reparere møblene?	De ble reparert i går.
Skal de diskutere bøkene?	De ble diskutert i går.
Skal de sende programmet?	Det ble sendt i går.
Skal de skrive brevet?	Det ble skrevet i går.
Skal de hente pakken?	Den ble hentet i går.
Skal de sy gardinene?	De ble sydd i går.
Skal de betale regningen?	Den ble betalt i går.
Skal de bestille billetter?	De ble bestilt i går.
Skal de gjøre det snart?	Det ble gjort i går.

25 Ord og uttrykk i kapittel 6

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

26 Skriftlig oppgave

a Dette vil jeg fortelle om!

Skriv om en kjent person eller om en film du har likt godt. Bruk gjerne noen av uttrykkene på side 92 i arbeidsboka.

b Eventyr

Skriv ned et eventyr du husker fra din barndom, eller skriv mer generelt om eventyr du har hørt eller lest. Hvilke personer eller dyr er det i eventyrene? Er det helter og skurker i dem? Hva skjer i eventyrene?

c Folketro

Fortell om folketro eller overtro i ditt land. Har dere noen figurer som likner på norske troll og nisser, eller er det helt andre figurer? Er folk overtroiske på noen områder også i dag?

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

2 11

27 Adjektiv

a Svar i komparativ form.

Er han sterk?	*Ikke sterkere enn meg!*
Er han dum?	*Ikke ...!*
Er han rik?	...!
Er han liten?	...!
Er han stor?	...!
Er han lang?	...!
Er han gammel?	...!

b Lag spørsmål i positiv form.

Han er sterkere enn meg.	*Er han så sterk?*
Han er større enn meg.	*Er han så ...?*
Han er rikere enn meg.	...?
Han er eldre enn meg.	...?
Han er yngre enn meg.	...?
Han er mindre enn meg.	...?
Han er dummere enn meg.	...?

2 12

28 Passiv

Lag spørsmål.

Han solgte den.	*Når ble den solgt?*
Han gjorde det.	*Når ble det ...?*
Han vasket den.	...?
Han skrev det.	...?
Han reparerte den.	...?
Han ordnet det.	...?
Han hjalp dem.	*Når ble de ...?*
Han tok dem.	...?
Han fant dem.	...?

2 13

29 Hva er kultur for deg?

Seks personer fra Norge får spørsmål om hva de forbinder med kultur.
Hør på dialogene og velg blant alternativene under.

sport	religiøse ritualer	oppvekst	spesiell mat	kunst	17. mai-toget

For person A er kultur knyttet til ....

For person B er kultur knyttet til ....

For person C er kultur knyttet til ....

For person D er kultur knyttet til ....

For person E er kultur knyttet til ....

For person F er kultur knyttet til ....

OPPGAVE 30-33: HVA SKAL DE GJØRE?

Hør på dialogene og velg blant forslagene i rammen.

gå på museum	gå på loppemarked	gå på kino	lage mat	gå på tur
gå på konsert	gå i teater	gå på jakt	hoppe i fallskjerm	

2₁₄ **30** Hva skal Mette gjøre? ....

2₁₅ **31** Hva skal Eva gjøre? ....

2₁₆ **32** Hva skal Ingrid gjøre? ....

2₁₇ **33** Hva skal Wenche gjøre? ....

2₁₈
34 Et eventyr

Hør på eventyret og svar på spørsmålene underveis.

Del 1: Hvor mange barn hadde kongen? ....

Del 2: Hvorfor forsvant prinsessen? ....

Del 3: Hva slags belønning skulle den som fant dattera, få? ....

Del 4: Hvordan så sønnen til den fattige mannen ut? ....

Del 5: Hvordan greide den unge mannen å komme seg inn i fjellet? ....

Del 6: Hvorfor burde gutten drikke av flaska? ....

Del 7: Hva skjedde med trollet? ....

Del 8: Hvordan gikk det med gutten? ....

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 6 har du arbeidet med
- ord og begreper knyttet til tradisjoner, kultur og folkediktning
- å fortelle hva som er typisk for din egen og andres kultur
- tekster som forteller om kjente personer
- tekster om folketro og overnaturlige vesener
- et kjent eventyr
- andre tekstsjangere, som innlegg på nettet og informasjonsstoff

Grammatikk i kapittel 6
- stedsadverb
- passiv med *å bli*

Nå kan du teste deg selv!

1 Hvilke ord passer her?

Les teksten og se på ordene i rammen. Sett inn riktig ord i riktig form.

dikte – eventyr – fortelle – gammel – generasjon – helt – internasjonal
lykkelig – mønster – person – skrive ned – troll – typisk – verden

Eventyrene er veldig ...., og de er kjent over hele .... De ble .... muntlig fra en .... til den neste. Vi vet ikke hvem som har .... dem, men i Norge ble mange av dem .... av Asbjørnsen og Moe. Eventyrene har som regel et fast ...., med få .... og en .... slutt. I .... «Askeladden som kappåt med trollet» møter vi en .... som må konkurrere mot et .... Mange føler at eventyret er .... norsk, men i virkeligheten er også dette et .... eventyr.

2 Stedsadverb

Hjem eller *hjemme*?

Gutten løp .... det forteste han kunne.

Det er godt å komme ....

Når han er ute på reise, tenker han på dem der ....

Når kommer du .... i kveld?

Hun måtte være .... før klokka elleve om kvelden.

Jeg liker meg her. Her føler jeg meg ....

Da han kom ...., stod maten på bordet.

3 Passiv

Svar med verbet som står i kursiv. Bruk passiv med *å bli*.

Fortalte de historien?

Ja, historien .... mange ganger.

Skrev de ned eventyrene?

Ja, eventyrene .... ned av Asbjørnsen og Moe.

Inviterte de naboene?

Ja, alle i gården ....

Reparerte de sykkelen?

Ja, den .... i går.

Leverte de oppgaven?

Ja, den .... sist onsdag.

Sendte de brevet?

Ja, det .... for ei uke siden.

4 Passiv

Sett inn ordene i riktig rekkefølge.

huset – ble – solgt

– ....?

– Ja, dessverre. .... i forrige måned.

– Hvem ....til?

– ....til en familie med fire barn.

– Hvorfor ....?

– Jeg trengte penger, og ....til en god pris.

KAPITTEL 7 Skole og utdanning

Hva slags skole vil vi ha?

1 Hva betyr det for deg?

Skriv det første ordet du tenker på når du ser ordet til venstre.

skole ....

lærer ....

matematikk ....

gymnastikk ....

karakterer ....

Sammenlikn hva dere har skrevet, og fortell hvorfor dere har skrevet det.

2 Vokabular

Verb	Substantiv
1 pugge	....
2 samarbeide	....
3	overdrivelse/n
4 presse	....
5 konkurrere	....
6	diskusjon/en
7	forklaring/en

A: Jeg tror det ville være bra med mer (5) .... mellom elevene.

De kan gjerne (1) .... litt mer.

B: For min del synes jeg at det er nok (4) .... på elevene.

Jeg har ikke lyst til at de skal (5) .... med hverandre.

A: Litt (5) .... skader ingen!

Jeg tror de kaster bort tida med alt dette (2) ....!

B: Nå (3) .... du! Det er mange (6) ....

i timene, og mye (2) .... i grupper. Men jeg synes ikke det er å

kaste bort tida.

A: Å høre på lærerens (7) .... er viktigere enn å (6) ...., synes jeg.

3 Vokabular

a Sett inn et av ordene.

avstand – karakterer – samarbeid – respekt – disiplin

Jeg synes at elevene bør ha .... for læreren.

Læreren må sørge for god .... i klassen.

Det kan godt være litt .... mellom lærer og elev.

Elevene bør ikke kaste bort mye tid på .... med andre elever, synes jeg.

Dessuten trenger elevene .... slik at de får vite hvordan det går.

b Lag setninger.
Velg tre av ordene over og skriv *din* mening.

4 *Så ... som mulig*

Sett inn ordene til venstre sammen med *så ... som mulig.*

mye	Jeg vil lære *så mye som mulig.*
lite	De vil arbeide ....
få	De vil ha .... lekser ....
god	Hun ønsker seg .... karakterer ....
mye	Hun gjør .... hjemmearbeid ....
vanskelig	Hun ønsker seg .... oppgaver ....

5 Vokabular

Sett inn ord med motsatt betydning.

streng	Undervisningen er altfor *slapp*!
moderne	Pugging er ....!
uselvstendig	Elevene skal lære å bli ....

lett	Disse oppgavene er ....
senere	I Spania får elevene karakterer .... enn her.
enig	Vi er aldri ....
gode	Hun ble skuffet da hun fikk .... karakter på prøven.
mindre	Hun må jobbe ....
usunt	Jeg tror ikke det er .... med konkurranse.
dårligere	Noen elever er .... enn andre i språk.

6 Fortsett setningene

På skolen bør elevene lære ....

Det er viktig ....

Læreren ....

Elevene ....

Det er sunt med ....

7 Diskuter og forklar

Hva betyr: *å overdrive – å kaste bort tida – å samarbeide*

Hva er en god skole?

8 Meninger om skolen

Hvilke uttalelser er dere mest enige i?

- På skolen skal elevene først og fremst lære viktige fag som matematikk og språk.
- Skolen skal hjelpe elevene å bli gode samfunnsborgere.
- Læreren skal være en rådgiver. All kunnskap kan elevene finne på nettet.
- Det viktigste er å lære de unge å være kritiske til det de finner på nettet.
- En god lærer er en som er flink i sitt fag.
- En lærer må holde ro og orden i klassen.

Skriv en setning der du uttrykker din mening om hva som er viktig i skolen.

....

9 Vokabular

Sett inn et av ordene i riktig form.

nyttig – ulik – forandre seg – vurdere – skaffe seg – kilde – viktig

Verden .... raskt, og elevene i skolen må .... informasjon på nye måter. Nå bruker de fleste elever Internett som .... til kunnskap. De finner mye .... informasjon på .... nettsteder. Men de finner også feil informasjon, eller informasjon de ikke egentlig forstår. Derfor er det .... at elevene også lærer seg å være kritiske. Det er viktig å kunne .... de opplysningene de finner.

10 Preposisjoner

Vi går på skolen .... å lære noe. Alle må få sjansen .... å lære noe. Noen liker å samarbeide .... andre. Jeg ønsker å konsentrere meg .... matematikk. Det er kanskje bedre .... elevene å slippe vanskelige fag. .... den andre siden trenger noen av elevene flere utfordringer. .... det siste er det blitt stor interesse .... internasjonale målinger.

11 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende ord.

Elevene er *selvstendige.*	Vi legger vekt på *selvstendighet.*
Elevene må føle seg	*Trygghet* er viktig.
De *arbeider sammen.*	Det er godt .... i klassen.
Noen elever liker å *konkurrere.*	De vil ha mer ....
Elever er	Det er store *forskjeller* mellom dem.
Noen liker best .... fag.	De vil ha mye *praksis.*
Noen liker ikke .... fag.	De vil ha mindre *teori.*
Det er ikke lett å .... seg.	De har problemer med *konsentrasjonen.*
De vil *oppdra barna* til å bli arbeidsomme.	De legger vekt på ....

12 Skoleord

De ti første årene på skolen kaller vi .... Først går elevene sju år på .... og deretter tre år .... Alle må gå minst ti år på skolen; det er .... Når elevene er ca. 16 år gamle, kan de begynne på .... Denne skolen er delt opp i ulike utdanningsprogrammer. 9 av utdanningsprogrammene er .... og gir utdanning i .... fag. Tre av programmene er studieforberedende og har mer ....

13 Hva skal jeg bli?

Hva slags utdanning vil dere foreslå for disse personene?

Jeg er interessert i matematikk, og jeg liker å tegne.

Jeg har lyst til å bli berømt.

Jeg liker å bruke kroppen, og jeg liker å arbeide med hammer og sag.

Jeg elsker å lage mat.

Jeg vil helst arbeide med barn

Jeg vil bli rik.

Jeg vil gjerne gjøre noe nyttig og hjelpe mennesker som har det vondt.

14 Vokabular

Finn ord og uttrykk i artikkelen «Mislykket satsing» på side 82 i tekstboka.

går inn for	Myndighetene .... økt likestilling i utdanningen.
gjør mer av det samme	Jentene .... å velge «jentefag».
vanlige, konvensjonelle	De unge følger .... kjønnsroller.
uten suksess	Planen var ....
mye mindre enn	.... 10 % av søkerne til elektrofag er jenter.
unngår, skyr	Jentene .... «guttefagene».
litt mer enn	.... 10 % av søkerne til helsefag er gutter.

Det er aldri for sent!

15 Hvordan lærer du norsk?

a Hva er viktig?

	Veldig viktig	Ganske viktig	Ikke viktig
Snakker med folk	☐	☐	☐
Hører på tv	☐	☐	☐
Hører på læreren	☐	☐	☐
Spør læreren	☐	☐	☐
Spør nordmenn	☐	☐	☐
Leser mye	☐	☐	☐
Gjør oppgaver i klassen	☐	☐	☐
Samarbeider i grupper i klassen	☐	☐	☐
Skriver nye ord og uttrykk hjemme	☐	☐	☐
Lærer grammatikk	☐	☐	☐
Lærer tekstene utenat	☐	☐	☐
Pugger ord og uttrykk	☐	☐	☐
Arbeider på nettet	☐	☐	☐
....	☐	☐	☐
....	☐	☐	☐

b Hva trenger du mer av for å lære norsk?
c Oppsummer i klassen.

16 Tekst

Fyll ut slik at innholdet likner på teksten på side 83 i tekstboka.

Mange voksne må stadig lære noe nytt fordi ....

.... i utviklingen må man stadig lære noe nytt.

Derfor vil staten .... for at også voksne kan få utdanning.

Hvis man er voksen og trenger grunnskoleopplæring, ...

gratis undervisning. Noen steder finnes det .... for voksne.

For voksne som vil ta videregående utdanning, ...

Undervisning på universitetet er ....

Adjektiv brukt som substantiv

Ofte bruker vi et adjektiv om personer, på samme måte som et substantiv. Men vi bøyer ordene som adjektiv:

Den voksne og den unge har god kontakt.

en voksen (person) – **den voksne** (personen) – **voksne** (personer) – **de voksne** (personene)
Det er mange **voksne** her. **De voksne** hjelper **de unge**.

17 Adjektiv brukt som substantiv

a Skriv det samme uten å bruke substantiv.

Mange voksne mennesker har lyst til å ta utdanning.
Mange voksne har lyst til å ta utdanning.

Mange unge mennesker tar lang utdanning.

....

Noen av de unge menneskene vil helst få seg jobb.

....

Det bor noen gamle personer i blokka vår.

....

De synes at de unge menneskene bråker for mye.

....

b Sett inn disse adjektivene i riktig form.

gammel

Jeg kjenner alle de ....gamle........ som bor her.

Det bor mange ..gamle.......... her.

Trenger de ......gamle........ hjelp?

De fleste ......gamle........ klarer seg selv.

ung

De fleste ......unge........ går på skolen til de er omtrent 19 år gamle.

Noen ....unge........ foretrekker å få seg jobb tidligere.

Det kan være vanskelig for de ....unge........ å få seg jobb.

På jobben min er det få ....ung........ .

voksen

Er det mange ....voksne........ som tar utdanning?

I klassen min er det ingen ....voksne........ .

De ....voksne........ går på en annen skole.

Jeg skulle ønske det var flere ....voksne........ her.

rik

Det er blitt flere ......rike........ de siste årene.

De ....rike........ blir stadig rikere.

Jeg synes at de ..rike........ kunne betale mer skatt.

Noen ...rike........ gir mange penger til veldedighet.

HVORDAN SIER VI DET?

Å uttrykke at man er enig eller uenig

Jeg er **enig i** at skolen er viktig. *(enig i en sak)*
Jeg er **enig med** deg. *(enig med en person)*
Jeg er **uenig med** læreren. *Eller*: Jeg er **ikke enig med** læreren.
Vi er **enige om** det meste. *(Flere personer mener det samme.)*

Du **har rett.** Jeg **tar feil.**

18 Er du enig eller ikke?

	Enig	Uenig	Vet ikke
Elevene bør få karakterer i barneskolen!	☐	☐	☐
Gymnastikk er det viktigste faget!	☐	☐	☐
Lærerne må bli strengere!	☐	☐	☐
Elevene skal være stille i timen!	☐	☐	☐
Elevene må lære å tenke selvstendig!	☐	☐	☐
Elevene må bruke Internett i undervisningen.	☐	☐	☐

Sammenlikn resultatene og diskuter.

19 Hva kan du svare?

Jeg er enig! Du tar feil! Du har rett! Jeg er ikke enig!
Det er jeg ikke enig i! Enig med deg!

Elevene bør ikke ha hjemmelekser!
De yngste barna må få tid til å leke mens de er på skolen!
De flinkeste elevene må gå i egne klasser.
De svake elevene lærer mer i egne klasser.
Karakterer virker inspirerende på elevene!
Elevene trenger ikke å pugge. De kan finne alt på nettet!
Jeg synes det er tull at alle unge skal gå så lenge på skolen.

20 Sett inn riktig preposisjon

Er du uenig .... at barna bør få karakterer tidligere?

Martin er enig .... læreren .... at samarbeid er bra.

Elevene må bli enige .... hvordan de skal gjøre oppgaven.

Er dere enige .... at utdanning for voksne er viktig?

De politiske partiene prøver å bli enige .... en løsning.

I kommunen blir de ikke enige .... hvordan de skal spare penger.

Jeg er ikke alltid enig .... det politikerne sier.

Men jeg er enig .... dem som satser på skolen.

21 Rollespill

På skolen diskuterer Eva og Leif om det ville være bra å kunne fordele elevene i ulike klasser etter hvor flinke eller interesserte de er i skolefagene. Én spiller Eva, og én spiller Leif.

Eva synes dette er en god idé. De skoleflinke elevene lærer mye mer når de slipper å kjede seg. Nå kaster de bort mye tid mens de venter på svakere elever. Det er fint for dem å komme sammen med andre flinke elever. Da kan de konkurrere med hverandre, og de kan arbeide mer effektivt med fagene. På den måten blir skolen mye mer inspirerende for dem. Også for de svake elevene vil det være en fordel. De kan lære mye mer når de får undervisning på et nivå som passer, og i en fart som passer. De slipper å føle seg dumme fordi de ikke kan jobbe så raskt. Det er forskjell på folks evner, og det må vi godta.

Leif synes det er en dårlig idé. Det er ingen tradisjon for eliteklasser her i landet. Skolen er mye mer enn fagene. Elevene skal lære samarbeid og toleranse og gjensidig respekt. Da er det ikke noen god idé å skille elevene etter teoretiske evner. Det kan være veldig uheldig for alle. De svake vil lett føle seg enda svakere hvis de blir skilt ut i egne klasser. Heller ikke for de flinke vil det være bra. De skal også ha tid til å drive med andre ting enn fag. Hvis de kommer i klasser med sterk konkurranse, blir det lite tid til andre interesser og hobbyer. Vi må ikke glemme at sosial utvikling også er viktig.

Leddsetninger med *at* og *om*

En leddsetning er *et ledd* i eller *en del av* en helsetning:

Helsetning	**Helsetning**
Skolen er viktig.	Hun sier **at skolen er viktig**. (*leddsetning*)
Har de en god lærer?	Hun spør **om de har en god lærer**. (*leddsetning*)

Ikke, **aldri**, **alltid**, **ofte** og andre trykklette adverb kommer foran verbet i leddsetningen:

Sylvia **liker ikke** gym.	Han sier at Sylvia **ikke liker** gym.

Vi må skifte pronomen i leddsetningen når vi forteller hva en annen person har sagt:

Juan sier: **Jeg** liker **meg** på skolen.	Juan sier at **han** liker **seg** på skolen.
Juan sier: **Jeg** gjør alltid leksene **mine**.	Juan sier at **han** alltid gjør leksene **sine**.

22 Leddsetninger

a

Hun sier:
Jeg har fått jobb.
Jeg liker meg på jobben.
Jeg jobber alltid i helga.
Jeg jobber aldri om morgenen.
Jeg skal ha ferie i mai.
Jeg skal ikke reise bort.
Jeg får alltid besøk.
Jeg får besøk av broren min.

Fortell om henne:
Hun sier at hun har fått jobb.
Hun sier at hun liker seg på jobben.
Hun sier at hun alltid jobber i helga.
Hun sier at hun aldri jobber om morgenen.
Hun sier at hun skal ha ferie i mai.
Hun sier at hun ikke skal reise bort.
Hun sier at hun alltid får besøk.
Hun sier at hun får besøk av broren sin.

b

Han spør:
Er det kantine på skolen?
Er maten god?
Kan jeg røyke i skolegården?
Er læreren grei?
Trenger jeg vitnemål?
Skal jeg ringe?
Bør jeg snakke med rektor?
Må jeg lese mer?

Fortell om ham:
Han lurer på om det er kantine på skolen.
Han lurer på om maten er god.
Han lurer på om han kan røyke i skolegården.
Han lurer på om læreren er grei.
Han lurer på om han trenger vitnemål.
Han lurer på om han skal ringe.
Han lurer på om han bør snakke med rektor.
Han lurer på om han må lese mer.

23 Hva sier de?

Vi skal jobbe i ferien. De sier *at de skal jobbe i ferien.*

Vi liker oss på skolen. De sier ....

Læreren vår er alltid grei. De sier ....

Han er aldri sur. De sier ....

Han hjelper oss hele tida. De sier ....

Vi må snart søke
plass på en ny skole. De sier ....

Vi vil ikke skifte skole. De sier ....

24 Hva spør han om?

Kommer dere på besøk? *Han spør om vi kommer på besøk.*

Er det kaldt ute? Han spør ....

Er skolen åpen på lørdag? Han spør ....

Liker elevene grammatikk? Han spør ....

Skal Nina skifte jobb? Han spør ....

Kan læreren hjelpe? Han spør ....

Må passasjerene vente? Han spør ....

25 Leddsetninger

Gjør om til leddsetning.

Kommer de? Jeg lurer på *om de kommer.*

Kommer de? Jeg vet ikke ....

Kommer de? Jeg er sikker på ....

Kommer de? Jeg aner ikke ....

Kommer de? Jeg lurer på ....

Er hun syk? Jeg lurer på ....

Er hun syk? Jeg tror ....

Er hun syk? Jeg er sikker på ....

Er hun syk? Jeg vet ikke ....

Er hun syk? Jeg aner ikke ....

Adverbiale leddsetninger

Da jeg kom hit, var det kaldt. (fortid)
Jeg kommer **når jeg får tid**. (framtid)
De flyttet **fordi de ikke fikk jobb**. (grunn)
Hvis du har tid, kan vi ta en kopp kaffe. (betingelse)
Han vil bytte jobb **selv om han liker seg her**. (motsetning)

Ordene som innleder leddsetninger (*at, om, når, hvis, da, selv om, etter at* og *flere*) kaller vi **subjunksjoner**.

Leddsetningene kan stå først eller sist i helsetningen.
Når leddsetningen står først, skal det stå komma (,) etter. Etter leddsetningen følger det et verb: Når det blir varmt**, skal** vi dra til sjøen.

Hvis du har tid, kan du måke snø.

26 Ordstilling

Forsett setningene.

Da vi kom hit, ...

Når du kommer, ...

Selv om læreren er streng, ...

Hvis du vil, ...

27 Ordstilling

Sett sammen ordene til setninger.

Hun til Norge kom da var ti år hun

....

Når blir jeg gammel, vil flytte jeg

....

Hun ikke fikk jobben fordi var hun for ung

....

Selv om trøtte, de var de hjemmeleksene gjøre måtte

....

Hvis vil du ikke på kino, gå vi kan hjemme bli

....

28 Fortsett setningene

Barna begynner på skolen når ....

Hun kom til Norge da ....

Hun vil begynne på videregående opplæring hvis ....

Han liker seg på skolen selv om ....

Hun skal ikke ta eksamen fordi ....

Når noe skal skje etter noe annet i framtida, bruker vi **presens perfektum** i leddsetninger med **når** og **etter at:**

Først skal jeg ta norskprøven. Så skal jeg studere.
Når / Etter at jeg **har tatt** norskprøven, skal jeg studere.
Jeg skal studere etter at / når jeg **har tatt** norskprøven.

29 Bind setningene sammen med *når* og *etter at*

Husk komma og riktig form av verbet.

a Først skal han ta eksamen. Så skal han begynne å arbeide.

Når ....

.... etter at ....

Etter at ....

.... når ....

b Først skal de spare penger. Så skal de kjøpe ny bil.

Etter at ....

.... etter at ....

Når ....

.... når ....

30 Ord og uttrykk i kapittel 7

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

31 Skriftlige oppgaver

a Fortell om en skole som du har gått på.

b Hva synes du er skolens viktigste oppgave? Hva skal skolen overlate til foreldrene?

c Tenk deg at du er 16 år. Hva slags utdanning vil du ta?

d Skriv et svar til ett eller flere av debattinnleggene på side 79 i tekstboka.

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

2 19

32 Lag leddsetninger

a

1 Jeg har fått ny jobb.	Hun sier *at hun har fått ny jobb.*
2 Jeg skal begynne på mandag.	Hun sier …
3 Jeg skal ikke ha full jobb.	Hun sier …
4 Jeg skal jobbe om kvelden.	Hun sier …
5 Jeg skal ikke jobbe om formiddagen.	Hun sier …

b

6 Kommer de med bussen?	Han spør *om de kommer med bussen.*
7 Er Anne syk?	Han spør …
8 Kommer læreren?	Han spør …
9 Har elevene fri?	Han spør …
10 Bor Ali her?	Han spør …

2 20

33 Svar

Svar med *Jeg vet ikke ...*

1 Er Anne syk?	Jeg vet ikke *om Anne er syk.*
2 Er hun på skolen?	Jeg vet ikke …
3 Har hun bil?	Jeg vet ikke …
4 Kommer hun i morgen?	Jeg vet ikke …

2 21

34 Ordstilling

Si setningene, men begynn med leddsetningen.

1 De ble glade da du kom.	Da *du kom, ble de glade.*
2 Vi ble skuffet da timen ble avlyst.	Da *timen ble avlyst, ….*
3 De måtte gå inn da det begynte å regne.	Da *det begynte* …
4 Barna ble glade da det begynte å snø.	Da …
5 De kommer når det blir varmere.	Når *det blir varmere,* …
6 Han vil flytte når han blir eldre.	Når *han blir* …
7 Hun skal jobbe når barna blir større.	Når *barna* …
8 De drar til Spania når snøen kommer.	Når …

OPPGAVE 35-42: SETT KRYSS

2 22 **35** Lars går i ☐ 6. klasse ☒ 7. klasse ☐ 8. klasse

2 23 **36** De går i ☐ 9. klasse ☒ 10. klasse ☐ videregående skole

2 24 **37** I andre time onsdag har de ☐ matematikk ☒ naturfag

2 25 **38** I tredje time har de ☐ matte ☐ norsk ☒ biologi

2 26 **39** Elevene må arbeide på egen hånd i ☐ 4 minutter ☐ 15 minutter ☐ 25 minutter

2 27 **40** ☐ Han er enig med henne. ☐ Han er uenig med henne.

2 28 **41** ☐ Han er enig med henne. ☒ Han er uenig med henne.

2 29 **42** ☐ De er enige. ☒ De er ikke enige.

OPPGAVE 43-52: SKRIV ET KORT SVAR

2 30 **43** Hvilket fag har de i fjerde time? samfunnsfag

2 31 **44** Hvilket fag har de i femte time? De har musikk

2 32 **45** I hvilken time har de engelsk? andre time

2 33 **46** I hvilke timer har de kunst og håndverk? ...

2 34 **47** I hvilken time har de musikk? ...

2 35 **48** I hvilke timer har de norsk? ...

236 **49** Hvilke fag liker de best?

Hun liker ....

Han liker ....

237 **50** Hvilke dager har han prøver? ....

238 **51** Hvor skal elevene gå når de kommer til skolen neste dag?

....

Hva skal skje i gymsalen? ....

239 **52** Hvem er Mette? ....

Hvem er Leyla Rana? ....

Hvem er Miriam? ....

Hvorfor ringer Leyla til Mette? ....

240

53 Lytteøvelse

Hør på samtalen og svar på spørsmålene.

1 Hvilken dag er det?

....

2 Hvor jobber Eva?

....

3 Hva gjør Nils?

....

4 Hvorfor gjør han det?

....

5 Hvorfor vil ikke Eva ta mer utdannelse?

....

6 Hva drømte hun om å bli tidligere?

....

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 7 har du arbeidet med

- utdanningssystemet i Norge
- fag i skolen
- likestilling i utdanningen
- livslang læring og voksenopplæring
- å uttrykke (u)enighet

Grammatikk i kapittel 7

- adjektiv brukt som substantiv
- leddsetninger med *at* og *om*
- adverbiale leddsetninger

Nå kan du teste deg selv!

1 Skriv navnet på minst fem skolefag

....

2 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende setninger. Bytt ut ordet i kursiv med et ord med motsatt betydning.

De *sterke* elevene kjeder seg. De svake eleven kjeder seg

Hun liker best *teoretiske* fag. Han liker best praktiske fag

De fikk *gode* karakterer. Jeg fikk dårlige karakterer

Hun går på en *privat* skole. Han går på en offentlig skole

Han liker at det er *ro* i klassen. Han liker ikke at det er uro i klassen

3 Vokabular

Sett inn et av ordene under i riktig form.
toleranse – offentlig – mål – selvstendig – samarbeide – skaffer seg – evne – satse

Hun klarer seg uten hjelp. Hun er selvstendig.

Hun lærer lett. Hun har gode evne.

De hjelper hverandre. De Samarbeide.

De lærer å akseptere andres meninger. De lærer toleranse.

Hva vil skolen oppnå? Hva er skolens mål?

Hvilke fag bruker de ressurser på? Hvilke fag satse de på?

Elevene finner informasjon. Elevene skaffer seg informasjon.

De fleste skolene er statlige. De fleste skolene er offentlige.

4 Adjektiv som substantiv

flinkest — De flinkeste klarer seg bra.

eldst — Harald er den eldste i klassen.

voksen — De vil gjerne ha hjelp av noen voksne.

ung — De unge trenger noe å gjøre.

gravid — Dette er en gruppe for gravide.

5 Setninger

Hvilken fortsettelse er riktig?

Da han kom til Norge,
- [ ] ville studere økonomi.
- [ ] han ville studere økonomi.
- [x] ville han studere økonomi.

Hvis jeg klarer norskprøven,
- [ ] jeg skal søke jobb.
- [x] skal jeg søke jobb.
- [ ] skal søke jobb.

6 Leddsetninger

Gjør om til leddsetning.

Er det kaldt ute? — Hun spør om det er kaldt ute.

Det snør. — Hun sier at det snør.

Blir det varmere? — Jeg vet ikke om det blir varmere.

Blåser det? — Hun lurer på om det blåser.

7 Setninger

Sett ordene sammen til en setning.

hvis vil hun bli frisør hun gå på må videregående skole

1 Hvis hun vil bli frisør, må hun går på videregående skole.

det kaldt var og mørkt da de til skolen gikk

2 det var kaldt og mørkt. Da de gikk til skolen

KAPITTEL 8 Ut i arbeid

Ny jobb

1 Småord

Fyll ut.

Juan er blitt kjent .... to av kollegaene på jobben.

En dag satt de på pauserommet da sjefen kom ....

Juan satte .... seg koppen og reiste seg .... sjefen.

Kollegaene til Juan holdt .... å le seg i hjel.

Sjefen så litt overrasket ...., og kollegaene ertet Juan resten .... dagen.

Milos mener .... nordmenn ikke er høflige.

Juan er ikke sikker .... det. Kanskje de er høflige .... en annen måte.

Milos hører på de andre på jobben .... å forstå bedre.

2 Setninger

Fyll ut.

Milos spør Juan hvordan ....

Juan forteller ....

Milos spør .... kjent med noen av kollegaene.

Juan er blitt .... to kollegaer.

Han forteller at han .... da sjefen .... pauserommet.

Da holdt kollegaene hans ....

Milos synes .... nordmenn er så høflige.

Juan er ikke ....

Han synes at sjefen hans ....

Hun spurte ham ....

3 Verb

Fyll ut med riktig form av verbene fra teksten.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
....	går	....	....
....	....	tok	....
....	....	satt	....
....	....	kom	....
....	....	satte	....
....	....	så	....
....	synes	....	....
....	holder	....	....
forstå	....	....	....
....	gjør	....	....
....	....	spurte	....
hjelpe	....	....	....
....	....	ga	....

4 Diskuter og forklar

Hva gjør man på *pauserommet*? Hva betyr det å bli *overrasket*? Hva vil det si å være *høflig*?

5 Ord med ulik betydning

Hva betyr *holde på å* i disse setningene?
De holdt på å le seg i hjel. De holdt på å pusse opp huset.

Marte søker jobb / En telefonsamtale

6 Jobb

Skriv ned de fire–fem første ordene du kommer på når du tenker på jobb.

....

Alle leser opp sine ord, og læreren skriver dem opp på tavla.
Hvilke ord er det flest som har brukt?

7 Vokabular

Sett inn ord fra teksten. Prøv først uten å se i boka.

En .... er en person som reparerer biler.

Liker du praktisk arbeid? Å ja, jeg liker godt å arbeide med ....

Når vi skal reparere noe, trenger vi .... som hammer og skrutrekker.

Bilen må på .... når det er noe galt med den.

På videregående skole kan man velge .... hvis man vil ha en praktisk utdanning.

Jobber du full tid? Nei, nå jobber jeg ....

Når du søker jobb, må du sende en .... Den skal inneholde en ....

Du må også ha en eller flere ....

8 Småord

Hva har du lyst .... å bli?

Jeg har gått på videregående .... to år.

Nå søker jeg plass .... lærling.

Etterpå kan jeg kalle meg .... bilmekaniker.

Jeg håper jeg får tilbud .... en hyggelig jobb.

Mannen min ser .... jobb .... sjåfør.

Men han er villig .... å ta hvilken som helst jobb.

Han har bestemt seg .... å søke på tre ledige jobber.

9 Vokabular

Sett inn disse ordene fra utlysningen på side 91 på riktig sted.

fagbrev – ansatte – selvstendig – søknadsfrist – krav – utvikling – lønn – verkstedet – arbeidsmiljø

Det er 13 .... hos Borg Auto AS.

Nå søker de en bilmekaniker med fagbrev til ....

I jobben er det muligheter for faglig .... og god ....

De kan også tilby et hyggelig ....

Den som søker, må ha ...., og må kunne arbeide ....

Gode norskkunnskaper er et ....

.... er 28. juni.

10 Diskuter og forklar

Hva betyr disse ordene i utlysningen på side 91 i tekstboka?

Tiltredelse: omgående
Type stilling: fast
Omfang: heltid

11 Fortell om Marte

Les teksten om Marte, og fortell om henne på din egen måte.

12 Preposisjoner

Sett inn riktig preposisjon. Arbeid sammen to og to, og les opp.

A: Hva gjør du?

B: Jeg jobber .... et verksted. Der har jeg vært .... fire år.

A: Liker du å arbeide .... hendene?

B: Ja, jeg er ganske praktisk. Derfor tok jeg yrkesfaglig studieretning .... videregående.

A: Jeg har fått tilbud .... jobb i en videobutikk, men jeg får bare jobbe to ganger .... uka.

B: Har du søkt .... andre jobber?

A: Mange. Jeg har sett .... jobb både .... avisene og .... nettet.

B: Er du interessert .... å jobbe full tid?

A: Absolutt. Jeg lurer .... om jeg skal ringe .... forskjellige firmaer og høre .... de har bruk for meg.

B: Hva skal du fortelle .... deg selv?

A: At jeg er arbeidsom og kan jobbe .... forskjellige ting. Jeg kan også sende en CV .... referanser.

B: Da må du huske å legge .... attester!

Portør

Grantoppen sykehus søker en portør i full stilling.

Arbeidet består hovedsakelig i å frakte pasienter, utstyr og medisiner mellom avdelinger på sykehuset.
Variert arbeidstid. Noe nattarbeid må påregnes.
Lønn etter gjeldende avtaler.

Det kreves ingen formell utdanning, men søkere bør være i god fysisk form, for arbeidet kan innebære en del tunge løft.

Du kommer i kontakt med mange ulike pasienter og ansatte, og du må være interessert i mennesker.
Du må være selvstendig, nøyaktig og ansvarsbevisst.
Gode norskkunnskaper både skriftlig og muntlig.

Elektronisk søknadsskjema (klikk her)

13 Portør

a Spørsmål til annonsen:

- Hva skal portøren gjøre i jobben?
- Hva slags arbeidstid er det i denne jobben?
- Hvordan blir lønna bestemt?
- Hvorfor må en portør være i god fysisk form?
- Hva slags eksamener må man ha for å få jobben?

b Lag en søknad med CV til stillingen som portør.

14 Vokabular

Hva betyr disse ordene i teksten «Innvandrere ikke vant til å skryte» på side 97 i tekstboka? Sett strek.

utfordring	en som har arbeidere i sin tjeneste
arbeidssøker	uenighet, strid
resultat	en som er på jakt etter en jobb
konflikt	ordentlig
kollega	noe man må jobbe hardt for å klare
arbeidsgiver	arbeidskamerat
skikkelig	en følge

Hvordan finne jobb?

15 Preposisjoner

Arbeidsledigheten .... innvandrere er høyere enn gjennomsnittet.

Det er ikke lett .... alle å finne jobb.

Noen får hjelp .... NAV.

Man kan registrere seg .... nettet.

Hun fant en oversikt .... ledige jobber.

Noen får jobb .... hjelp ....

venner og bekjente.

Har du fortalt at du leter .... jobb?

.... å melde seg inn i sjakklubben, fikk han

nye venner.

Har du mulighet .... å komme i morgen?

Hvem har ansvar .... å ansette folk?

De ba meg .... å komme til intervju.

16 Hva gjorde han?

Bruk samme verb i preteritum.

De fleste får jobb.	Han .... jobb.
Mange legger ut søknaden sin på nett.	Han .... også ut søknaden sin på nett.
Mange følger med i avisene.	Han .... med i avisene.
Noen skriver en god søknad.	Han .... en god søknad.
Hva gjør du?	Hva .... han?
Noen velger å søke på mange jobber.	Han .... å søke på tre jobber.
Alle forteller om erfaringene sine.	Han .... om erfaringene sine.
Noen tar kontakt med arbeidsgivere.	Han .... kontakt med arbeidsgivere.
Noen ber om et møte.	Han .... om et møte.
Noen finner jobb på nettet.	Han .... jobb på nettet.

17 Tekst

e-post

kristian.dal@hotmail.com

Emne: Treffes?

Til: Tomegil@gmail.com

Hei, Tom-Egil. Hvordan har du det?
Lenge siden jeg har gitt livstegn – jeg vet det!
Som du vet, begynte jeg i ny jobb 5. mai, og det har vært to travle måneder.
Siden jeg har vært her så kort tid, får jeg ikke sommerferie nå.
Men om to måneder har jeg ei uke fri. Da hadde jeg tenkt meg på besøk til hjembyen.
Er du hjemme da? Fint om vi kan ta oss noen turer på fjellet.

Kristian

a

Kristian skriver e-post	☐ i mai	☐ i juli	☐ i august
Kristian kan treffe Tom-Egil	☐ i juli	☐ i august	☐ i september

b

Skriv svar fra Tom-Egil til Kristian.

HVORDAN SIER VI DET?

Uttrykk for følelser og reaksjoner

å like seg	Jeg liker meg her.	Hun liker *seg ikke* her.
å trives	Trives du?	Vi trives på skolen.
se trøtt ut	Du ser trøtt ut.	De ser trøtte ut.
å være sikker (på noe)	Jeg er ikke sikker på om det er riktig.	De var helt sikre.
Det er sikkert …	Det er sikkert smart.	Det er ikke sikkert de forstår.

18 *Å like seg*

du Hvordan *liker du deg* her?
Liker du deg ikke her?

jeg .... best om sommeren.

.... ikke så godt om høsten.

hun Jeg tror .... i den nye jobben.

.... i leiligheten?

vi .... i det nye huset.

Men .... ikke så godt i byen.

dere Hvordan .... på skolen?

.... i klassen?

19 *Å se - ut*

Fyll ut med riktige former av adjektivet til venstre + *ser – ut*.

overrasket Han *ser overrasket ut.*

glad Du ....

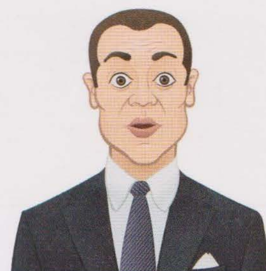
trøtt Dere ....

syk Barna ....

syk Hunden ....

trøtt Du ....

glad De ....

Han ser overrasket ut.

20 *Å være sikker (på)*

Jeg .... at det går bra.

.... du .... at du vil søke den jobben?

Skal de flytte herfra? De .... ikke helt ....

Det .... ikke .... at jeg kommer.

Det .... riktig, det du sier.

Jeg .... ikke helt .... hva jeg vil studere.

Vennene mine .... så .... hva de vil bli.

Det .... vanskelig for mange å bestemme seg.

Leddsetninger med spørreord

De hørte **hva sjefen sa**.
Vet du **hvem hun har invitert**?
Jeg lurer på **hvilken jobb hun har søkt**.

Når spørreordet er subjekt i spørsmålet, må vi ha med **som**:
Jeg vet ikke **hva som** er riktig. Jeg vet ikke **hvem som** kommer.

Sammenlikn:

	subjekt		
Hva sa	**sjefen**?		Jeg vet ikke **hva sjefen** sa.
Hvem snakket	**han**	med?	Jeg vet ikke **hvem han** snakket med.

subjekt		
Hva	er riktig?	Jeg vet ikke **hva som** er riktig.
Hvem	kommer?	Jeg lurer på **hvem som** kommer.

21 Leddsetninger

Gjør om til spørrende leddsetning.

Hvor bor hun?	Jeg aner ikke *hvor hun bor*.
Når kommer de?	Jeg aner ikke ....
Hva sier legen?	Jeg har ikke hørt ....
Hva gjør elevene?	Rektor spør ....
Hvor stopper bussen?	De vil vite ....
Når kommer bussen?	Kan du finne ut .... ?
Hvorfor vil de flytte?	Vet du .... ?
Hva betyr dette?	Vet du .... ?
Hvorfor er dette feil?	Kan du forklare .... ?
Hvordan gjorde de det?	Jeg vet ikke ....
Når skal Per flytte?	Naboen lurer på ....
Når får vi fri?	Vet du .... ?
Hva sa de?	Fortell .... !

22 Leddsetninger

Begynn med: *Han lurer på ...*

Hva slags biler reparerer de?
Hva skal jeg spørre om?
Hva bør jeg skrive i søknaden?
Hva skal jeg si om meg selv?
Når begynner arbeidsdagen?
Hvor er garderoben?
Hvem skal jobbe i kveld?
Hvem bestemmer?
Hva er riktig?
Hvorfor ble hun sur?

Han lurer på hva slags biler de reparerer.
Han lurer på hva han skal spørre om.
Han lurer på hva han bør skrive i søknaden.
Han lurer på hva han skal si om seg selv.
Han lurer på når arbeidsdagen begynner.
Han lurer på hvor garderoben er.
Han lurer på hvem som skal jobbe i kveld.
Han lurer på hvem som bestemmer.
Han lurer på hva som er riktig.
Han lurer på hvorfor hun ble sur.

23 Setninger

a Sett inn *hun* + et spørreord.

Læreren spurte .... hette.

Vi vet ikke .... kommer fra.

Jeg lurer på .... kommer for sent.

Jeg vil gjerne vite .... har fødselsdag.

Han lurer på .... elsker.

b Sett ordene sammen til en setning.

lurte på Læreren hvilken forsto hun oppgave ikke

....

spurte Han hvorfor ikke ville komme vi

....

Jeg ikke vet for maten hvem har ansvar som

....

Han usikker på er hvordan skal finne jobb han

....

Som-setninger

Vi har en sjef **som heter Dal.** *(Hun heter Dal.)*
Vi har en sjef **som vi liker godt.** *(Vi liker henne godt.)*
Vi har en sjef **som vi kan snakke med.** *(Vi kan snakke med henne.).*

24 Lag *som*-setninger

Vi har en sønn .... (Han er fem år.)

Jeg har en bil .... (Den er veldig gammel.)

Hun har to tanter .... (De bor i Oslo.)

Han går på et norskkurs .... (Det er morsomt.)

De har ei datter .... (Hun heter Yasmin.)

Vi har to barn .... (De går på skolen.)

Jeg har en bil .... (Jeg vil selge den.)

Hun har to tanter .... (Hun skal besøke dem.)

De har ei datter .... (Jeg kjenner henne.)

Han går på et norskkurs .... (Han liker det.)

Jeg har en venn .... (Jeg trener sammen med ham.)

Han har en venn .... (Han tenker mye på ham.)

25 Fortsett setningene

Jeg kommer fra et sted som ....

Nå bor jeg på et sted som ....

Jeg går på en skole som ....

26 Lag setninger

har en jobb Jeg jeg synes som er interessant

....

Han søkt en jobb har som norskkunnskaper krever gode

....

har Hun venner noen som henne hjelpe vil

....

Jeg kjøpt en bil gammel har som liker jeg veldig godt

....

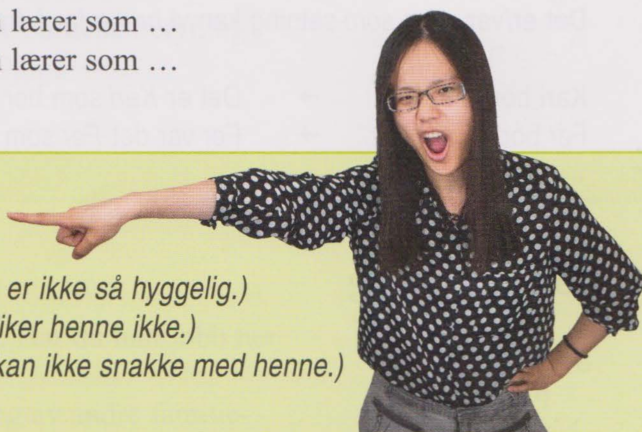
27 *Som*-setninger

Lag *som*-setning av setningene til venstre.

Han heter Franco.	Jeg har en venn som *heter Franco*.
Han kommer fra Italia.	Jeg har en venn som …
Han er lærer.	Jeg har en venn som …
Han spiller fotball.	Jeg har en venn som …
Jeg liker læreren.	Jeg har en lærer som *jeg liker*.
Jeg kjenner læreren godt.	Jeg har en lærer som …
Jeg snakker mye med ham.	Jeg har en lærer som …
Jeg stoler på ham.	Jeg har en lærer som …

Som-setninger med *ikke*

De har en sjef **som ikke er så hyggelig.** *(Hun er ikke så hyggelig.)*
De har en sjef **som de ikke liker.** *(De liker henne ikke.)*
De har en sjef **som de ikke kan snakke med.** *(De kan ikke snakke med henne.)*

28 Gjør om til *som*-setning

Han liker ikke vinteren.	Jeg har en venn *som ikke liker vinteren.*
Han kan ikke gå på ski.	Jeg har en venn …
Han liker ikke norsk mat.	Jeg har en venn …
Han snakker ikke norsk.	Jeg har en venn …
Jeg kjenner ham ikke.	Hun har en venn *som jeg ikke kjenner.*
Jeg har ikke hilst på ham.	Hun har en venn …
Jeg vil ikke snakke med ham.	Hun har en venn …
Jeg er ikke sjalu på ham.	Hun har en venn …

29 *Som*-setninger

Knytt sammen de to setningene ved hjelp av *som*.

Han har en kjæreste. Hun heter Martha.

....

De har kjøpt et stort hus. Det er veldig fint.

....

Hun har fått seg en katt. Hun er veldig glad i den.

....

Jeg har en bestefar. Jeg snakker mye med ham.

....

Utbryting

Det er/var + en *som*-setning kan vi bruke for å framheve noe:

Kari bor der. → Det er *Kari* som bor der.
Før bodde Per der. → Før var det *Per* som bodde der.

30 Lag utbryting

a *Det er ...*
Per er syk.
Magnus er eldst.
Barna vil ha pizza.
I dag lager mannen min maten.
Jeg vasker opp.
I dag har Olivia bursdag.

Det er Per som er syk.
Det er Magnus som er eldst.
Det er barna som vil ha pizza.
I dag er det mannen min som lager maten.
Det er jeg/meg som vasker opp.
I dag er det Olivia som har bursdag.

b *Det var ...*
Kari fortalte meg det.
Læreren sa det.
Anna fikk jobben.
Kona mi bakte kaka.
I går holdt Ali foredrag.
I fjor ville Delma flytte.

Det var Kari som fortalte meg det.
Det var læreren som sa det.
Det var Anna som fikk jobben.
Det var kona mi som bakte kaka.
I går var det Ali som holdt foredrag.
I fjor var det Delma som ville flytte.

c *Er det... ?*

Skal Asta holde foredrag?	Er det Asta som skal holde foredrag?
Bor dere her?	Er det dere som bor her?
Lager mannen din mat?	Er det mannen din som lager mat?
Er Bergen Norges nest største by?	Er det Bergen som er Norges nest største by?
Er Ankara hovedstaden i Tyrkia?	Er det Ankara som er hovedstaden i Tyrkia?
Eier Ingrid bilen?	Er det Ingrid som eier bilen?

31 Setninger

elevene er Det som lage maten skal på festen

....

Er lærerne det skal som synge og spille

....?

32 Ord og uttrykk i kapittel 8

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske.
Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

33 Skriftlige oppgaver

a Fortell om drømmejobben din.

b Fortell hva du har gjort tidligere. For eksempel: Har du hatt jobb her eller andre steder?
Har du vært hjemme og passet barn eller tatt deg av andre familiemedlemmer? Har du gått på kurs?

c Velg en annen identitet (for eksempel statsminister i Norge, president i USA, bankraner, kunstner, filmskuespiller …).
Bruk fantasien og fortell hvordan arbeidsdagen din er.

d Fortell om dine erfaringer som arbeidssøker.

e Hva gjør du om ti år?

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

34 Lag leddsetninger

Når kommer bussen?	Han spør *når bussen kommer*.
Når kommer elevene?	Han spør …
Hva gjør Anne?	Han spør …
Hvor bor læreren?	Han spør …
Hvorfor kommer de ikke?	Han spør …

Hva heter han?	Jeg vet ikke *hva han heter*.
Når begynner filmen?	Jeg vet ikke …
Hvor bor de?	Jeg vet ikke …
Hvor kommer hun fra?	Jeg vet ikke …
Hvem er hun gift med?	Jeg vet ikke …
Hvor jobber han?	Jeg vet ikke …
Hvorfor jobber han ikke?	Jeg vet ikke …

35 Gjør setningen til venstre om til *som*-setning

Hun heter Anne.	Jeg har en venn *som heter Anne*.
Den heter Tromsø.	Jeg bor i en by …
Hun heter Gry.	Vi har en lærer …
Han liker den.	Han har en hund …
Jeg liker henne.	Jeg har en kusine …
Jeg liker ham ikke.	Jeg har en venn …
Han kan hjelpe oss.	Vi har en nabo …

OPPGAVE 36–45: SETT KRYSS

36 Hva jobber hun som?

2.44 **37** Han jobber som ☐ bilmekaniker ☑ sykepleier ☐ lege

2.45 **38** Hun har søkt jobb på restaurant. ☐ ja ☑ nei

2.46 **39** Hun mener at jobben passer bra for ham. ☑ ja ☐ nei

2.47 **40** Han vil jobbe ☐ heltid ☑ deltid

2.48 **41** Arbeidstida er

på hverdager: ☐ om formiddagen ☑ om ettermiddagen ☐ om kvelden

på lørdager: ☑ om formiddagen ☐ om ettermiddagen ☐ om kvelden

2.49 **42** Hun skal begynne i ny jobb ☐ om 4 dager ☐ om 40 dager ☑ om 2 uker

2.50 **43** Hun har pause i ☐ ti minutter ☑ tjue minutter ☐ førti minutter

2.51 **44** Truls Nilsen skal til intervju ☑ 14.06. ☐ 04.07. ☐ 04.07.

Intervjuet er klokka ☐ 11.30 ☐ 12.30 ☑ 13.30

2.52 **45** Neste buss kommer ☑ 7.40 ☐ 8.40 ☐ 7.20

OPPGAVE 46-50: SKRIV SVAR

2.53 **46** Hvorfor kommer kvinnen for sent på jobben? fordi toget har teknisk feil er innstilt

2.54 **47** Hvorfor ringer Anita Jensen til Marius? Hun gir beskjed om at hun blir forsinket på jobb kommer for sent

2.55 **48** Hva slags jobb har hun?
Hva liker hun, og hva liker hun ikke ved jobben sin?

Person 1 hun er stuepike på hotell.Hun liker at jobben er nokså selvstendig men hun liker ikke at lønna er dårlig

2.56 **49** Hva slags jobb har hun? ekspeditør, kassadame, butikmedarbeiden
Hva liker hun, og hva liker hun ikke ved jobben sin?

Person 2 ....

2 57

50 Skriv svar

Hva slags jobb har han? 25
Hva liker han, og hva liker han ikke ved jobben sin?

Person 3 Når jeg ser at barna trives og lærer noe- / Når de krangler, bråker eller er uvenner . Lønna kunne gjerne ha vært bedre, - /

2 58

51 Jobbintervju

Natalia har søkt jobb i resepsjonen på hotell Utsikten. Nå er hun på jobbintervju. Hør på samtalen mellom Natalia og resepsjonssjefen, og skriv svar på spørsmålene.

1 Hvorfor har Natalia søkt denne jobben?
Jeg synes det er veldig spennende å jobbe på hotell. Du møter nye folk hele tiden, og du møter nye situasjoner. Hotellgjestene har jo forskjellige ønsker og spørsmål, og det er morsomt å kunne hjelpe dem

2 Hvor har hun arbeidet før?
har jeg jobbet som sommervikar på hotell. Jeg har jobbet i resepsjonen,

3 Har hun noen referanser?

4 Hva er hennes sterke sider?

5 Hva er hennes svake sider?

6 På hotellet arbeider de skift. Hva betyr det?

7 Hvor ofte må Natalia jobbe i helgene?

8 Hvor kommer gjestene på hotellet fra?

9 Hvilke interesser har Natalia?

10 Hva har hun lyst til å arbeide med i framtida?

11 Når skal resepsjonssjefen ringe til henne?

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 8 har du arbeidet med ord og uttrykk som angår

- jobbsøking og CV
- jobbintervju
- forhold på arbeidsplassen
- likestilling i arbeidslivet

Grammatikk i kapittel 8

- leddsetninger med spørreord
- *som*-setninger
- utbryting

Nå kan du teste deg selv!

1 Vokabular

Hvilken forklaring er riktig? Sett ring rundt riktig bokstav.

	a	en jobb med bestemt arbeidstid
en fast jobb	**b**	en rask, kortvarig jobb
	c	en permanent jobb
	a	å arbeide hele tida
å arbeide heltid	**b**	å ha 100 % jobb
	c	å arbeide minst 50 %
	a	en som vil bli lærer
en lærling	**b**	en som lærer et håndverk i praksis
	c	en som lærer fort
	a	en som jobber i kirken
en vikar	**b**	en som ikke jobber
	c	en som jobber i stedet for en annen

2 Jobbsøking

Sett inn et av ordene.

attest – CV – referanser – søknad – referanse – praksis

Når man skal søke jobb, må man skrive en ....

Man må også legge ved en .... der man forteller om utdanning og ....

Man trenger en eller flere .... En .... er en person som kjenner deg godt. Hvis man har hatt jobb før, kan man be arbeidsgiveren om en .... Der kan arbeidsgiveren fortelle hvor lenge du har hatt jobben, og hvordan du har fungert i jobben.

3 Sett ordene sammen til setninger

Jeg ikke hva vet ordene betyr

....

Jeg ikke vet de hvorfor er hjemme ikke

....

Han har en jobb fått som liker han

....

4 Leddsetninger

Gjør om til leddsetning. Begynn med *Hun sier* .. eller *Hun spør* ...

Bussen kommer.	Hun sier ....
Skal naboen flytte?	Hun spør ....
Er svaret riktig?	Hun ....
Sjefen kommer ikke.	Hun ....
Når er timen slutt?	Hun ....
Hvor bor familien?	Hun ....

5 Hva er riktig?

Sett strek til riktig fortsettelse.

	heter Juan.		som ikke er frisk.
Jeg har en venn	som heter Juan.	Jeg har en venn	som er ikke frisk.
	som han heter Juan.		som han er ikke frisk.
	som jeg passer på den.		som hun liker ham ikke.
Naboen har en hund	som jeg passer på.	Hun har en nabo	som hun ikke liker ham.
	som passer jeg på den.		som hun ikke liker.

KAPITTEL 9 Medier

Ytringsfrihet og personvern

1 Preposisjoner

Folk er interessert .... hva kongefamilien driver .... Derfor skriver ukeblader og nettaviser ofte .... dem. Nå er et ukeblad blitt kritisert .... sine artikler .... kronprinsens familie. Når familien er på privat ferie, må de få anledning .... å slappe .... Det er ikke riktig å fotografere barna når de ikke er klar .... det, blir det sagt. Heller ikke bilder .... kronprinsessen .... bikini er veldig viktig informasjon!

2 Vokabular

Sett inn riktig ord i riktig form:

interessert – interessant – å interessere – interesse/n

Det .... meg ikke hva kjendisene gjør.

Jeg er ikke .... i å lese om dem.

Jeg skjønner ikke hvorfor det er ....

Det har da ingen offentlig ....

Hva slags nyheter er du .... i?

Mine .... er politikk og sport.

Jeg synes at det er mest .... med utenriksnyheter.

Musikk og kultur .... meg ikke.

3 Aktiv og passiv

Skriv tilsvarende setninger med verbet i aktiv.

Ministeren blir kritisert i avisen.	Avisen *kritiserer ministeren.*
Avisen blir kritisert av PFU.	PFU ....
Pressen ble invitert.	Kongefamilien ....
Det blir skrevet mye om kjendiser.	Pressen ....
Det ble publisert private bilder.	Nettavisen ....
Klagen ble vurdert av PFU.	PFU ....
Barna ble filmet.	Fotografene ....

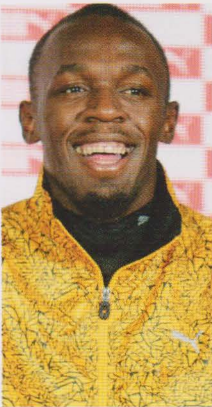
4 Diskuter og forklar

- Hva betyr *å overdrive*?
- Hva betyr *å snike seg rundt i buskene*?

Nyheter og informasjon

5 Navn i nyhetene

Her er noen personer som er kjent gjennom mediene. Skriv hva de heter og fortell det dere vet om dem.

Navn: ....

....

Andre opplysninger:

....

....

....

....

Navn: ....

....

Andre opplysninger:

....

....

....

....

Navn: ....

....

Andre opplysninger:

....

....

....

....

Navn: ....

....

Andre opplysninger:

....

....

....

....

Navn: ....

....

Andre opplysninger:

....

....

....

....

Navn: ....

....

Andre opplysninger:

....

....

....

....

6 Vokabular

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Verb	**Substantiv**
abonnere	....
....	interesse/n
....	oppdatering/en
informere	....
....	bestemmelse/n
hende	....
krige	....
....	kritikk/en

Adjektiv	**Substantiv**
dramatisk	....
....	interesse/n
katastrofal	....

b Velg ut fem av ordene og lag setninger med dem.

7 Aktuelle nyheter

Se nyheter på tv, nett og i aviser. Ta notater og diskuter.

- Hvilke land kommer de viktigste nyhetene fra?
- Hva er grunnen til det?

- Hvilke hendelser i Norge får mye plass?
- Hva slags sport forteller mediene mest om for tida?

Substantiv

Noen substantiv forteller om **tellelige** ting:
en bil – tre biler, et problem – mange problemer, ei uke – to uker
Disse ordene kan ha artikkel, og de kan stå i flertall.
Vi kan sette tall og ord som **noen** og **mange** foran dem.

Noen substantiv forteller om **utellelige** mengder:
kaffe, vann, snø, kjærlighet
Disse ordene har vanligvis ikke artikkel, og de har ikke flertall.
Vi kan sette ord som **mye**, **noe** og **lite** foran dem. (Les mer på side 151.)

8 Fyll ut

Sett inn et substantiv.

Vi har tre ....

Jeg ønsker meg mange ....

Jeg har ikke noen ....

Nå for tida er det mye ....

Nå har jeg lyst på noe ....

Har du litt ....?

9 Skriv inn ordene

politikk – politikere

Det er mye .... i avisene.

Det er alltid mange .... som uttaler seg.

fotball – kamper

Det er altfor lite .... på tv.

Hva! Det er jo mange .... hver uke.

kaker – mat

I dag vil jeg kose meg. Skal vi kjøpe noe indisk ....?

Ja, gjerne, og noen gode .... til kaffen.

10 Mengdeuttrykk

Finn tilsvarende uttrykk i teksten.

mer enn 9 av 10 .... av befolkningen har Internett hjemme.

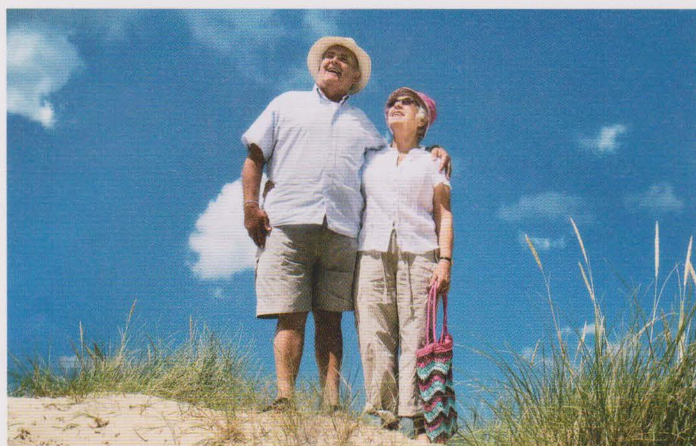
mer enn 50 % .... bruker sosiale medier.

25 % .... av de unge leser bare nettaviser.

11 Diskuter og forklar forskjellen

Hvor lenge har dere bodd i Spania?

Vi har bodd i Spania de siste *ti årene*.
Vi har bodd i Spania de siste *tiårene*.

12 Meninger om mediene

Hva mener dere om disse uttalelsene?
Diskuter det dere er mest <u>uenige</u> om.

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig
Nettavisene skriver altfor lite om kropp og helse.	☐	☐	☐	☐
Barn under 12 år bør ikke bruke Internett.	☐	☐	☐	☐
Det bør bli mer sensur på Internett.	☐	☐	☐	☐
Skolen bør bruke Internett mer i undervisningen.	☐	☐	☐	☐
Norsk tv er veldig bra.	☐	☐	☐	☐
Det er for mye om krig i andre land i nyhetene på tv.	☐	☐	☐	☐
Det bør ikke være reklame på tv.	☐	☐	☐	☐
Det er nødvendig å være på Facebook.	☐	☐	☐	☐
Vi burde ikke betale lisens for tv.	☐	☐	☐	☐

På nett

13 Vokabular

Finn ord og uttrykk i teksten «Kjære Facebook» på side 105 i tekstboka.

eksisterer	Jeg er så glad for at Facebook ....
greide å leve	Hvordan .... jeg .... før jeg fikk Internett?
på grunn av	.... Facebook har jeg mange venner.
må	Jeg .... lese mer.
lytte	Jeg må .... når læreren snakker.
sannelig	Det burde .... du også gjøre.

14 Preposisjoner

Hva spiser du .... lunsj?

Kan du kjøpe mat .... kantina?

Hun kikket ut .... vinduet ....
å se på været.

Hun minnet meg på/om.......... at vi skal ha prøve.

Jeg blir nødt til.................. å lese.

Jeg må også følge bedre .... i timene.

Det er ikke lett for................ folk flest å slippe
til.................... i tv.

Nettet er fritt .... alle.

.... den måten kan alle få fram
meningene sine.

15 Småord

Noen unge jenter la .... fotografier på nettet.

Det var hundrevis .... bilder .... andre ungdommer.

Dette førte .... store opptøyer.

Jentene som hadde ansvar .... publiseringen, ble ikke dømt .... fengselsstraff.

De må betale erstatning .... de ungdommene som ble hengt ut på nettet.

16 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende verb eller substantiv.

sensur/en	Må vi .... Internett?
å ytre seg	Han kommer med mange rare ....
begrensning/en	Vi må ikke .... ytringsfriheten.
straff/en	Vi må ikke .... folk for deres meninger.
å mene	Skal alle .... komme fram?
diskusjon/en	Det er nyttig å ....
vurdering/en	De må lære seg å .... informasjonen.
deltakelse/n	Alle ville .... i diskusjonen.
dom/men	Retten .... jentene
å erstatte	til å betale ....

17 Vokabular

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Adjektiv	**Substantiv**
1 fri	....
2 mulig	....
3	kritikk/en
4 demokratisk	....
5 praktisk	....

b Sett inn et av ordene i riktig form.

Vi har ytringsfrihet. Alle har (1) .... til å komme med sine meninger, men i (5) .... er det vanskelig for folk flest å slippe til i aviser og på tv. Nettet er veldig (4) .... på den måten at det er (2) .... for hvem som helst å si hva de mener. Men man må også regne med mange (3) .... kommentarer til det man skriver.

HVORDAN SIER VI DET?

Uttrykke en mening

å synes
Jeg synes Internett er spennende.
Jeg synes det er viktig at barn lærer å bruke nettet.
Jeg synes Facebook er noe tull.
Jeg synes du bør lese denne artikkelen.

å tro
Jeg tror filmen er bra. *(Jeg har ikke sett den, men jeg har lest om den (f.eks).)*
Jeg tror barna lærer mye på Internett. *(Jeg kan ikke vite det sikkert, men det er min mening.)*
Jeg tror jeg vil slutte med Facebook. *(Jeg har ikke helt bestemt meg ennå.)*

Synes uttrykker en subjektiv mening om noe man har erfart. Andre kan synes noe annet. Man kan ikke si at den ene tar feil og den andre har rett. Det er subjektivt.
Med **synes** kan man også uttrykke sin personlige mening om hva andre skal gjøre i framtida.

Tror uttrykker at man ikke vet. Man har ikke erfart det selv. Når man har prøvd, kan man **synes**:
Før filmen: Jeg tror filmen er bra.
Etter filmen: Jeg synes ikke den var så bra.

Hvis to personer **tror** ulikt, kan man sjekke hvem som har rett:
– Jeg tror Tom Cruise spiller hovedrollen.
– Det tror ikke jeg!

Eller framtida vil vise hva som skjer:
– Jeg tror det blir snø i morgen.
– Jeg tror det blir regn.

Jeg synes filmen er så god!

18 *Synes* eller *tror*?

a Svar *Det tror jeg.* Eller *Det synes jeg.*

Var filmen dere så i går, god?
Det blir nok en hyggelig tur!
Er dette vanskelig?
Blir du ferdig med oppgaven i dag?
Er denne fargen fin til meg?
Burde jeg lære å kjøre bil?

b Svar *Det tror jeg ikke.* Eller *Det synes jeg ikke.*

Var prøven du hadde i dag, vanskelig?
Blir det vanskelig i morgen?
Kler denne lua meg?
Er ull dyrere enn bomull?
Bør jeg gifte meg med Kjell?

Synes du jeg er vakker?

19 *Synes* eller *tror*?

Arbeid gjerne sammen to og to, og les opp.

A: Å nei, tida går så fort. Jeg må bli ferdig med maten før gjestene kommer.

B: .... du at alle kommer i kveld?

A: Jeg vet ikke, men jeg .... i alle fall at Hans og Silvia kommer.

B: Hva .... du om den nye samboeren til Hans?

A: Hun er hyggelig, ... jeg. Hva .... du?

B: Jeg har ikke møtt henne.

A: Jeg .... at du vil like henne.

Jeg vil gjerne spise middag i hagen i kveld. .... du at det blir for kaldt?

B: Nei, ikke for kaldt, men jeg .... det blir regn. Det er ganske overskyet allerede.

A: Kom hit og smak på maten. Nå? Hva .... du? Er det nok pepper?

B: Mm. Det smaker veldig godt, ... jeg.

Jeg .... nok det blir en stor suksess!

Mengdeord

Tellelig	Ikke tellelig
Leser du **noen** aviser? Jeg leser **mange** aviser. Jeg leser **få** aviser. Skjønner du **alle** ordene?	Får du **noe** informasjon? Jeg leser **mye**. Jeg leser **lite**. Jeg skjønner **all** informasjonen. Jeg skjønner **alt** de sier.

Alle, **all** og **alt** kan følges av substantiv i bestemt eller ubestemt form.
De andre ordene følges av substantiv i *ubestemt* form.

Legg merke til bestemt form etter uttrykk med **av**:
mange av avisene, **noe av** informasjonen, **ingen av** vennene

20 *Mange* eller *mye*?

Sett inn *mange* eller *mye* sammen med substantivene til venstre.

bil	Om morgenen er det *mange biler* på veien.
melk	Jeg drikker .... hver dag.
frukt	Spiser du ....?
mat	På bordet var det ....
ungdom/tid	.... bruker .... på nettet.
land	Hvor .... har du vært i?
politiker	Hun kan navnet på ....

21 *Få* eller *lite*?

Sett inn *få* eller *lite* sammen med substantivet til venstre.

venner	Hun har få venner .... her på stedet.
fisk	Du spiser for få fisk ....!
krydder	Du bruker så lite krydder .... i maten.
lærere	Det var for få lærere .... på skolen.
fag	De har få fag .... på skolen.
matematikk	Vi har lært lite matematikk ....

bensin	Denne bilen bruker ....
mil	Den har kjørt ....

22 Substantiv

Sett inn substantivene i riktig form.

avis/en	Leser du noen aviser ....?
	Ja, men jeg leser færre aviser .... enn før.
	Før leste jeg mange av de store avisene .... hver dag.
nyhet/en	Får du mange nyheter .... hjemmefra?
	Nei, jeg får få nyheter .... fra mitt hjemland.
	Det er flest nyheter .... fra Europa og USA.
informasjon/en	Det er lite informasjon .... om klimaet nå.
	Mye av informasjonen .... er overflatisk.
	På nettet finner jeg mye informasjon .... som er interessant.

23 Mengdeord

Sett inn et av ordene til venstre.

noe/noen	Jeg har noe .... å spørre om.
	Vet du noe .... om norsk politikk?
	Kjenner du noen .... politikere?
	Jeg har hørt på .... diskusjoner.
	.... er veldig interessert i politikk.
mye/mange	Hun har ikke mange .... venner på Facebook.
	Han synes de skriver mye .... dumt på nettet.
	De legger ut mange .... bilder.
	Hvor mye .... forteller du om deg selv?
	Hvor mange .... aviser leser du?

lite/få	Jeg har får .... venner på Facebook.	
	Jeg er veldig lite .... på nettet.	
	Jeg leser noen får .... nettaviser.	
	Men det står lite .... der som interesserer meg.	
	Jeg legger bare ut noen får .... bilder på nettet.	

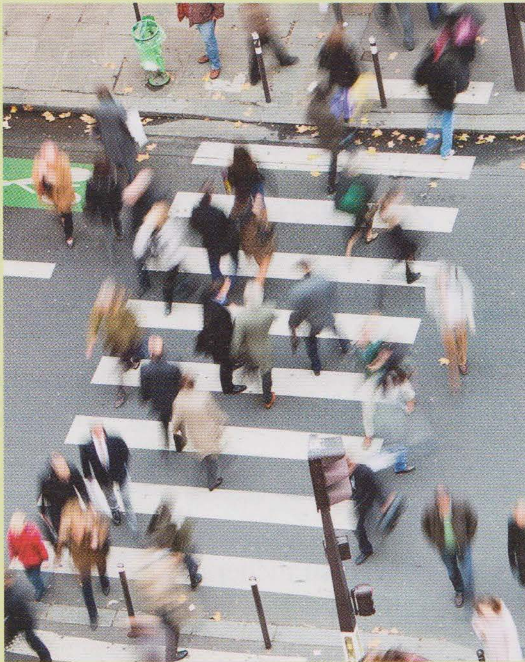
Mange, få, mye, lite

Mange, **få**, **mye** og **lite** har også komparativ og superlativ form:

Positiv	**Komparativ**	**Superlativ**
mange få mye lite	flere færre mer mindre	flest færrest mest minst

Tellelig	**Ikke tellelig**
Jeg leste **flere** aviser før. Jeg leser **flest** engelske aviser. Jeg leser **færre** aviser enn før.	Jeg leste **mer** før. Der finner jeg **mest** informasjon. Jeg leser **mindre** enn før.

Superlativ har ofte bestemt form med artikkel:
De fleste avisene er kjedelige. **Det meste** er vanskelig.

Det er flere mennesker i byen i dag enn vanlig.

24 Komparativ

Sett inn komparativ av ordene til venstre.

mye	Bruker du nettet mer .... enn før?
mange	Barn bruker flere .... timer på nettet enn før.
få	Vi leser færre .... aviser nå.
lite	De bruker mindre .... tid på leksene.
mange	Vi har fått flere .... tv-kanaler nå.
mye	Bruker du mer .... tid til å se på tv?
lite	Jeg ser midre .... på tv enn før.
få	Det er færre .... gode programmer.

25 Superlativ

Sett inn *de fleste* eller *det meste*.

De fleste .... vennene mine har fått jobb.

De fleste .... klarer seg selv.

Jeg har gjort de fleste .... oppgavene.

Jeg forstår Det meste .... som står i boka.

Vi har laget god middag, men nå har vi spist opp det meste ....

Vi har invitert mange gjester, og nå har vi fått svar fra de fleste ....

26 Tekst

Stryk over det som er feil.

	uenighet				politikken.	
Det er noen ganger	uenigheten		mellom		politiske.	
	uenige				politikerne.	
	ikke				privat skoler.	
Noen mener at	er		bra		med private skolene.	
	det er				med private skoler.	
	trodde		mest		den offentlige	
Andre	synes	at	de meste	elevene bør gå i	offentlig	skolen.
	tror		de fleste		offentlige	
	demokrati				mye makt.	
I et	demokratiske		samfunn skal befolkningen ha		mange makt.	
	demokratisk				mektig.	

27 Ord og uttrykk i kapittel 9

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

28 Skriftlige oppgaver

a Hva slags massemedier bruker du? Hva liker du best?
b Fortell om noe du har hørt i nyhetene i det siste.
c Hva interesserer deg i mediene akkurat nå?
d Diskuter fordeler og problemer med Internett.

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

2 59

29 *Mye* eller *mange*?

Svar på spørsmålene. Sett inn *mye* eller *mange*.

Kan jeg få noen epler?	Hvor … vil du ha?
Kan jeg få litt frukt?	Hvor … vil du ha?
Kan jeg få noe melk?	Hvor … vil du ha?
Kan jeg få noen poteter?	Hvor … kilo vil du ha?
Kan jeg få noen billetter?	Hvor … vil du ha?

2 60

30 Svar med det motsatte

Er det mange elever nå?	Nei, det er ganske …
Har dere mer arbeid?	Nei, vi har …
Er det flere ansatte enn før?	Nei, det er …
Har du fått mye informasjon?	Nei, jeg har fått nokså …
Har de færre abonnenter nå?	Nei, de har …
Har de for lite hjemmearbeid?	Nei, de har for ….

2 61

31 Leddsetninger

Si samme setning, men begynn med leddsetningen.

1 Vi kommer når det blir varmere.	*Når det blir varmere, kommer vi.*
2 Jeg ser mye på tv når jeg er hjemme.	Når …
3 Hun sa opp avisen da hun flyttet.	Da …
4 Jeg skal skrive en e-post hvis jeg får tid.	Hvis …
5 Vi bruker pc-en når vi kommer fra skolen.	Når …
6 Jeg må se denne filmen selv om jeg ikke har tid.	Selv om …

OPPGAVE 32-37: SETT KRYSS

2 62

32 Hva mener han?

☐ Nei, det er for dyrt. ☒ Det er avhengig av prisen. ☐ Ja, selv om han synes det er dyrt.

2 63

33 Hun leser ikke om ☐ politikk ☒ sport ☐ kultur

2 64

34 Han er på Facebook ☐ av og til ☐ hele dagen ☒ aldri

2 65 **35**
- [ ] Han kommer på møtet.
- [ ] Han må ta med dattera si på møtet.
- [x] Han kan ikke komme på møtet.

2 66 **36** Den nye serien begynner ☐ 20.07. ☐ 20.09. ☒ 07.09.

2 67 **37** Avisen blir stoppet fra ☐ 05.06. ☒ 15.06. ☐ 05.07.

OPPGAVE 38–40: SKRIV SVAR

2 68 **38** Hva var grunnen til de utrykningene brannvesenet hadde i helga?

....

2 69 **39** Hvordan er nordmenns holdning til Vinmonopolet?

....

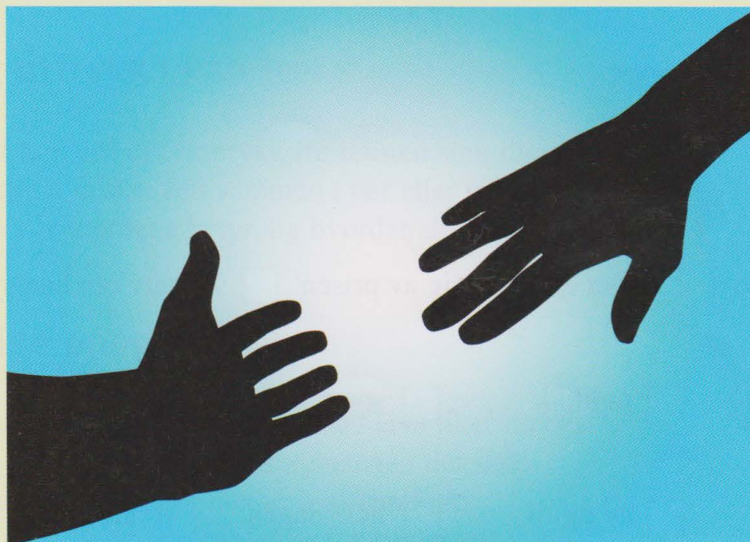
Hvordan er nordmenns holdning til forbud mot reklame for alkohol?

....

2 70 **40** Hva er det én av fire unge trenger hjelp til? ....

Hvorfor trenger de hjelp? ....

Hva slags hjelp får de? ....

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 9 har du arbeidet med
- medier og massekommunikasjon
- ytringsfrihet og personvern
- bruk av Internett
- å uttrykke en mening

Grammatikk i kapittel 9
- tellelige og utellelige substantiv
- ord for mengder

Nå kan du teste deg selv!

1 Medier

Skriv navnet på de meste brukte mediene.

....

2 Uttrykk

Her er noen uttrykk fra kapittelet. Sett inn riktig uttrykk i riktig form i setningene under.

være opptatt – være avhengig – slappe av – være med på
følge med – legge vekt på – være interessert – skaffe seg

Mange ser på tv for å .... på hva som skjer i verden.

Men mange ser på tv bare for å ....

Hvis man .... i politikk, må man lese aviser.

Avisene .... å bestemme hva vi er interessert i.

De .... av aktuelle problemer.

Noen aviser .... sportsreportasjer.

Stadig flere .... pc hjemme.

Mange sier at de .... av datamaskin.

3 *Synes* eller *tror*?

– Hvem .... du kommer i selskapet?

– Jeg .... det er familien til Anne.

– Kjenner du dem?

– Ja, jeg kjenner dem godt. Jeg .... de er veldig hyggelige.

– Jeg .... de har invitert noen fra jobben også. Sjefen kommer, ... jeg.

– Huff, jeg .... ikke det er morsomt å treffe folk fra jobben.

4 Mengdeord

Sett inn et av ordene til venstre.

mye – mange Får du .... informasjon hjemmefra?

Det står ikke .... i avisene. Men jeg har

.... telefonsamtaler med venner og familie, så jeg vet ganske

.... om det som skjer.

noe – noen Har du hørt .... nytt fra familien din?

Ja, vi har kontakt på nettet .... ganger hver uke.

5 Mengdeord

Svar med det motsatte.

Er det mange nordmenn på fotballaget?	Nei, ganske ....
Er det færre enn før?	Nei, det er litt ....
Trener du mye?	Nei, jeg trener nokså ....
Trener dere mer enn dere gjorde?	Nei, nå trener vi litt ....
Har dere for få treningstimer?	Nei, vi har ....
Spiller dere mange kamper?	Nei, vi har .... kamper.

6 Mengdeord

Sett inn *det meste* eller *de fleste*.

Jeg har gjort .... oppgavene i boka.

Jeg forstår .... av det læreren sier.

Forstår du disse ordene? Ja, ...

Har dere lest ut boka? Vi har lest ....

KAPITTEL 10 Norge i gamle dager

Hva levde de av?

1 Innhold

Lag spørsmål til teksten og spør hverandre.

2 Vokabular

Fra skogen fikk bøndene

På gårdene hadde de

og de dyrket

De drev fiske langs

Mye av fisken ble

Løsning: ....

Livet på landet

3 Tekst

Fyll ut med ord og uttrykk fra teksten.

Mennene dro ofte på fiske eller i skogen .... å arbeide på gården.

På gården hadde kvinnene ....

Ofte levde folk .... på samme sted.

I bygda .... en sentral plass.

Her .... ungdommen hverandre og kunne se litt ekstra på den de var

.... i. Mange unge fikk ikke ....

med den de var glad i. De følte et sterkt .... fra foreldrene.

Ofte bodde mange .... sammen på gården. Når ei jente giftet seg med

en bondesønn, ... hun vanligvis til gården hans og bodde sammen med ham

og ....

4 Preposisjoner

.... attenhundretallet var det bare litt over en million innbyggere i Norge. Mange var bønder og bodde .... landet. .... byene var det ikke så mange innbyggere. .... kysten levde folk av fiske. Inne .... landet var skogbruk viktig, og mange jobbet .... å hogge tømmer .... tillegg .... å drive gårdsdrift. Kvinnene hadde ofte ansvar .... dyrene. Mange levde hele livet .... samme sted. .... søndagen dro de til kirken .... å høre på presten og prate .... hverandre. Mange unge koner bodde sammen .... mannens foreldre. Den unge kona måtte lære mye .... svigermora. Husmennene måtte leie jord .... en bonde og jobbet .... ham. Den plassen de bodde ...., kunne ikke gå .... arv til husmannens barn.

5 Vokabular

Finn ord og uttrykk i teksten som betyr omtrent det samme som ordene til venstre.

i tillegg	Kvinnene arbeidet innendørs. .... hadde de ansvar for dyrene.
snakke	Om søndagen kunne de unge .... med hverandre utenfor kirken.
møte	Det var hyggelig å kunne .... andre mennesker.
kunne	Han .... gifte seg med den han elsket.
prøve å overtale	Noen ganger kunne foreldrene .... de unge.
konas foreldre	Han har et godt forhold til ....
vanligvis	Det går .... bra.

6 Preteritum eller perfektum?

Bruk ordene til venstre og lag setninger med preteritum eller perfektum.

han – bo .... her hele sitt liv, og han vil ikke flytte.

Før han ble gift, ... alene på gården i mange år.

I over ti år .... her nå.

jeg – drømme   I det siste .... om deg hver natt.

Da jeg var liten, ... om å reise langt, langt av gårde.

Skal jeg fortelle deg hva .... i natt?

de – få   De ventet i flere år, men så .... endelig et brev fra ham.

Boligene er blitt bedre, og .... alle slags hjelpemidler.

.... hjelp fra barna på den tida?

7 Setninger

Lag setninger med disse uttrykkene:
være glad i – være forelsket i – gifte seg med – få lov til

Livet i byen

8 Tekst

Fyll ut slik at teksten betyr omtrent det samme som teksten i boka.

I 1865 ....

I byene vokste det fram nye ....

Mange flyttet fra landet til byen fordi ....

Arbeidet på fabrikkene ....

Ofte jobbet både ....

De første arbeiderforeningene ....

I Oslo .... vest for Akerselva.

Kvinnene i de velstående familiene ....

9 Adjektiv og substantiv

Sett inn riktig form av ordene.

ny – fabrikk

Det kommer en .... i byen.

Sally har fått jobb på den ....

På 1990-tallet kom det flere .... der.

Noen av de .... er nå nedlagt.

stor – hus

På vestkanten var det mange ....

Det bodde ingen fattige i de ....

Familien til kjøpmannen bodde i et ....

Det bodde ti mennesker i det ....

10 Preposisjoner

Sett inn riktig preposisjon. Noen steder er det mer enn ett alternativ.

Johan er oppvokst .... landet. .... to år .... flyttet han .... hjembygda si .... en stor by. Nå arbeider han .... en fabrikk .... byen. Fabrikken ligger .... østsiden .... byen. Johan bor .... utkanten .... byen. Han tar T-banen .... fabrikken hver dag. .... søndagen har han fri. Da reiser han med tog ut ....byen. Han går lange turer .... skogen. Venninna hans, Anne, jobber .... kontor. Hun bor .... nærheten .... kontoret, så hun går .... jobben hver dag.

HVORDAN SIER VI DET?

Uttrykk for sammenlikninger

Likheter
Bergen var **like stor som** Oslo.
Oslo og Bergen var **like store**.
Arbeidet kvinner og menn **like mye**?

Forskjeller
Bergen er **ikke så stor som** Oslo nå.
Bergen er **mindre** enn Oslo.
Oslo er **større** enn Bergen.
Det er **flere** innbyggere i Oslo enn i Bergen.
Det var **færre** innbyggere i Oslo før.

11 Sammenlikning

Finn sammenlikningsuttrykk i teksten «Livet i byen» på side 114–115 i tekstboka.

12 Sammenlikning

Fyll ut.

Var arbeidet på fabrikkene .... hardt som arbeidet på gården?

Kanskje arbeidet på fabrikkene var hardere................................ enn arbeidet på gården.

Tjente kvinnene .... mye .... mennene?

Kvinnene tjente ikke .... som mennene.

Mennene tjente .... enn kvinnene.

13 Sammenlikn temperaturene i disse byene

Oslo: –8	Warszawa: –3	London: –3
Roma: +28	Madrid: +22	Lisboa: +28

kald

Det er .... i Oslo .... i Lisboa.

Det er .... i Warszawa .... i London.

Det er ikke .... i London .... i Oslo.

varm

Det er .... i Lisboa .... i Madrid.

Det er .... i Roma .... i Lisboa.

Det er ikke .... i Madrid .... i Roma.

14 Sammenlikn alder og høyde

Per	**Kari**	**Åse**
67 år	67 år	76 år
174 cm	160 cm	174 cm

a *ung – gammel*

Per er .... Åse.

Per er .... som Kari.

Per og Kari er ....

Åse er .... Per og Kari.

Kari og Per er ikke .... Åse.

b *høy*

Kari er ikke .... Åse og Per.

Åse og Per er ....

De er .... Kari.

15 Sammenlikning

	Norge i 1900	Norge i 2014
Innbyggere	2,2 millioner	5,10 millioner
Innbyggere i Oslo	250 000	634 000
Største innsjø (Mjøsa)	370 km²	370 km²
Berømt forfatter	Henrik Ibsen	Jo Nesbø

a Fyll ut.

Var Mjøsa .... før enn nå?

Mjøsa er .... stor i dag .... i 1900.

Er Jo Nesbø .... berømt .... Henrik Ibsen?

Er de .... berømte?

Bodde det .... mange mennesker i Oslo i 1900 .... i dag?

Oslo hadde .... innbyggere i 1900 enn i dag.

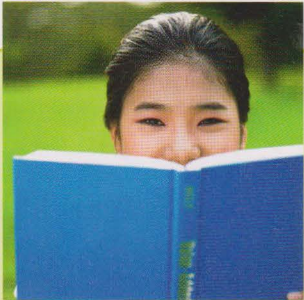
Det er .... innbyggere i Norge nå enn i 1900.

b Hva kan du fortelle om landet familien din kommer fra, sammenliknet med Norge?

- Er landet større eller mindre enn Norge?
- Bor det flere eller færre mennesker der?
- Er det varmere eller kaldere der? Osv.
- Skriv ned noen likheter og forskjeller, og spør hverandre i små grupper.

16 Muntlig

Fortell om livet på landet for omtrent 150 år siden.
Fortell hvordan de fattige og de rike levde i byen, ifølge tekstboka.

Infinitiv og presens

Presens dannes vanligvis av infinitiv + **-r**. Noen få verb bøyes annerledes:

Infinitiv	Presens
å vite	vet
å gjøre	gjør
å spørre	spør
å være	er
å si	sier

Infinitiv kan ikke være verb alene i en setning.
En setning må ha et verb i presens eller preteritum:

Jeg **leser**. Jeg **leste**.
Hun **vil lese**. Hun **likte å lese**. Hun **har** lyst til **å lese**.

17 Infinitiv

Sett inn infinitiv av verbene til venstre med eller uten *å*.

Presens

finner	Mange håpet .... jobb i byen.
får	Hun prøvde .... arbeid i en butikk.
jobber	Jeg liker .... her.
kjører	Jeg kan .... deg hjem.
får	Hun kommer til .... jobb snart.
tar	Skal du .... førerkort?
sier	Hva vil du .... til læreren?
finner	Han leter på nettet for .... jobb.
gjør	Hva skal vi ....?
er	Hun skal .... her i to uker.
snakker	Jeg lærer norsk ved .... med folk.
vet	Jeg vil gjerne .... mer om saken.
spør	Du kan .... meg.
drar	De lengter etter .... på ferie.

18 Infinitiv og presens

Sett inn *(å) jobbe* eller *jobber* i setningene under.

Jeg liker ....

Hvor vil du helst ....?

Jeg har ikke tid til .... i dag.

Hun kom hit for ....

Jeg har lyst til .... med mennesker.

Nå .... jeg om kvelden.

Hun orker ikke .... om natta.

Han kan ikke .... om kvelden.

Jeg må .... om formiddagen.

Jeg trenger .... for å tjene litt penger.

19 Infinitiv som subjekt

***Det* + infinitiv**

Det var hardt **å jobbe** i fabrikkene.
Det er ikke lett **å dyrke** jorda her. (Se også side 82 i arbeidsboka.)

Gjør om til setning med *Det*.

Å være husmann var et hardt liv.

Det var ....

Å finne jobb er viktig.

Det er ....

Å forandre samfunnet var vanskelig.

Det var ....

Å flytte til byen var en løsning for mange.

Det var ....

Å lese historie er interessant.

Det er ....

Å få en interessant jobb er ikke lett.

Det er ....

20 Setninger

Lag setninger med *det* + infinitiv.

Jeg synes ....

Men jeg synes ikke ....

21 Ord og uttrykk i kapittel 10

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

22 Skriftlige oppgaver

a Fortell om et sted du kjenner godt. Husker du noen spesielle episoder, eller har du noen spesielle minner fra dette stedet? Har det skjedd store forandringer der?

b Sammenlikn to ulike steder hvor du har bodd i ditt liv.

c Hvor vil du helst bo, på landet eller i byen? Hvorfor?

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

3₁

23 Verb i presens perfektum

Svar med verb i presens perfektum.

Kan du ikke lage middagen snart?	*Jeg har laget den.*
Kan du ikke vaske genseren min?	Jeg ... den.
Kan du ikke gjøre det?	Jeg ... det.
Kan du ikke ringe til henne?	Jeg ... til henne.
Kan du ikke spørre henne?	Jeg ... henne.
Kan du ikke be dem om å slutte?	Jeg ... dem om det.
Kan du ikke hjelpe ham litt?	Jeg ... ham.
Kan du ikke selge den gamle bilen?	Jeg ... den.
Kan du ikke skrive et brev til dem?	Jeg ... til dem.
Kan du ikke sette bøkene i hylla?	Jeg ... i hylla.
Kan du ikke legge knivene på plass?	Jeg ... dem på plass.

3₂

24 Å sammenlikne

Sett inn ordene til venstre i riktig form og les setningen.

1	pen	Han er *penere* enn broren.
2	dyr	Er det .... å bo i byen enn på landet?
3	hard	Var arbeidet .... før enn nå?
4	god	Er boligene .... nå enn før?
5	mange	Nå kjøper vi .... ting enn de kunne gjøre før.
6	mange	Det bor .... mennesker i byene nå enn for hundre år siden.
7	lang	Arbeidsdagen var .... før enn nå.
8	tung	Arbeidet kunne være .... enn det er i dag.
9	ung	Folk måtte begynne å arbeide da de var mye ....
10	gammel	Foreldrene hennes er .... enn mine.
11	lang	Har du .... vei til jobben nå enn før?
12	god	Forholdene er blitt .... enn de var.
13	mye	Folk har .... fritid i dag enn de hadde før.

3₃

25 Klokkeslett

Svar med klokkeslettet som står i parentes. Hør på eksempelet.

Når sprang de til skolen om morgenen?	(7.25)	*Fem på halv åtte.*
Når dro de på fabrikken?	(5.30)	...
Når spiste de frokost?	(5.15)	...
Hvor lenge var de på skolen?	(8.00–11.00)	*Fra ...*
Når våkner du om morgenen?	(6.50)	...
Når spiser du frokost?	(7.15)	...
Når drar du på arbeid?	(7.40)	...
Når går trikken?	(7.53)	...
Hvor lenge jobber du?	(8.15–16.00)	*Fra...*
Når henter du barna i barnehagen?	(16.45)	...
Når spiser du middag?	(17.15)	...
Når legger du deg om kvelden?	(22.30–23.30)	*Mellom...*

OPPGAVE 26-32: SETT KRYSS

3₄ **26** Hun arbeider som lærer i barneskolen

☐ i stedet for å drive gården sin

☐ i tillegg til å drive gården sin

3₅ **27** Han vil helst bo ☐ i byen ☐ på landet

3₆ **28** Oldefaren ble født ☐ på attenhundretallet ☐ på nittenhundretallet

3₇ **29** De skal gifte seg ☐ til sommeren ☐ til jul

3₈ **30** Jesper er ☐ yngst ☐ eldst

3₉ **31** Hvilken by har flest innbyggere? ☐ Stavanger ☐ Drammen

3₁₀ **32** Hvilken by har færrest innbyggere? ☐ Trondheim ☐ Bergen

OPPGAVE 33-35: SKRIV SVAR

3 11

33 Kristiansand har .... innbyggere.

3 12

34 Hvor mange barn var det i bestemoras familie? ....

3 13

35 Hvor gammel ble oldefaren? ....

3 14

36 Livet langs kysten

Hør på opplesningen og svar på spørsmålene.

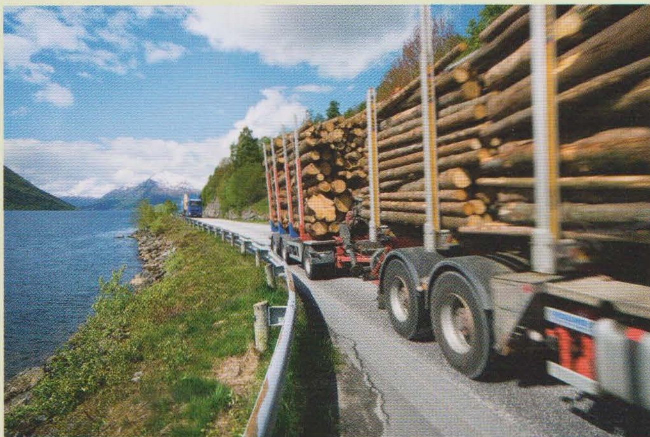
1 Hva arbeidet folk med langs kysten i gamle dager?
2 Hvorfor kunne det være vanskelig å dyrke jorda der?
3 Hvilke arbeidsoppgaver hadde mennene, og hva gjorde kvinnene?
4 Hvorfor reiste så mange til Lofoten?
5 Hvor langt måtte enkelte reise for å komme til Lofoten?
6 Hvor mange fiskere var det der i 1894?
7 Hvor mye fisket de?
8 Hvordan bodde fiskerne der?
9 Hva er ei rorbu?
10 Hvor mange menn kunne bo sammen i ei rorbu?

3 15

37 Hva levde de av?

Hør på opplesningen og svar på spørsmålene.

1 Hvorfor ble mange norske bønder kalt for *fiskerbønder*?
2 Hvem kjøpte fisk fra Norge?
3 Hvorfor måtte England og Nederland importere tømmer?
4 Hvorfor ble tømmer en populær eksportartikkel fra Norge?
5 Hvordan ble norske eksportvarer fraktet til utlandet?

I våre dager blir tømmeret fraktet med bil.

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 10 har du arbeidet med
- hvordan folk levde i Norge i gamle dager og hva de levde av
- å uttrykke sammenlikninger

Grammatikk i kapittel 10
- infinitiv med og uten *å*

Nå kan du teste deg selv!

1 Vokabular

En som dyrker jorda, kalles en ....

En som drar på fiske, er en ....

Når to gifter seg med hverandre, feirer de ....

Faren til kona di er .... din.

En som er ansatt for å gjøre husarbeid hos andre, er ....

2 Vokabular

I 1850 var .... i Norge under halvannen million.

De fleste bodde på .... og dyrket ....

Mange jobbet dessuten i skogen med å hogge ....

Langs .... var fisket viktig.

En som ikke eide egen jord, kunne bli ....

Da .... de litt jord av en bonde.

På slutten av 1800-tallet var det mange som .... til byen.

3 Sammenlikninger

Den gamle leiligheten:	3,7 mill.	65 m^2	3 rom
Den nye leiligheten:	4,2 mill.	65 m^2	4 rom

a Sammenlikn leilighetene.

Pris	Den nye leiligheten er .... enn den gamle.
Størrelse	Den gamle leiligheten er .... som den nye.
Antall rom	Den nye leiligheten har .... rom enn den gamle.

	Karita	Lise
Alder	15 år	16 år
Høyde	170 cm	170 cm

b Sammenlikn Karita og Lise.

Karita er .... enn Lise.

Lise er .... enn Karita.

Karita er .... som Lise.

Karita og Lise er .... høye.

4 Presens og infinitiv

Sett inn *(å) lage* eller *lager*.

Jeg pleier ofte .... mat.

Jeg .... alltid mat i helgene.

Jeg er veldig glad i .... mat.

I dag har jeg lyst til .... middag til alle.

Jeg tror jeg vil .... en fiskegryte.

Til dessert skal jeg .... sjokoladekjeks med is.

Hvis du .... salat, kan jeg .... resten.

Det er hyggelig .... mat sammen.

5 Sosiale ulikheter

Nevn noen eksempler på forskjeller mellom rike og fattige familier på 1800-tallet.

....

....

....

....

....

KAPITTEL 11 Norge i oljealderen

Natur eller olje?

1 Vokabular

Finn ord og uttrykk i teksten som betyr omtrent det samme.

prøver å finne	Hva .... du ....?
passer på	De .... alle barna i familien.
har behov for	De får alt de ....
med høy lønn	Det finnes en del .... jobber.
lite framtidsrettet	Politikere tenker ofte ....
faren	Er .... for oljeutslipp stor?
noen	.... steder er naturen ødelagt.

2 Setninger

Fortsett setningen slik at innholdet stemmer med teksten.

Trine mener det er viktig ....

Hvis vi ikke ødelegger miljøet i havet, ...

På grunn av naturen ....

Ola legger vekt på ....

Hvis det blir oljeutvinning, ...

Hvis det kommer flere arbeidsplasser, ...

Selv om det blir industri noen steder, ...

Det store oljeeventyret

3 Sett inn riktig ord i riktig form

utland/et utenlandsk utlending/en

For tida har Norge behov for arbeidskraft fra ....

Mange .... arbeidstakere søker jobb her. Noen av

.... slår seg ned her i landet, mens mange jobber her i noen år.

I helse- og omsorgssektoren jobber det mange ....

Også på mange byggeplasser er det stort behov for .... arbeidere.

4 Tekst

Fyll ut slik at meningen blir omtrent som i tekstboka.

Da Norge begynte å lete etter olje i Nordsjøen, ...

De måtte invitere .... til å være med på letingen.

Først etter fire års leting ....

Nå er ....

I de siste årene er gass ....

5 Ord og uttrykk

Bruk uttrykk fra teksten og lag **b**-setninger som betyr omtrent det samme som setning **a**.

a Oljeletingen startet i perioden mellom 1960 og 1970.

b Oljeletingen startet ....

a Først var resultatene dårlige.

b I begynnelsen ....

a De boret mange hull, men fant ikke noe.

b De boret mange hull ....

a Alle, bortsett fra ett selskap, sluttet å lete.

b Alle, ...

a Når det gjelder oljeeksport, er Norge nummer seks i verden.

b Norge er den .... oljeeksportøren i verden.

a Når det gjelder gasseksport, er Norge nummer to i verden.

b Norge er den .... gasseksportøren i verden.

a De tror at oljeutvinningen kan fortsette i 30–40 år.

b De .... at oljeutvinningen kan ....

a Norsk gasseksport utgjør ca. 20 % av Europas gassforbruk.

b Norsk gasseksport .... Europas gassforbruk.

a Mesteparten av eksporten går til Tyskland og Frankrike.

b .... eksporten går til Tyskland og Frankrike.

6 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende ord.

økonomi/en	De .... forholdene var vanskelige.
erfare	Du trenger ....
produksjon/en	Hva .... de her?
eksportere	Hvor stor er ....?
teknologisk	Den nye .... gjør arbeidet lettere.
effektivitet/en	Dere er veldig ....
utland/et	De bruker .... eksperter.
Europa	De kommer fra mange .... land.

Baksiden av medaljen / FNs klimapanel

7 Vokabular

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Verb	Substantiv
1 å forurense	....
2 å slippe ut	....
3 å endre	
4	hindring/en
5	økning/en
6	nedtrapping/en
7	satsing/en
8	investering/en

b Sett inn riktig ord i riktig form.

Biltrafikken fører til mye (1) ....

Bilene (2) .... mange farlige stoffer.

Det er nødvendig med mange (3) ....

Hvordan kan vi (4) .... at (1) .... øker?

I fjor (5) .... (2) ....

Nå må vi (6) .... på bilkjøringen.

Vi må (7) .... på miljøvennlig transport.

Det vil være en (8) .... i framtida.

8 Tekst

Fyll ut.

Bruk av olje og gass fører med seg ....

For å motvirke alvorlige klimaendringer ....

....

Verden kan stå overfor store problemer hvis ....

....

9 Diskuter og forklar

- Vi kan ikke få både i pose og sekk.
- Vi trenger flere bein å stå på.

Konjunksjoner

Positivt: **både – og**
Norge eksporterer **både** olje **og** gass.

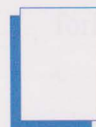
Alternativt: **enten – eller**
Jeg tar **enten** is **eller** sjokoladekake til dessert.

Negativt: **verken – eller**
Verken gass **eller** olje varer evig.

Både følges alltid av **og**.
Verken og **enten** følges av **eller**.

10 *Både - og*

Bind setningene til venstre sammen.

Han likte kaffe. Han likte te også.	Han likte både kaffe og te.
Han kjøpte en genser. Han kjøpte to par bukser også.	Han kjøpte både en genser og to par bukser.
Han reiste med tog. Han reiste med bil også.	Han reiste både med tog og bil.
Han dro til Hongkong. Han dro til Beijing også.	Han dro både til Hongkong og Beijing.
Han snakket russisk. Han snakket polsk og engelsk også.	Han snakket både russisk, polsk og engelsk.

11 *Verken - eller*

Bind setningene til venstre sammen.

De hadde ikke pizza. De hadde ikke tv heller.	De hadde verken pizza eller tv.
De hadde ikke vaskemaskin. De hadde ikke fryseboks heller.	De hadde verken vaskemaskin eller fryseboks.
De kunne ikke spansk. De kunne ikke engelsk heller.	De kunne verken spansk eller engelsk.
De ringte ikke i dag. De ringte ikke i går heller.	De ringte verken i dag eller i går.
De sa ikke ja. De sa ikke nei heller.	De sa verken ja eller nei.

12 Tekst

verken – eller	enten – eller	både – og

Hun har dårlig råd, så hun har .... bil .... egen leilighet.

Hører du på radio? Jeg hører .... på radio .... ser på tv, men jeg leser aviser hver dag.

Hun hadde .... mikrobølgeovn, kaffetrakter .... nytt kjøleskap, så hun ønsket seg ingenting til kjøkkenet.

Jeg snakker .... engelsk .... portugisisk, men jeg forstår ikke fransk.

De har god fisk her. Jeg vil spise .... laks .... torsk.

De likte .... å danse .... å høre på høy musikk, og derfor gikk de sjelden på diskotek.

Hun er i tvil om hva hun vil bli, men hun tenker på å bli .... lege .... musiker.

Passiv med *s*

I presens og infinitiv finnes en passiv form med **-s**:
Oljeutvinningen **kritiseres**. Miljøet **ødelegges**.

***S*-passiv i infinitiv** brukes mye etter modalverbene *kan, skal, må* og *bør*.
Miljøet kan **ødelegges**. Oljeutvinningen bør **stoppes**.

En fugl vaskes etter et oljeutslipp.

13 *S*-passiv

Finn setninger med *s*-passiv i teksten «Det store oljeeventyret» på side 124 i tekstboka.

14 Fyll ut med *s*-passiv

Hvordan bruker vi *s*-passiv?	Hvordan .... *s*-passiv?
Vi bruker *s*-passiv i instrukser.	*S*-passiv .... i instrukser.

Jeg steker fisken i smør.	Fisken .... i smør.
Vi eksporterer olje til mange land.	Oljen .... til mange land.
De selger gassen til Europa.	Gassen .... til Europa.
Politikerne skal avgjøre saken.	Saken skal .... av politikerne.
Vi må redde naturen.	Naturen må ....
Vi bør verne fiskeressursene.	Fiskeressursene bør ....
Lås dørene!	Dørene må .... !
Kok kjøttet i to timer!	Kjøttet må .... i to timer!

15 Gjør om til aktiv

Dette bør diskuteres.	Vi bør ....
Denne oppgaven må gjøres hjemme.	Dere må ....
Setningene skal gjøres om til aktiv.	Dere skal ....
Ordene gjentas to ganger.	Læreren ....
Billetten må oppbevares under hele reisen.	Man må ....
Disse feltene må fylles ut.	Man må ....
Kan klimaendringene stanses?	Kan vi .... ?
Utslippene må reduseres.	Vi må ....
Bilkjøring bør reduseres.	Vi bør ....

16 Gjør om til passiv

Fyll ut slik at setning **a** og **b** betyr omtrent det samme.

a De ba utenlandske selskaper om å delta.

b Utenlandske selskaper ....

a Vi leter etter olje i nye områder.

b Det ....

a Vi selger gassen til utlandet.

b Gassen ....

a De bruker gassen i industrien.

b Gassen .... i industrien.

17 Ord og uttrykk i kapittel 11

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

18 Skriftlige oppgaver

a Fortell om viktige næringsveier i et land du kjenner.
b Hvilke miljøspørsmål interesserer deg?
c Hvordan tror du verden ser ut om femti år?

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

3 16

19 Bind setningene sammen

a Gjør om til en setning med *både – og.*

Hun snakker spansk. Hun snakker norsk også.	Hun snakker …
De har hus. De har hytte også.	De har …
Han besøkte London. Han besøkte Paris også.	Han besøkte …
De drikker vin. De drikker øl også.	De drikker ...

b Gjør om til en setning med *verken – eller.*

Hun snakker ikke norsk. Hun snakker ikke engelsk heller.	Hun snakker …
De er ikke gift. De er ikke forlovet.	De er …
Hun drikker ikke vin. Hun drikker ikke øl heller.	Hun drikker …
Jeg har ikke hus. Jeg har ikke bil.	Jeg har …

317

20 Gjør om til *s*-passiv

Du må steke kjøttet.	Kjøttet …	Du kan hente pakken.	Pakken ...
Dere må levere oppgavene.	Oppgavene …	Hun skal oversette boka.	Boka …
Vi kan gjøre dette.	Dette …	De skal male huset.	Huset …

OPPGAVE 21-24: SETT KRYSS

318

21 Hun er enig med ham. ☐ ja ☐ nei

319

22 Det er mulig at hun kommer. ☐ ja ☐ nei

320

23 Hvilken fisk er dyrest per kilo? ☐ torsken ☐ makrellen

321

24

	Riktig	Galt
Vietnam er verdens nest største eksportør av ris.	☐	☐
Vietnam er verdens nest største kaffeeksportør.	☐	☐
Vietnam er verdens sjette største teeksportør.	☐	☐

322

25 Skriv svar

Nevn noen produkter som Kenya eksporterer:

....

Hva kan turistene se og gjøre i Kenya?

....

323

26 Fisk og turisme

1 Hvilket land i verden eksporterer mest fisk?
2 Hva er forskjellen når det gjelder fangst av torsk og sild og fangsten av laks og ørret?
3 Hvilket fiskeslag har størst betydning for norsk økonomi?
4 Hva er det som trekker turister til Norge?
5 Nevn noe som lokker turistene til Nord-Norge også midt på vinteren.

324

27 Bravo-ulykken

1 Når skjedde ulykken ute på Bravo-plattformen?
2 Når på døgnet skjedde det?
3 Hvorfor strømmet oljen ut?
4 Hvor mye olje strømmet ut hvert døgn?
5 Hvor hentet man hjelp?
6 Hvor lang tid gikk det før man fikk stoppet utblåsingen?
7 Hvor mye olje hadde da totalt strømmet ut?
8 Hva var årsakene til at katastrofen ikke ble så stor som mange fryktet?

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 11 har du arbeidet med
- Norge og oljealderen
- diskusjoner omkring oljeindustrien
- forurensning
- miljøvern

Grammatikk i kapittel 11
- *s*-passiv
- konjunksjonene *både – og, verken – eller, enten – eller*

Nå kan du teste deg selv!

1 Fakta

Hvor begynte Norge å lete etter olje?

....

Hva gjør Norge med mesteparten av inntektene fra olje- og gasseksporten?

....

Hva slags problemer kan olje- og gassindustrien føre med seg?

....

Nevn noen eksempler på miljøvennlige energikilder.

....

2 Vokabular

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Substantiv	Verb
1	risikere
2	begynne
3 eksport/en	....
4	produsere

b Sett inn riktig ord i riktig form.

Mange mener at det er stor (1) .... for å ødelegge miljøet i havet.

På 1960-tallet (2) .... den norske oljeutvinningen.

Nå (3) .... Norge mer gass enn olje.

(4) .... av olje har gått litt ned.

3 Bind sammen

både – og	verken – eller

I begynnelsen hadde Norge .... erfaring .... økonomi til å lete etter olje.

Norge eksporterer .... olje og .... gass.

Men .... olje .... gass vil vare lenge.

Oljeproduksjon kan være skadelig .... for fisk .... fugl.

.... fiskere .... miljøvernere er bekymret for utviklingen.

4 Aktiv - passiv

a Gjør om til aktiv.

Det letes etter olje.	De ....
Det eksporteres mye ris fra Vietnam.	Vietnam ....
Døra låses klokka sju.	Vi ....
Kjøttet må kokes lenge.	Du må ....
Oppgaven kan leveres på kontoret.	Dere kan ....

b Gjør om til passiv.

Vi må gjøre noe.	*Noe må gjøres.*
De må godkjenne søknaden.	Søknaden ....
De må utsette selskapet.	Selskapet ....
De skal innføre nye regler.	Nye regler ....
Dere bør gjøre noe.	Noe ....
Dere bør repetere dette.	Dette ....
Du må levere søknaden i dag.	Søknaden ....

5 Tekst

FNs klimapanel ....

Vi må satse på ....

KAPITTEL 12 Velferdsstaten

Trygghet for alle

1 Preposisjoner

Man bør være sikker .... å få hjelp når man .... forskjellige grunner trenger det.

Alle bør ha samme mulighet .... utdanning.

.... en velferdsstat er helsepolitikk viktig.

Staten har ansvar .... at alle som trenger det, får hjelp.

Når man er .... sykehus, får man behandling .... å betale for det.

Legebehandling utenfor sykehus må man betale en del ....

Når man er nødt .... å bruke medisin, kan staten betale en del .... prisen.

Hvis man ikke er fornøyd .... den offentlige helsetjenesten, finnes det også private tilbud.

Alle som har inntekter, betaler en del .... det de tjener, ... folketrygden.

De som har rett .... støtte, kan dermed få sine penger .... folketrygden.

2 Ord med flere betydninger

Noen ord har flere betydninger. Hva betyr ordene i setningene under?

Det er et **mål** at alle skal få hjelp.
Dette er en viktig **post** på budsjettet.
De har ikke **nok** penger.
Ikke alle har **rett** til sykepenger.

Han scoret to **mål** i kampen.
Kom det ikke noe **post** i dag?
Hun kan **nok** ikke komme dag.
Hvilken **rett** skal du lage i dag?

3 Noen støtteordninger

a Fyll ut med ord fra teksten på side 132 i tekstboka.

Når man er ...., kan man få alderspensjon.

Man får minstepensjon ....

Hvis man ikke ...., kan man få uførepensjon.

For å få ...., må man være reell arbeidssøker.

b Bruk ***for å*** og fyll ut med ord fra teksten.

Man må ha hatt en jobb *for å få dagpenger.*

Man må ha bodd 40 år i landet ....

Man må ha vært ansatt i minst fire uker ....

.... må man være mellom 18 og 67 år.

.... må man være villig til å ta den jobben man får tilbud om.

Hva skal velferdsstaten gjøre?

4 Vokabular

Finn ord og uttrykk i teksten.

det viktigste målet	.... er trygghet for alle.
støtte	De som trenger det, må få ....
uten arbeid	De som er ...., må få støtte.
nok penger	Alle bør ha .... til utdanning.
klarer	Det er noen som ikke .... å finne jobb.
uavhengig	.... hva slags jobb vi har,
som er tilstrekkelig	skal vi ha en lønn ....
ta ansvar for	Staten må .... dem som faller utenfor.
har behov for	De som .... det, skal få hjelp.
være økonomisk bra	Det skal .... å arbeide.
i tillegg	.... er det sunt for folk å jobbe.
akseptere	Skal vi .... at noen får
relativt lav	en .... lønn?
fristende	For noen er det .... å jobbe svart.

5 Uttrykk

«Staten skal ikke sy puter under armene på folk», sier Ingvild Meldal. Hva mener hun med det?

Vet dere hva disse uttrykkene betyr:
- *Livet er ingen dans på roser.*
- *Det er en knute på tråden mellom de to.*
- *Han bestemte seg for å legge kortene på bordet.*
- *Politikerne tar ofte munnen for full.*
- *Dette er storm i et vannglass, sa statsministeren på tv i går.*

6 Vokabular

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Verb	**Substantiv**
1	sikkerhet/en
2	krav/et
3	hjelp/en
4	liv/et
5	toleranse/n

Adjektiv	**Substantiv**
6 solidarisk	....
7	fellesskap/et
8	fattigdom/men
9	økonomi/en

b Sett inn riktig ord i riktig form.

(1) Det er viktig å .... trygghet for alle.

(2) I fjor .... arbeiderne bedre lønn.

(3) I går .... vi naboene å pusse opp.

(4) Når .... Henrik Ibsen?

(5) Hun .... ikke dem som mener noe annet.

(6) .... står sentralt i fagforeningen.

(7) De har mange .... interesser.

(8) I det siste er det blitt flere ....

(9) Den .... politikken må legges om.

Barn og foreldre

7 Spørsmål

Lag fem spørsmål til teksten og spør hverandre.

8 Substantiv

Sett inn ordene i riktig form.

barn

Når man får ...., kan man få permisjon fra jobben.

Når .... er ett år gammelt, kan man søke plass i barnehage.

De fleste .... begynner i barnehage.

Noen foreldre foretrekker å passe .... sine selv.

far

Mange .... er glad for at også de kan få permisjon.

Det er viktig for barnet å bli godt kjent med .... sin.

Og det er viktig for de fleste .... å bli kjent med barna sine.

Noen .... sier at det er lettere å passe barna når de blir større.

mor

De fleste .... synes det er godt med lang permisjon etter fødselen.

Når man blir ...., er det mye som er nytt.

Noen av .... savner arbeidsplassen etter en stund.

En del .... ønsker å komme raskt tilbake til jobben.

9 Tekstforståelse

- Hva er helsestasjonenes oppgave?
- Hvem jobber der?
- Hva koster det å oppsøke helsestasjonen?
- Hvilke krav stilles til alle skoler når det gjelder helsetjeneste?

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten

Alle kommuner er pålagt å ha en helsestasjon som skal gi tilbud til gravide og til barn og unge i alderen 0–20. Helsestasjonene har fokus på forebyggende arbeid og skal ivareta den fysiske og psykiske helse hos barn og unge og deres familier. Tilbudet omfatter helseundersøkelser, vaksinering, oppsøkende virksomhet, helseopplysning og veiledning. Helsestasjonene er bemannet med en eller flere helsesøstre. Til visse tider er det også lege til stede.

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten skal være lett å oppsøke, enten det gjelder små eller store problemer. Det betales ikke egenandel, heller ikke for barnevaksinasjonsprogrammet. For andre vaksinasjoner betales det egenandel.

Alle barn og unge har rett til helsekontroll i kommunen. Det skal være skolehelsetjeneste på alle skoler til og med videregående. Det gjelder både private og offentlige skoler.

HVORDAN SIER VI DET?

Uttrykk for behov

å **være nødt til**	Hun er nødt til å få hjelp.
å **trenge**	Jeg trenger en ny time hos legen.
å **måtte**	Barna må vaksineres.
å **måtte ha**	Han må ha mer medisin.
å **ha behov for**	De har behov for støtte.

10 Hva trenger hun?

Bruk et av uttrykkene over. Det kan være mer enn én mulighet.

Hun .... for medisinsk behandling.

Hun .... til å ta medisiner.

Hun .... gå til kontroll hver uke.

Hun .... en resept fra legen.

Hun .... for å få mer behandling.

Hun .... ny time hos legen.

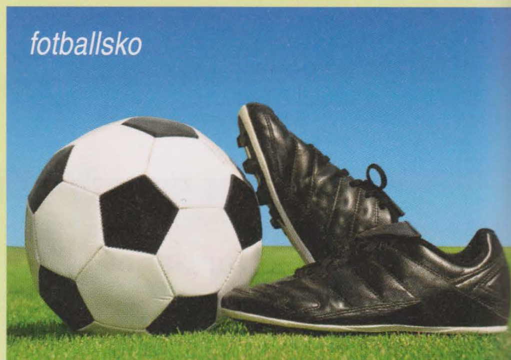
11 Samtale

Du er hos legen med en betennelse. Legen sier at det er viktig å ta medisin. Du skal få resept. Du lurer på hvor ofte og hvor lenge du må ta den. Legen gir beskjed om å ta den hver morgen før frokost. Du skal drikke et glass vann samtidig som du tar medisinen. Du får vite at du må ta medisinen i ei uke.
Hvis du blir verre, er det viktig at du ringer legen.
Du lurer på når du skal komme tilbake. Du får vite at du skal komme tilbake til kontroll ei uke senere, og du kan gå til resepsjonen og bestille ny time om ei uke.

Lag en samtale mellom pasienten og legen. Bruk noen av uttrykkene fra rammen på side 189.

Sammensatte substantiv

ei bok	**et bord**	**en ball**
ei tekstbok	et kjøkkenbord	en fotball
ei grammatikkbok	et stuebord	en golfball
ei lesebok	et skrivebord	en badeball

De fleste ord setter vi direkte sammen slik som over.

Vi kan ha **s** mellom ordene. Ord som ender på **-sjon**, **-het**, **-dom**, **-ing**, og en del andre ord, får **s** etter seg:
ei ungdom**s**bok, ei kjærlighet**s**bok, ei arbeid**s**bok, ei sport**s**bok

Noen korte ord får **e** når de settes foran et annet:
ei barn**e**bok, en jul**e**fortelling

Det er alltid det siste ordet som bestemmer ordets kjønn og hvordan det skal bøyes.

12 Hva betyr det?

en voksenfilm	*en film for voksne*
en barnefilm	....
en ungdomsfilm	....

en kjærlighetsfilm ....

en krigsfilm ....

en naturfilm ....

en reklamefilm ....

en informasjonsfilm ....

en animasjonsfilm ....

13 Se i tekstboka

Les teksten «Trygghet for alle» på side 131 og finn sammensatte substantiv.

14 Sammensatte substantiv

Lag sammensatte ord for å fortelle hva slags *klær* det er.

sommer – vinter – barn – ull – skinn – trening – mote – ungdom

Han måtte kjøpe ....

....

Lag sammensatte ord for å fortelle hva slags *lege* det er.

barn – fast – dyr – tann – kreft – sykehus – over – assistent

Hun jobber som ....

....

15 Sammensatte substantiv

Hvor mange ord greier du å lage her?

Hva slags *sko*? *barnesko,* ....

Hva slags *ferie*? ....

Hva slags *bøker*? ....

Hva slags *butikk*? ....

16 Hva heter det?

informasjon om helse	*helseinformasjon*
tjenester som angår helse	....
en stat som har ansvar for velferden	....
pensjon for uføre	....
en plass der man arbeider	....
permisjon i forbindelse med fødsel	....
familier som har barn	....
hus der man behandler syke	....
behandling hos lege	....
hjelp til rengjøring	....

17 Ord og uttrykk i kapittel 12

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske. Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

18 Skriftlig oppgave

a Hvilke oppgaver synes du staten skal ha ansvar for?

b Hvem skal være hjemme?
Se på diskusjonen om «fedrekvoten» på side 135 i tekstboka. Hva er din mening?

c Fortell om dine egne eller andres erfaringer fra helsevesenet her i landet.

Teksten under er et eksempel på svar på oppgave **c**. Her vil det også passe å bruke uttrykk fra «Hvordan sier vi det» på side 189 i arbeidsboka.

Mora mi er 75 år og brakk beinet for noen uker siden. Hun **måtte** opereres og **hadde behov** for mye hjelp etterpå. Hun **trengte** hjelp til å dusje og til å lære seg å gå på krykker. Hun fikk god hjelp på sykehuset, men nå er hun hjemme igjen, og **har** fremdeles **behov for** hjelp. Jeg har derfor **vært nødt til** å ta meg fri ei uke fra jobben. Nå må jeg snart tilbake på jobb, men mamma **trenger** fremdeles litt assistanse. Jeg håper kommunen kan hjelpe henne, for det fortjener hun virkelig!

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

3 25

19 Sammensatte ord

Lag et sammensatt ord av ordene til venstre og les høyt.
Legg tydelig trykk på første stavelse.

bøker til å bruke på skolen	*skolebøker*
klær for barn	*barneklær*
klubb for ungdom	...
roman om kjærlighet	...
film om krig	...
kontroll hos legen	...
time hos tannlegen	...
plass på sykehjem	...
stat som har ansvar for velferden	...
permisjon i forbindelse med fødsel	...
behandling av pasienter	...

3 26

20 Kommentarer om velferdsstaten

Hvilket bilde passer best til det personene snakker om?

A

B

C

D

E

Kommentarene fra person 1 passer til bilde ....

Kommentarene fra person 2 passer til bilde ....

Kommentarene fra person 3 passer til bilde ....

Kommentarene fra person 4 passer til bilde ....

Kommentarene fra person 5 passer til bilde ....

OPPGAVE 21-26: SETT KRYSS

3 27

21 Dan ringer til Solberg legesenter klokka ti på åtte en morgen. Hvor lenge må han vente før det nytter å ringe igjen?

☐ 20 minutter ☐ 40 minutter ☐ 1 time og 40 minutter

3 28

22 Elise ringer til Solberg legesenter klokka 12.05. Hvor lenge må hun vente før det nytter å ringe igjen?

☐ 5 minutter ☐ en halv time ☐ 55 minutter

3 29

23 Hermann har fått time hos legen fredag klokka to. Men da kan han ikke komme. Han trenger en annen tid. Han ringer til legesenteret.

Han må taste ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3

3 30

24 Brit-Oda legger inn en beskjed til Åsen kommune på lørdag. Når har kommunen lovt at de vil svare henne?

I løpet av førstkommende ☐ onsdag ☐ torsdag ☐ fredag

3 31

25 Frank Jensen har tenkt å besøke Servicetorget i kommunen, men greier ikke å skrive ned alle åpningstidene. Hva bør han gjøre?

Han bør taste ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3

3 32

26 Du skal flytte til Finland og bo der i fire og en halv måned.

☐ Du trenger ikke melde fra om flytting.
☐ Du må melde fra om flytting til skattekontoret i Norge.
☐ Du må melde fra om flytting til skattekontoret i Finland.

OPPGAVE 27-30: SKRIV SVAR

3 33

27 Hvorfor ringer Rolf til Stine-Marie?

....

3 34 **28** Hva er den største pakningen hun kan få kjøpt uten resept? ....

3 35 **29** I hvilken pose kastet han brødet? ....

3 36 **30** Hvorfor er sentrum stengt for biltrafikk på lørdag?

....

3 37

31 På biblioteket

Hør på intervjuet og svar på spørsmålene.

1 Hvor lenge har Nina Sørholt jobbet på biblioteket?

....

2 Hva mener hun er bibliotekets viktigste oppgave?

....

3 Hva er språkkafeen?

....

4 Hva kan små barn være med på på biblioteket?

....

5 Hva kan litt større barn og ungdom være med på?

....

6 Nina Sørholt snakker mye med utenlandske kvinner som besøker biblioteket. Hva forteller de henne?

....

7 Hvor mange besøkende har biblioteket i året?

....

8 Hva har byrådet tenkt å gjøre?

....

9 Hvordan kan folk protestere mot dette?

....

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 12 har du arbeidet med
- ord og uttrykk knyttet til velferdsstaten
- informasjon om ulike støtteordninger
- uttrykksmåter som forteller at man har behov for noe
- ulike teksttyper, som informasjonsskriv, bruksanvisning og fabel

Grammatikk i kapittel 12
- sammensatte substantiv

Nå kan du teste deg selv!

1 Vokabular

Hos legen må man betale en ....

For å kjøpe noen medisiner trenger man en .... fra legen.

En stat som tar ansvar for innbyggernes trygghet, kaller vi en ....

Når man blir syk, får man .... i stedet for lønn.

Foreldre kan få .... når de har fått barn.

For å sikre økonomien i en velferdsstat er det viktig at alle som arbeider, betaler ....

2 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende substantiv.

føde	.... gikk bra.
kreve	Det er et .... at alle som arbeider, betaler skatt.
hjelpe	De får økonomisk ....
operere	Hvordan gikk ....?
betale ut	Staten har store .... til trygder.

3 Sett inn *betale, å betale* eller *betaler*

Du kan ligge på sykehus uten .... noe.

Du må .... for medisiner på apotek.

Hvis medisinene er veldig dyre, ... staten en del.

Han var nødt til .... for operasjonen i utlandet.

Vi .... inn penger til folketrygden.

Du kan velge .... selv for behandling hos en privat lege.

Jeg vil gjerne .... deg i neste uke.

Jeg har ikke mulighet til .... deg i dag.

4 Sett inn substantivet i riktig form

a Diskusjon

De har mange .... om politikk.

Dette er en politisk ....

Hun vil ikke høre på noen av .... på tv.

.... deres er kjedelige, synes hun.

Kan de ikke avslutte denne .... nå?

b måned

Hun er gravid og skal føde om to ....

Hvor mye tjener du per ....?

Jeg får utbetalt lønn to ganger i ....

Han har vært sykemeldt i et par .... nå.

5 Hva betyr det?

sykehuslegen	*legen på sykehuset*
sykepenger	....
arbeidsplassen	....
legeundersøkelse	....

6 Lag sammensatte ord

kontroll hos legen	....
en som søker arbeid	....
brev med informasjon	....
informasjon om helse	....
person som søker arbeid	....

KAPITTEL 13 Noen glimt fra Norges historie

Vikingene

1 Verb

Sett inn verb i riktig form.

Perioden fra litt før 800 til ca. 1050 .... vikingtida.

Vikingene .... handel i mange land.

De .... gode skip.

På skipene .... de varer langs Europas kyster.

De .... også over åpent hav.

Vikingene .... Island på åttehundretallet.

Noen vikinger .... på nye steder.

Men vikingene er kanskje best kjent for å .... og ....

både i kirker og klostre.

De kunne også .... fanger. Fangene .... de som slaver.

Noen av vikingene .... kristne i utlandet.

2 Verb

Skriv inn infinitiv eller presens av verbene i preteritum.

hadde	Vi .... mange skip nå også.
drev	De .... med handel.
dro	Hvor skal dere ....?
stjal	De må ikke .... fra andre.
brakte	De pleier å .... med seg hjem mange fine ting.
fikk	Vi .... ofte varer fra utlandet.
tvang	De burde ikke .... folk.

3 Retning

Norske vikinger dro ofte *vestover*.

Du drar .... når du drar fra Norge til Island.

Hvis du reiser fra Oslo til Lillehammer, drar du ....

Mange nordmenn reiser .... til Spania og Italia i ferien.

Hvis du vil reise til Moskva fra Oslo, drar du ....

Olav Tryggvason

4 Vokabular

a Fyll ut.

	Adjektiv	**Substantiv**
1	kristen	....
2	....	rikdom/men
3	....	religion/en
4	interessert	....

b Sett inn et av ordene over i riktig form.

(1) Olav Tryggvason ble .... i England. Derfor ville han innføre .... i Norge. Han ville at Norge skulle bli et .... land. Alle innbyggerne skulle bli ....

(2) Noen av vikingene ble .... De plyndret kirker der det var store ....

(3) I utlandet møtte vikingene en ny .... Vi vet ikke hvor .... de var, men noen av dem ville iallfall innføre den nye .... i Norge.

(4) Olav Tryggvason var .... i sport. Han hadde mange ....

5 Tekst

Fortell om Olav slik at innholdet stemmer med teksten.

Da Olav var nyfødt, ...

Mora hans tok ham først med seg til ....

Etter noen år ville hun ....

På veien til Russland ....

Olav og mora ....

Olav ble slave ....

Da han var ni år, ...

Hos kong Vladimir ....

6 Passiv

Sett inn verbene i riktig form.

drepe	Faren til Olav Tryggvason .... av sine fiender.	
overfalle	Astrid og Olav .... av vikinger.	
stjele	Rikdommene deres	
selge	Både Olav og mora .... som slaver.	
kjøpe	Olav .... av en rik bonde i Estland.	
døpe	Senere .... Olav .... i England.	

I union med Danmark / I union med Sverige

7 Tekst

Fyll ut slik at meningen blir omtrent som i tekstboka.

Norge og Danmark fikk felles konge ....

Unionen mellom Danmark og Norge .... 400 år.

Det norske skriftspråket ....

I 1814 ....

På Eidsvoll ....

Selv om unionen med Danmark var slutt, ...

Fra 1814 til 1905 ....

Unionen med Sverige ....

Parlamentarismen ....

Stortinget ....

I 1905 ....

8 Verb

Sett inn et verb som passer.

Unionen med Danmark .... i over 400 år.

Kongen i Danmark .... de fleste bestemmelsene.

Norsk skriftspråk .... i løpet av unionstida.

Grunnloven .... på Eidsvoll.

Den .... på den franske konstitusjonen.

Norge .... ikke et helt fritt land i 1814.

Danmark-Norge .... Frankrike i krigen.

9 Adjektiv

Sett inn adjektivene i riktig form.

norsk	*Skriftspråket* forsvant.	*Det norske skriftspråket forsvant.*
dansk	*Kongen* hadde mye makt.	....
norsk	*Grunnloven* ble skrevet på Eidsvoll.	....
norsk	*Dialektene* levde videre.	....
fransk	*Keiseren* tapte krigen.	....
nordisk	*Vikingene* var brutale.	....
økonomisk	*Forskjellene* var store.	....

10 Vokabular

Sett inn tilsvarende ord.

Napoleon *tapte* krigen. Det var et viktig ....

Det skulle være *valg*. Folk skulle .... representanter til Stortinget.

Vi fikk et *parlamentarisk* system. .... ble innført.

Kongen ble ikke så *mektig* lenger. Han fikk mindre ....

Norge fikk sin .... i 1905. Landet ble *selvstendig*.

Landet ble .... Vi fikk *demokrati*.

11 Hva er riktig?

Sett strek over det som er feil, og les opp riktig setning.

Norge ønsket en	demokratiske demokrati demokratisk	grunnlov.	Stortinget	valgte av velger velges av	folket.
Norge ble	selvstendige selvstendighet selvstendig	i 1905.	Stortinget	få fått fikk	mer makt i 1884.
Norge fikk	selvstendige sin selvstendighet selvstendig	i 1905.	Regjeringen	godtatt skal godtas skal godta	av Stortinget.
Folket	velger velges blir valgt	Stortinget.	Lovene	vedtas av vedtar i blir vedtatt	Stortinget.

Norge i krig

12 Ord for krig

a Skriv ned alle ord i teksten som har med krig å gjøre.

....

b Lag setninger med fire av ordene.

13 Litt historie

Fyll ut med opplysninger fra teksten.

Perioden fra ca. 800 til omtrent 1050 ....

Til 1814 ....

I 1814 ....

17. mai ....

Mellom 1814 og 1905 ....

I 1905 ....

I 1940 ....

4000 sjøfolk ....

Etter krigen ....

14 Årstall

Svar med årstall, og les svarene høyt.

- Når begynte vikingtida?
- Når sluttet den?
- Når sluttet unionen med Danmark?
- Hvor lenge varte unionen med Sverige?
- Når var den andre verdenskrigen?
- Når var det folkeavstemning om EU i Norge?

15 Årstall

a Spør hverandre om årstall, f.eks.:
Når kom du til Norge?
Når begynte du på norskkurs?
Når skal du ta norskprøven?
...?

b Sentrale årstall i andre lands historie:
Når ble landet selvstendig?
Når var det sist i krig?
...?

HVORDAN SIER VI DET?

Årstall

1600–1699 = sekstenhundretallet
1800–1899 = attenhundretallet

830 = åtte hundre og tretti
1066 = tusen og sekstiseks
1789 = sytten åttini
1905 = nitten fem
2020 = to tusen og tjue (eller: tjue tjue)

Preposisjoner:
på tusentallet, **på** attenhundretallet
i 1957, **i** 1950-årene
fra 1940 **til** 1945

Hjelpeverb i preteritum: *ha*

Presens perfektum	**Preteritum perfektum**
De har flyttet.	De **hadde flyttet**.
Apoteket har stengt.	Apoteket **hadde stengt**.

Vi bruker preteritum perfektum om noe som skjedde før noe annet i fortida:

Jeg gikk for å besøke dem, men da **hadde** de **flyttet**.
Da jeg kom til apoteket, **hadde** det stengt.
Etter at hun **hadde sett** filmen, tok hun seg en matbit.

*Hun begynte å gråte fordi toget **hadde gått**.*

16 Bind setningene sammen med *da* og *etter at*

Husk komma og riktig form av verbet.

Først skrev han brevet. Så tok han fram avisen.

Da *han hadde skrevet brevet, tok han fram avisen.*
Han tok fram avisen etter at *han hadde skrevet brevet.*

Etter at ....

.... da ....

Først snakket hun med ham. Så gikk hun ut.

Etter at ....

.... da ....

Da ....

.... etter at ....

17 Preteritum perfektum

Fyll ut med preteritum perfektum av verbene til venstre.

flytte	Jeg ville besøke dem, men de ....
stenge	Jeg gikk til banken, men den ....
selge	Jeg ville låne bilen hans, men han .... den.
ta	Emil fortalte at han .... førerkort.
slutte	De sa at du .... i jobben.

ta Jeg hørte at du .... norskprøven.

gifte seg Jeg trodde at du ....

18 Preteritum perfektum

Renate:	**Fortell hva hun sa:**
Jeg har tatt norskprøve 2.	Renate fortalte at hun hadde …
Jeg har søkt på flere jobber.	Renate fortalte at hun …
Jeg har ikke fått svar ennå.	Renate fortalte at hun …
Jeg har ikke gitt opp.	Renate fortalte at hun …

19 Preteritum perfektum

De drepte faren. De ville drepe Olav.

Etter at de .... faren, ville de også drepe Olav.

Astrid bodde i Sverige i noen år. Så ville hun dra til Russland.

Da Astrid .... i Sverige i noen år, ville hun dra til Russland.

Sigurd snakket med Olav, og han skjønte at Olav var nevøen hans.

Etter at Sigurd .... med Olav, skjønte han at Olav var nevøen hans.

Olav var hos kong Vladimir i ni år. Så dro han derfra.

Da Olav .... hos kong Vladimir i ni år, dro han derfra.

Hjelpeverb i preteritum: modalverb

infinitiv	presens	preteritum
skulle	skal	**skulle**
ville	vil	**ville**
kunne	kan	**kunne**
måtte	må	**måtte**
burde	bør	**burde**

Presens futurum	Preteritum futurum
De skal flytte.	De **skulle flytte**.
Hun vil ta førerkort.	Hun **ville ta** førerkort.

20 Hjelpeverb i preteritum

Gjør om til indirekte tale.

Jeg skal gå. Han sa *at han skulle gå.*

Jeg må gå. Han sa ....

Jeg vil ikke gå.	Han sa ....
Jeg bør gå.	Han sa ....
Jeg kan ikke gå.	Han sa ....

21 Hjelpeverb i preteritum

Gjør om setningene til venstre slik som i eksempelet.

Jeg vil bli konge.	Han sa at *han ville bli konge.*
Vi vil drepe gutten.	De sa at de .... gutten.
Vi må flykte.	Hun sa at de ....
Han skal ikke bli konge.	De sa at han .... konge.
Jeg vil dra til Sverige.	Hun tenkte at hun .... til Sverige.
Han kan bli farlig.	De mente at han .... farlig.
Han bør ikke bli her.	De sa at han .... der.

22 Hjelpeverb i preteritum

Vi skal reise.	De sa at *de skulle reise.*
Må vi betale?	Vi trodde at vi ....
Kan vi fortsette?	De spurte om de ....
Du bør vente.	Hun sa at jeg ....
De vil slutte.	De fortalte at de ....
Når skal de flytte?	Hun lurte på når de ....
Bør vi lese mer?	De lurte på om de ....
Vil dere ha flere oppgaver?	Læreren spurte om de ....
Jeg skal ikke dra.	Hun sa at hun ....
Kan vi ikke få fri?	De spurte om de ....
Hvorfor vil dere ikke komme?	Han spurte hvorfor vi ....
Hvorfor skal han alltid klage?	De spurte hvorfor han ....

23 Hjelpeverb i preteritum

Noen vikingkonger .... lært om kristendommen i utlandet.

Kongen .... innføre kristendommen i Norge.

Han bestemte at alle .... bli kristne.

Kongen .... også svekke lokale stormenns makt.

I 1814 .... Norge vært i union med Danmark i over 400 år.

I 1814 var det mange som .... at Norge .... bli selvstendig.

Men i stedet ble det bestemt at Norge .... tilhøre Sverige.

Etter at Norge .... innført parlamentarismen, ... Stortinget kaste regjeringen.

En ny regjering .... godkjennes av Stortinget.

24 Ord og uttrykk i kapittel 13

Skriv ned fem ord eller uttrykk fra teksten som du synes det er viktig å huske.

Sitt sammen i par eller små grupper og diskuter hva ordene betyr, og hvordan de brukes.

25 Skriftlige oppgaver

a Fortell om nasjonaldagen i et annet land du kjenner.
Hva er bakgrunnen for feiringen? Hvordan feires dagen nå?

b Fortell om viktige historiske hendelser i et land du kjenner.

c Fortell om en politiker som er eller har vært viktig i landet du kommer fra.

STRUKTUR- OG LYTTEØVELSER

3 38

26 Gjør om til leddsetning

Jeg har flyttet.	Han sa *at han hadde flyttet.*
Jeg har giftet meg.	Han sa …
Jeg har fått ny jobb.	Han sa …
Jeg har kjøpt hus.	Han sa …
Jeg har ikke tatt førerkort.	Han sa …
Jeg har ikke klart det.	Han sa …

3 39

27 Gjør om til leddsetning

Har dere flyttet?	Han spurte *om vi hadde flyttet.*
Har dere solgt huset?	Han spurte …
Har dere giftet dere?	Han spurte …
Har dere fått barn?	Han spurte …
Har dere ikke hatt ferie?	Han spurte …
Har dere aldri vært i USA?	Han spurte …

340

28 Gjør om til leddsetning

Jeg må flytte.	Hun sa *at hun måtte flytte.*
Jeg kan ikke bo hjemme.	Hun sa …
Jeg skal ha barn.	Hun sa …
Jeg skal ha fri i fem måneder.	Hun sa …
Jeg vil være hjemme en stund.	Hun sa …
Jeg bør ta det med ro.	Hun sa …

341

29 Gjør om til leddsetning

Skal dere flytte?	Hun spurte *om vi skulle flytte.*
Når kan dere hjelpe meg?	Hun spurte …
Hvorfor må dere dra?	Hun spurte …
Kan dere ikke vente?	Hun spurte …
Vil dere ikke ha kaffe?	Hun spurte …
Bør dere ikke sove litt?	Hun spurte …

342

30 Årstall

Les setningene høyt når du hører tallet til venstre.

1 Vikingtida begynte litt før år 800.
2 Omkring 1050 var vikingtida slutt.
3 Norge og Danmark fikk felles konge på 1300-tallet.
4 Det var krig i Europa på 1800-tallet.
5 I 1814 begynte unionen mellom Norge og Sverige.
6 I 1905 fikk Norge sin selvstendighet.
7 På Eidsvoll møttes 112 representanter.
8 De var ferdige med Grunnloven den 17. mai.
9 Den andre verdenskrigen brøt ut i 1939.
10 FN ble dannet i 1945.

OPPGAVE 31-40: SETT KRYSS

343 **31** Huset er bygd ☐ mellom 1600 og 1699 ☐ mellom 1700 og 1799

344 **32** Redskapene er laget mellom 1750 og 1799. ☐ ja ☐ nei

345 **33** Stavkirken ble bygd på tolvhundretallet. ☐ ja ☐ nei

346 **34** Trondheim ble grunnlagt i ☐ 979 ☐ 997 ☐ 1007

347 **35** Sarpsborg ble grunnlagt i ☐ 1014 ☐ 1016 ☐ 1030

348 **36** Hvilken by var hovedstad i 1260? ☐ Bergen ☐ Trondheim

3 49 **37** Hvilken by var den største i Norge i 1750? ☐ Bergen ☐ Oslo

3 50 **38** Irland har nasjonaldag ☐ 17.03. ☐ 17.04. ☐ 17.05.
Montenegro har nasjonaldag ☐ 20.03. ☐ 17.04. ☐ 27.04.

3 51 **39** Spania har nasjonaldag ☐ 02.06. ☐ 02.10. ☐ 12.10.
Italia har nasjonaldag ☐ 02.06. ☐ 12.06. ☐ 02.10.

3 52 **40** **a** Hvor mange konger har Norge hatt etter at landet ble selvstendig i 1905?

☐ 3 ☐ 5 ☐ 7

b Hvem var konge under den andre verdenskrigen?

☐ Haakon 7. ☐ Olav 5. ☐ Harald 5.

3 53

41 Ivar Aasen

Hør på opplesningen og sett kryss.	**Riktig**	**Galt**
Ivar Aasen ble født i 1830.	☐	☐
Han ville helst bli bonde.	☐	☐
Han likte å gå på biblioteket.	☐	☐
Han likte ikke historie.	☐	☐
Han lærte seg latin og tysk.	☐	☐
Han begynte å studere på universitetet.	☐	☐
Han ble lærer.	☐	☐
Aasen reiste rundt for å studere folks talespråk.	☐	☐
Han reiste rundt i fire år.	☐	☐
Dialektene på Vestlandet liknet mest på dansk.	☐	☐
Han laget et skriftspråk som bygde på flere dialekter.	☐	☐

3 54

42 En protestaksjon under krigen

Hør på teksten og svar så på spørsmålene.

1 Hvem skulle være med i den nazistiske ungdomstjenesten?
2 Hva kunne skje hvis foreldrene protesterte?
3 Hvordan kunne de redusere risikoen?
4 Hvem sto bak protestaksjonen mot ungdomstjenesten?
5 Hva skulle foreldrene gjøre?
6 Hvor mange foreldre skrev til departementet?
7 Hvordan gikk det med ungdomstjenesten?

HVA HAR DU LÆRT?

I kapittel 13 har du arbeidet med
- ord og uttrykk knyttet til historiske hendelser
- noen viktige hendelser i Norges historie
- årstall

Grammatikk i kapittel 13
- hjelpeverb i preteritum

Nå kan du teste deg selv!

1 Norsk historie

	Riktig	Galt
Vikingtida sluttet for omtrent 1500 år siden.	☐	☐
Noen vikinger ble kristne i utlandet.	☐	☐
Norge var i union med Sverige i over 400 år.	☐	☐
Norge fikk egen grunnlov i 1814.	☐	☐
Unionen med Danmark tok slutt i 1905.	☐	☐
Stortinget er Norges nasjonalforsamling.	☐	☐
Den norske kongen har mye makt.	☐	☐
Norge ble okkupert av tyskerne i 1940.	☐	☐
Norge ble medlem av EU i 1994.	☐	☐

2 Vokabular

Sett inn riktig ord i riktig form.

kristendom/men – kristen

Når kom .... til Norge?

Noen mennesker ble .... for mer enn tusen år siden.

Olav den hellige var en .... konge.

demokrati/et – demokratisk

Har dere innført et .... system i landet?

Hvordan fungerer ....?

Demonstrantene krever mer .... lover.

selvstendighet/en – selvstendig

Mange land i Afrika ble .... midt på 1900-tallet.

Når ble Somalia ....?

Vi fikk vår .... i 1960.

3 Årstall

Hva er riktig?

- [ ] Attenhundretallet er perioden 1800–1899.
- [ ] Attenhundretallet er perioden 1700–1799.
- [ ] Femtenhundretallet er perioden 1400–1499.
- [ ] Femtenhundretallet er perioden 1500–1599.

4 Verb

Fyll ut med verbet til venstre i riktig form og et hjelpeverb i preteritum.

lese Da han .... avisen, sovnet han.

ta Etter at hun .... norskprøven, ville hun søke jobb.

flytte Han savnet henne veldig da hun ....

bli Da landet ble selvstendig, trodde alle at situasjonen .... bedre.

5 Setninger

Fyll ut.

I 1905 ....

I 1939 ....

Da Olav Tryggvason var liten, ...

Etter at unionen med Danmark var slutt, ...

6 Knytt setningene sammen

Først leste han historien. Så sovnet han.

Da ...., ...

Hun tok førerkort. Hun kjøpte bil.

Etter at ...., ...